

Analýza hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik

Michal Janota

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav ekonomie

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Michal Janota
Osobní číslo: M21194
Studijní program: B0413A050024 Ekonomika a management
Specializace: Ekonomika a management podniku
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Analýza vývoje hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Provedte literární rešerši zdrojů týkající se hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik.

II. Praktická část

- Analyzujte historický vývoj hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik.
- Na základě analýzy navrhněte řešení pro zlepšení hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ARNOLD, Roger A.; ARNOLD, Daniel R. a ARNOLD, David H. *Macroeconomics*. Fourteenth edition. Australia: Cengage, 2023. ISBN 978-0-357-72053-0.
CZESANÝ, Slavoj a JOHNSON, Zdenka. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. Odborná kniha s vědeckou redakcí. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 9788024518633.
JUREČKA, Václav a MACHÁČEK, Martin. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3635-3.
KEYNES, John Maynard. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. V Praze: Cicero, 2020. ISBN 9788027073993.
MANKIWI, N. Gregory. *Principles of macroeconomics*. Ninth edition. Australia: Cengage Learning, 2021. ISBN 978-0-357-13349-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Mikeska, Ph.D.**
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2024**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Petr Novák, Ph.D.
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Téma analýzy hospodářských cyklů je zcela zásadní pro pochopení současné ekonomické situace. Pro analýzu hospodářských cyklů vybraných světových ekonomik byly zvoleny poněkud netradiční metody PESTE a SWOT analýzy pro kvalitativní výzkum a analýza magických čtyřúhelníků společně s porovnáním vybraných ekonomik na základě vybraných indexů pro kvantitativní výzkum. Pro lepší pochopení souvislostí byla společně s touto prací vytvořena interaktivní sestava v Power BI. Data pro tuto sestavu byla připravena v programu KNIME. Na základě těchto dat byla vytvořena jednoduchá predikce vývoje HDP za použití lineární regrese. Výsledkem této práce je návrh opatření pro vlády vybraných zemí, jak zvýšit připravenost jejich ekonomik na hospodářské krize.

Klíčová slova: USA, Čína, Japonsko, EU, Magický čtyřúhelník, SWOT analýza, PESTE analýza, hospodářské cykly, ekonomické cykly, hospodářské krize, ekonomické krize

ABSTRACT

The topic of business cycle analysis is crucial to understanding the current economic situation. For the analysis of business cycles of selected world economies, somewhat unconventional methods of PESTE and SWOT analysis for qualitative research and magic quadrilateral analysis together with comparison of selected economies on the basis of selected indices for quantitative research were chosen. To better understand the context, an interactive report in Power BI was created along with this work. The data for this report was prepared in KNIME. Based on this data, a simple GDP forecast was made using linear regression. The result of this work is a proposal of measures for governments of selected countries to increase the preparedness of their economies for economic crises.

Keywords: USA, China, Japan, EU, Magic Rectangle of economic policy, SWOT analysis, PESTE analysis, economic cycles, economic cycles, economic crises

Chci poděkovat panu doktorovi Martinu Mikeskovi za pomoc a vhodné rady při psaní této práce. Dále chci poděkovat své přítelkyni Adéle Staňkové za neochvějnou podporu. Rovněž chci poděkovat své rodině za podporu během celé doby studia. A v neposlední řadě bych chtěl poděkovat i panu magistru Thomasi Delissenovi za naučení práce v programech Power BI a KNIME.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 ÚVOD DO MAKROEKONOMIE: ZÁKLADNÍ KONCEPTY A PRINCIPY	14
1.1 MAKROEKONOMICKÉ TEORIE	14
1.1.1 Neoklasická ekonomická teorie	14
1.1.2 Keynesiánská ekonomická teorie	15
1.2 MAKROEKONOMICKÉ MODELÝ	17
1.2.1 Výdajový model s multiplifikátorem.....	17
1.2.2 AS-AD model.....	23
1.2.3 Model IS-LM-BP	25
1.3 ÚLOHA STÁTU V EKONOMICE	26
1.3.1 Monetární politika	27
1.3.2 Fiskální politika.....	28
1.4 MEZINÁRODNÍ OBCHOD A MEZINÁRODNÍ VZTAHY.....	28
1.4.1 Teorie absolutních výhod.....	29
1.4.2 Teorie komparativních výhod	29
1.4.4 Restriktivní nástroje	31
1.5 STÁTNÍ DLUH.....	31
1.5.1 Metody řízení státního dluhu	32
2 HOSPODÁŘSKÉ CYKLY	33
2.1 FÁZE HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ	33
2.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ HOSPODÁŘSKÉ CYKLY	34
2.3 TYPY HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ PODLE PERIODICITY	35
2.3.1 Kitchinovy cykly	35
2.3.2 Juglarovy cykly	35
2.3.3 Kuznetsovy vlny.....	36
2.3.4 Kondratievovy vlny.....	36
2.4 INDIKÁTORY HOSPODÁŘSKÝCH CYKLŮ	36
2.4.1 Composite leading indicator (CLI)	36
2.4.2 Business confidence index (BCI).....	36
2.4.3 Consumer confidence index (CCI).....	37
2.5 TVARY EKONOMICKÝCH RECESÍ.....	37
3 MAKROEKONOMICKÉ AGREGÁTY	39
3.1 HDP.....	39
3.1.1 Nominální HDP.....	39

3.1.2	Reálný HDP	40
3.1.3	Výdajová metoda výpočtu HDP.....	40
3.1.4	Příjmová metoda výpočtu HDP	41
3.1.5	Výrobní metoda výpočtu HDP	42
3.1.6	Hrubý národní produkt (HNP)	43
3.2	INFLACE	43
3.2.1	Index spotřebitelských cen (CPI)	43
3.2.2	Index cen výrobců (PPI).....	44
3.2.3	Deflátor HDP	44
3.3	NEZAMĚSTNANOST.....	44
3.3.1	Struktura nezaměstnanosti	46
3.3.2	Demografie.....	46
3.4	PLATEBNÍ BILANCE.....	47
3.4.1	Běžný účet platební bilance	47
3.4.2	Kapitálový účet platební bilance	47
3.4.3	Finanční účet	47
4	VYBRANÉ ANALÝZY	49
4.1	PESTE ANALÝZA	49
4.2	SWOT ANALÝZA	49
4.3	MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK.....	50
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
5	ANALÝZA VYBRANÝCH GLOBÁLNÍCH EKONOMIK	52
5.1	POROVNÁNÍ VÝKONNOSTI VYBRANÝCH EKONOMIK NA ZÁKLADĚ HDP	52
5.2	POROVNÁNÍ VYBRANÝCH EKONOMIK NA ZÁKLADĚ VYBRANÝCH INDEXŮ	53
5.2.1	Human Development Index (HDI).....	54
5.2.2	Composite leading indicator (CLI)	54
5.2.3	Business confidence index (BCI).....	55
5.2.4	Consumer confidence index (CCI).....	55
5.3	ANALÝZA EKONOMIKY USA.....	56
5.3.1	PESTE analýza ekonomiky USA.....	56
5.3.2	SWOT analýza USA	60
5.3.3	Magický čtyřúhelník USA	62
5.3.4	Makroekonomická predikce vývoje HDP pro USA.....	67
5.4	ANALÝZA EKONOMIKY EU.....	68
5.4.1	PESTE analýza ekonomiky EU	68
5.4.2	SWOT analýza EU	74
5.4.3	Magický čtyřúhelník EU	75
5.4.4	Makroekonomická predikce vývoje HDP pro EU	81
5.5	ANALÝZA EKONOMIKY JAPONSKA	82
5.5.1	PESTE analýza ekonomiky Japonska	82
5.5.2	SWOT analýza Japonska.....	85

5.5.3	Magický čtyřúhelník Japonska.....	87
5.5.4	Makroekonomická predikce vývoje HDP pro Japonsko.....	97
5.6	ANALÝZA EKONOMIKY ČÍNY.....	98
5.6.1	PESTE analýza ekonomiky Číny	98
5.6.2	SWOT analýza ekonomiky Číny	102
5.6.3	Magický čtyřúhelník Číny.....	104
5.6.4	Makroekonomická predikce vývoje HDP pro Čínu.....	111
6	NÁVRHY PRO ZLEPŠENÍ VYBRANÝCH GLOBÁLNÍCH EKONOMIK.....	113
6.1	USA.....	113
6.2	EU.....	113
6.3	JAPONSKO	114
6.4	ČÍNA.....	115
	ZÁVĚR	116
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	117
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	123
	SEZNAM OBRÁZKŮ	125
	SEZNAM TABULEK.....	128
	SEZNAM PŘÍLOH.....	129

ÚVOD

Hospodářské cykly světových ekonomik určují směr a tempo rozvoje daných zemí – každá fáze cyklu přináší jedinečné výzvy a příležitosti pro stát, podniky a domácnosti, které hledají způsoby, jak se přizpůsobit měnícím se ekonomickým podmínkám. Pochopení hospodářských cyklů umožňuje ekonomickým subjektům plánovat své činnosti a činit informovaná rozhodnutí s ohledem na různé fáze cyklu, a předejít tak ztrátám v období ekonomické recese či plně využít příležitostí v době ekonomického růstu. Vysoké povědomí o hospodářských cyklech ve společnosti vede k vyšší ekonomické stabilitě.

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou část. Teoretická část prostřednictvím literární rešerše podává stěžejní informace o hospodářských cyklech a relevantních makroekonomických aspektech, jako jsou makroekonomické teorie a makroekonomické modely ekonomiky. Hlavní část teoretické části je věnována samotným cyklům – zejména pak indikátorům hospodářských cyklů, jejich fázím a typům. Podstatná část se zabývá také makroekonomickým agregátům, které hrají zásadní roli při pochopení ekonomického vývoje dané ekonomiky během různých fází cyklu – jejich zobrazení podává magický čtyřúhelník, pro nějž je v teoretické části stejně jako pro analýzy SWOT a PESTE vytvořen teoretický rámec.

Praktická část poskytuje prostor pro aplikaci teoretického rámce prostřednictvím vybraných metod pro USA, Japonsko, EU a Čínu. Součástí je analýza magických čtyřúhelníků, SWOT analýza a PESTE analýza, které poskytují komplexní pohled na ekonomickou situaci těchto světových ekonomik z různých hledisek. Cílem magických čtyřúhelníků v této práci je zejména poskytnout informace o stavu makroekonomických agregátů vybraných ekonomik během hospodářské krize a vrcholu. Na základě poznatků získaných z uskutečněných analýz jsou následně poskytnuta doporučení v návaznosti na přípravu na hospodářské krize, udržení stability a podporu růstu. Práce také obsahuje vlastní predikci vývoje HDP vybraných ekonomik na základě dat Světové banky a metody lineární regrese v programu KNIME. Tato predikce slouží jako nástroj pro poskytnutí informací o možném dalším vývoji hospodářských cyklů.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je poskytnout doporučení v oblasti přípravy na hospodářské krize a udržení stability ekonomiky. Aby mohlo být cíle dosaženo, je nejprve nutné provést literární rešerši zaměřenou především na hospodářské cykly a jejich nuance, ale také další aspekty, které s hospodářskými cykly souvisejí či poskytují širší obrázek potřebný pro teoretický rámec tématu práce.

Na základě vypracované rešerše je následně postavena praktická část, která pomocí vybraných metod poskytuje cenné informace o vývoji vybraných ekonomik (USA, Japonsko, Čína a EU) v letech 1991–2022 (data pro rok 2023 nebyla v mnohých případech zatím dostupná). Data pro analýzy pochází z renomovaných zdrojů jako je Světová banka, OECD a Eurostat.

Země jsou vybrány z důvodu jejich výsostného postavení největších světových ekonomik a s tím souvisejícím největším politickým vlivem. Vybrané země hrají klíčovou roli v globální politice a obchodních vztazích a jejich hospodářské cykly mohou zásadně ovlivnit globální ekonomiku. Jsou velkými obchodními partnery mnoha dalších zemí, proto mohou jejich hospodářské cykly poskytovat informace o vývoji v globálním měřítku. Tyto čtyři ekonomiky navíc představují různé modely hospodářského rozvoje a jsou vcelku rozmanité, díky čemuž je možné poskytnout širší pohled na různé aspekty hospodářských cyklů.

Pro analýzu vybraných ekonomik jsou využity následující metody:

- analýza magických čtyřúhelníků – tato metoda je zvolena s cílem zobrazit a zhodnotit zejména ekonomické krize, vrcholy a případné anomálie vývoje hospodářských cyklů vybraných ekonomik z hlediska makroekonomických agregátů (HDP, nezaměstnanost, inflace a platební bilance). Tímto přístupem je možné získat stěžejní informace o vývoji makroekonomických agregátů v extrémních bodech hospodářských cyklů;
- porovnání ekonomik na základě indexů – indexy poskytují informace o nadcházející krizi a očekáváních ve společnosti;
- PESTE – PESTE analýza slouží pro hlubší pochopení a zhodnocení ekonomického prostředí dané světové ekonomiky z vícero pohledů, a to politického, ekonomického, sociálního, technologického a environmentálního. Tato analýza pomáhá identifikovat klíčové vlivy, které mohou ovlivnit

hospodářské cykly dané ekonomiky a její stabilitu. Díky pochopení těchto faktorů lze dosáhnout přesnější predikce hospodářských cyklů a zajistit optimální strategii pro řízení rizik;

- SWOT – prohlubuje informace získané prostřednictvím PESTE analýzy a kategorizuje jednotlivé aspekty daných ekonomik na silné/slabe stránky a příležitosti/hrozby. Díky této analýze je možné identifikovat přednosti dané ekonomiky, její slabiny, potenciální oblasti růstu a rizikové faktory negativně ovlivňující hospodářský vývoj vybraných ekonomik.

Provedena je také vlastní predikce vývoje změny HDP vybraných ekonomik mezi lety 2023–2033 za využití metody lineární regrese. Jedná se o matematicko-statistickou metodu, která vychází z předpokladu, že indikátory ovlivňující HDP současného roku zároveň ovlivňují budoucí vývoj HDP. Pro tuto predikci byla využita otevřená analytická platforma KNIME (verze 5.2.3), pro zpracování této predikce nebyly použity žádné zvláštní knihovny, pouze základní knihovny platformy KNIME. Kvůli nedostatku dat nelze využít původně zamýšlenou polynomiální regresi, nýbrž lineární regresi. Predikci pro roky 2023 až 2033 nelze provést v jednom kroku, proto je zvolen iterativní postup. V prvním kroku je na základě dat z let 2013–2022 předpovězen údaj pro rok 2023, následně z údajů pro roky 2014–2023 je předpovězen údaj pro rok 2024 atd. Rok 2033 je již čistá predikce z predikce. Následně jsou tyto údaje vizualizovány do podoby spojnicového grafu (viz Příloha P V).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚVOD DO MAKROEKONOMIE: ZÁKLADNÍ KONCEPTY A PRINCIPY

Ekonomie je vědní disciplína zabývající se rozdělením a využitím omezených zdrojů k uspokojení neomezené poptávky jednotlivců, společností a národů. Tradičně se dělí na makroekonomii a mikroekonomii. Na rozdíl od mikroekonomie, jež se převážně zabývá ekonomickým prostředím z pohledu jednotlivých subjektů, makroekonomie přistupuje k základní ekonomické otázce holisticky. Makroekonomie se zabývá zkoumáním ekonomického systému jako celku (Soukup et al., 2022, s. 19).

1.1 Makroekonomické teorie

Jedněmi z prvních filozofů zabývajících se ekonomikou byli Plato a Aristoteles. Zatím co Aristoteles zastával teorii zvanou metalismus, podle které peníze mají hodnotu materiálu, z kterého jsou vyrobeny, nebo za který jsou směnitelné. Plato na druhou stranu zastával tezi, podle které peníze představují dluh (Schumpeter, 1954, s. 53, 59).

Za otce moderní politické ekonomie je často považován Adam Smith, zejména pak jeho stěžejní dílo *An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (Pojednání o podstatě a původu bohatství národů). Jeho nejpodstatnější myšlenkou je pak tzv. neviditelná ruka trhu.

„It is not from the benevolence of the butcher, the brewer or the baker, that we expect our dinner, but from their regard to their own self-interest. We address ourselves, not to their humanity but to their self-love, and never talk to them of our own necessities but of their advantages.“ (Smith, 1776, s. 7)

„Večeři od řezníka, sládky nebo pekaře neočekáváme kvůli jejich dobročinnosti, ale kvůli jejich vlastním zájmům. Neobracíme se na jejich lidskost, ale na zájem jejich vlastní a nikdy jim neříkáme o svých potřebách, ale o výhodách jim plynoucích.“ (vlastní překlad)

1.1.1 Neoklasická ekonomická teorie

Neoklasická ekonomická teorie vychází, jak již název napovídá, z klasické ekonomické teorie. Klasická teorie tvrdí, že volný trh je schopen seberegulace, jež vede k všeobecné prosperitě. Základní podmínkou volného trhu je pak vysoká elasticita (neboli pružnost) jak nabídky, tak poptávky. Trh je tedy schopen rychle reagovat na změny cen výrobků a služeb.

Pro klasický ekonomický model je také zásadní předpoklad, že lidé sledují svůj ekonomický zájem. Je důležité si však uvědomit, že ekonomika nefunguje na principu „buďto vyhraju já, nebo vyhraje někdo jiný“, ba naopak – jednotlivci spolu mohou kooperovat a zajistit tak lepší situaci, než jakou by kdy mohli dosáhnout samotní. Proto ekonomicky racionální jedinci preferují kooperaci před soupeřením (Jurečka, 2023, s. 20).

„Government is not the solution to our problem; government is the problem.“ (Ronald Reagan, 20. ledna 1981)

Neoklasická ekonomická teorie tento model přebírá a přidává k němu tzv. marginalistickou teorii se svými hlavními koncepty „mezní efektivity a mezní užitečnosti“ (Jurečka, 2023, s. 21).

„It is worth while to remark, that a product is no sooner created, than it, from that instant, affords a market for other products to the full extent of its own value.“ (Say, 1834, s. 138)

Jean-Baptiste Say je často označován za autora tzv. Sayova zákona trhů (originál viz výše). Ve volném překladu tento zákon zní následovně: „Nabídka vytváří svou vlastní poptávku.“ Sayův zákon zastávali taktéž klasičtí ekonomové jako James Mill nebo David Ricardo.

1.1.2 Keynesiánská ekonomická teorie

Stěžejním dílem keynesiánské teorie je kniha Johna Maynarda Keynese *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz* z roku 1936 (Jurečka, 2023, s. 21).

Podle Goodwina et al. (2019, s. 481) Keynes věřil, že tržní ekonomiky jsou z podstaty nestabilní, protože privátní rozhodovací orgány mají tendenci k přehnanému optimismu. To v důsledku vyvolává investiční boom a čím vyšší je tato investiční expanze, tím horší pak bude následná hospodářská krize.

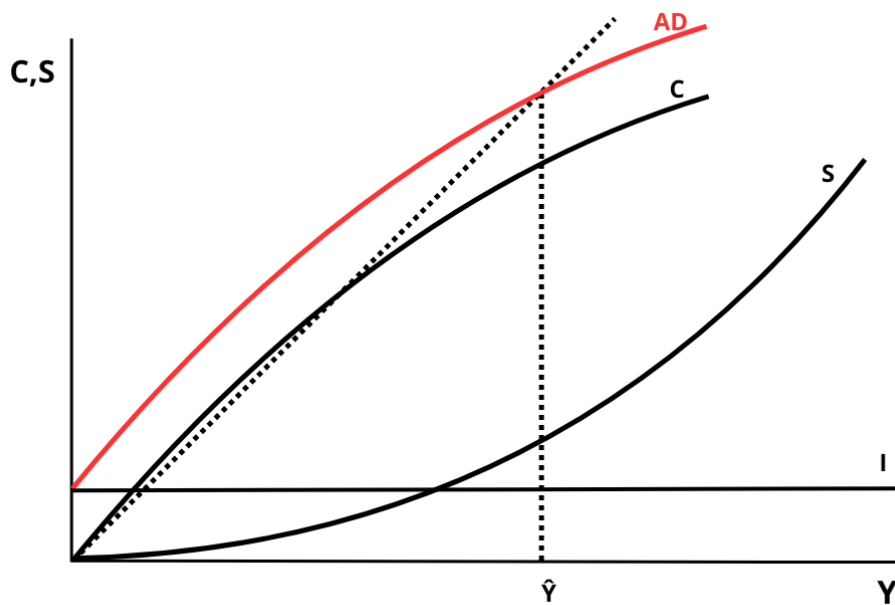
J. M. Keynes se s klasickými ekonomy rozchází ve 4 zásadních bodech:

- Sayův zákon trhů zajišťuje, že nedostatečná poptávka v ekonomice je nepravděpodobná,
- plat, ceny a úroková míra jsou flexibilní,
- ekonomika je schopna seberegulace,
- laissez-faire je rozumná, a tedy správná ekonomická politika (Arnold et al., 2023, s. 230).

Podle Goodwina et al. (2019, s. 328) jedním z hlavních přínosů Keynesese je jeho „Obecná teorie“ vysvětlující, proč agregátní poptávka (AD) může zůstat vytrvale nízká. Keynes totiž věřil, že stav nulové nezaměstnanosti je pouze speciální případ, jenž často nebývá dosažen.

Keynesova teorie zaměstnanosti lze shrnout následovně:

- při neměnném stavu zdrojů techniky a nákladů závisí příjem peněžní i reálný na objemu zaměstnanosti N ,
- spotřeba závisí na úrovni agregovaného příjmu, tedy na úrovni zaměstnanosti N a komunitním očekávaným výdajem na spotřebu vyjádřeným tzv. sklonem ke spotřebě D_1 ,
- množství práce N , jež budou společnosti poptávat se odvíjí od součtu dvou veličin – očekávané spotřeby D_1 a očekávaných investic D_2 . Tento součet se nazývá efektivní poptávkou D ,
- $D_1 + D_2 = D = \varphi(N)$ je funkce agregátní nabídky. D_1 je funkcí N tedy $\chi(N)$. Tento vztah potom můžeme zapsat jako: $\varphi(N) - \chi(N) = D_2$,
- objem zaměstnanosti závisí na funkci agregátní nabídky (i), sklonu ke spotřebě (ii) a objemu investic D_2 (iii) – to je podstatou obecné teorie nezaměstnanosti,
- peněžní mzdy nejsou konstantní,
- ekonomika se může nacházet v rovnovážném stavu, i když se nachází pod plnou zaměstnaností, a to v bodě, kde se protínají funkce agregátní nabídky a agregátní poptávky (Keynes, 2020, s. 38–39).

Obrázek 1: Keynesyánsko/Samuelský kříž (vlastní zpracování)

1.2 Makroekonomické modely

Tato kapitola bude zaměřena na modely, které slouží k porozumění fungování ekonomiky a jejich klíčových komponentů. Tyto modely umožňují analýzu a určitou míru predikce ekonomických jevů. Jedná se o nenahraditelné nástroje pro řízení hospodářské politiky.

1.2.1 Výdajový model s multiplifikátorem

Výdajový model s multiplifikátorem, známý též jako model produkt – výdaje nebo důchod – výdaje, je model, jenž slouží k zachycení vývoje produkce v krátkém období. Tento model vychází z práce Johna Maynarda Keynesa. Jeho myšlenkou bylo, že úroveň rovnovážné produkce je určena agregátní poptávkou (AD). Pro tento model je důležité mít na paměti, že vychází ze stavu, kdy se ekonomika nachází pod hranicí svého potencionálního produktu. Zároveň jsou tedy cenová hladina a nominální mzdy fixní (Brčák et al. 2020, s. 50).

Dvousektorová ekonomika

Ve dvousektorové ekonomice figurují pouze domácnosti a firmy. Jedná se o uzavřenou ekonomiku bez státního sektoru.

$$C = C_a + cY$$

(1.2.1.1)

C jsou spotřební výdaje, jež jsou tvořeny součtem autonomní spotřeby (C_a) a indukované spotřeby (cY). Autonomní spotřeba nezávisí na úrovni důchodů (člověk musí jíst, i když má nulový důchod). Indukovaná spotřeba naopak závisí na velikosti důchodu (produktu). Dvousektorová ekonomika se vyznačuje absencí státního zásahu (daně a transfery). Proto ve dvousektorové ekonomice platí, že reálný důchod je roven disponibilnímu důchodu. (Brčák et al. 2020, s. 51; Vlček, 2016, s. 103).

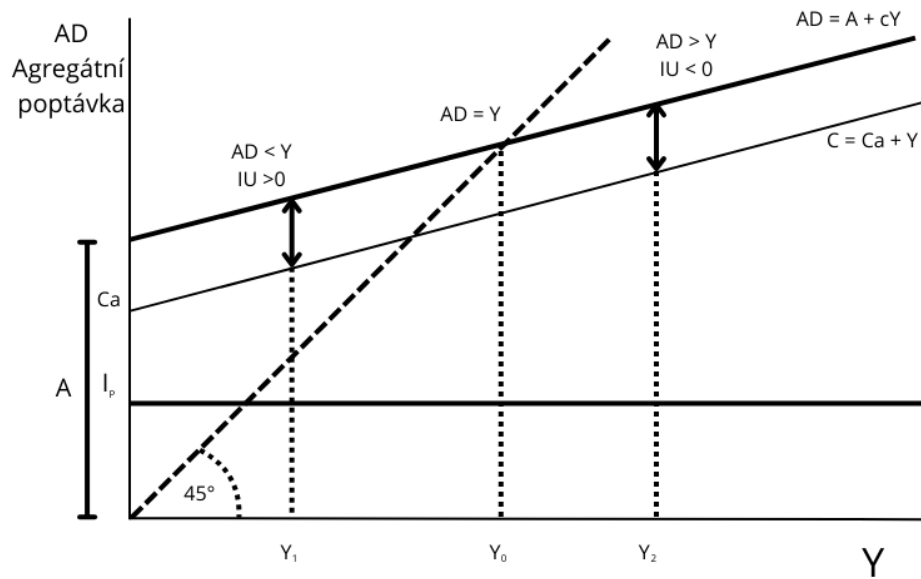
Reakci spotřeby na změnu důchodu pak vyjadřuje mezní sklon ke spotřebě (c), jenž nabývá hodnot mezi jednou a nulou.

$$c = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

(1.2.1.2)

Je nutné mít na paměti, že spotřeba je ovlivněna mnoha faktory, nejen důchodem, ale také úrokovou mírou, bohatstvím i očekáváním domácností. Očekávání domácností je pak ovlivněno řadou faktorů, například politickou situací či globálním vývojem (Vlček, 2016, s. 103).

Výdaje firem představují v tomto modelu investice, které jsou děleny na plánované (I_p) a neplánované (I_u). Pro potřeby tohoto modelu jsou uvažovány plánované investice jako autonomní, tedy nezávislé na výši produktu (důchodu). Rozdíl mezi plánovanými investicemi a reálnými investicemi tvoří investice neplánované, tyto investice mohou dosahovat kladných i záporných hodnot. Pokud ekonomika vyprodukuje více, než je poptáváno, vzniklý rozdíl tvoří zásoba. Tato zásoba je pak kladnou neplánovanou investicí. Pokud tento je tento stav obrácen, dojde ke snížení zásob, a stejně tak dojde k vytvoření záporných neplánovaných investic. Plánované výdaje, tedy spotřeba a plánované investice, tvoří ve dvousektorovém modelu agregátní poptávku (AD). Oproti tomu stojí skutečně vytvořený produkt, jenž vyjadřuje součet spotřeby a skutečných investic (Soukup et al., 2022, s. 96–97).

Obrázek 2: Rovnovážený produkt ve dvousektorové ekonomice (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 97)

Agregátní poptávku tedy lze vyjádřit jako součet spotřeby a plánovaných investic.

$$AD = C + I_p \quad (1.2.1.3)$$

$$AD = Ca + cY + I_p \quad (1.2.1.4)$$

Při rovnovážném produktu se plánované investice (I_p) rovnají skutečným investicím (I). Rovněž platí, že skutečně vytvořený produkt (Y) se rovná agregátní poptávce (AD), tedy (Brčák et al. 2020, s. 60):

$$Y = AD = AE \quad (1.2.1.5)$$

$$Y = Ca + cY + I \quad (1.2.1.6)$$

$$Y - cY = Ca + I$$

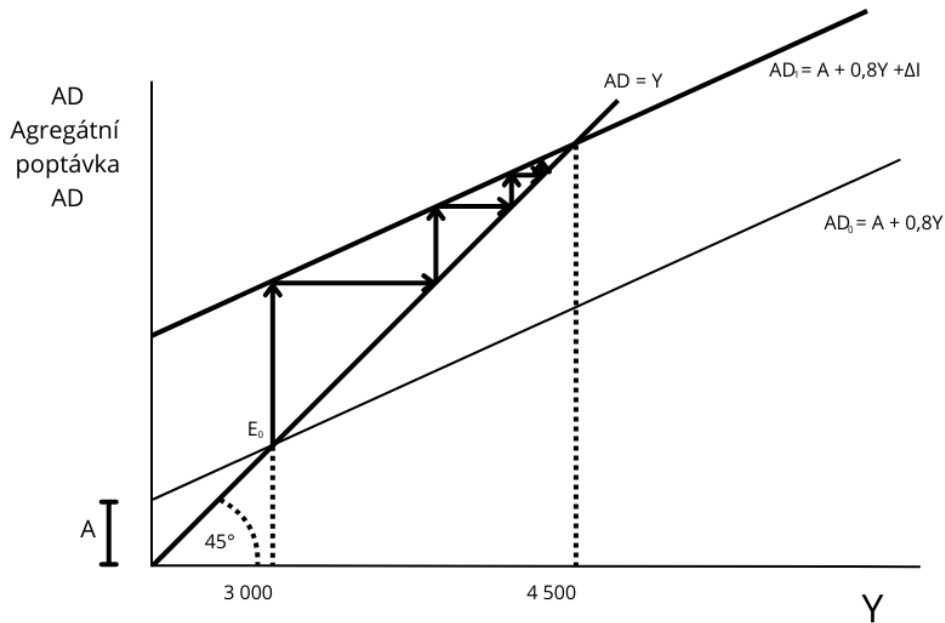
$$(1 - c) * Y = Ca + I \quad (1.2.1.7)$$

$$Y = \frac{1}{1 - c} * (Ca + I) \quad (1.2.1.8)$$

$$\frac{1}{1 - c} = \alpha ; (Ca + I) = A \quad (1.2.1.9)$$

Výraz α se nazývá jednoduchý výdajový multiplikátor dvousektorové ekonomiky. Výraz A vyjadřuje všechny autonomní výdaje (autonomní investice a autonomní spotřebu). Rovnovážný produkt je tedy získán vynásobením autonomních výdajů multiplikátorem (Brčák et al., 2020, s. 60).

$$Y = \alpha * A \quad (1.2.1.10)$$

Obrázek 3: Multiplikační efekt – zvýšení investičních výdajů (vlastní zpracování podle Vlčka, 2016, s. 119)

Třísektorová ekonomika

V třísektorové ekonomice vystupuje vedle domácností a firem též vláda (veřejný sektor). Veřejný sektor jednak nakupuje statky a služby (G), vybírá daně (T) a zároveň poskytuje domácnostem transfery (TR). Daně mají dvě složky – autonomní daně (Ta) a důchodové daně (tY).

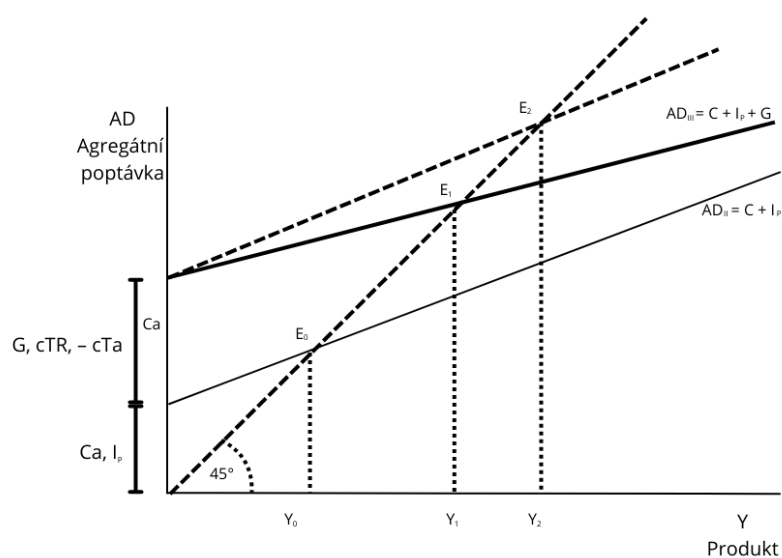
$$T = Ta + tY$$

(1.2.1.11)

Disponibilní důchod, od kterého se bude odvíjet spotřeba, je zapsán (Brčák et al. 2020, s. 65–67):

$$YD = Y - Ta - tY + TR$$

(1.2.1.12)

Obrázek 4: Určení rovnovážného produktu v třísektorové ekonomice (vlastní zpracování podle Soukupa et al., 2022, s. 97)

Formální vyjádření agregátní poptávky v třísektorové ekonomice je potom dáno součtem spotřeby (zde již závislé na disponibilním důchodu), plánovaných investic a vládních nákupů.

$$AD = C + I_p + G$$

(1.2.1.11)

$$AD = Ca + c * YD + I_p + G \quad (1.2.1.12)$$

$$AD = Ca + c * (Y - Ta - t * Y + TR) + I_p + G \quad (1.2.1.13)$$

Situaci, kdy se agregátní poptávka rovná reálně vytvořenému produktu, se říká rovnovážný produkt. V bodě rovnovážného produktu jsou plánované a skutečné investice totožné, tedy:

$$Y = AD \quad (1.2.1.14)$$

$$Y = Ca + c * Y - c * Ta - c * tY + c * TR + I + G \quad (1.2.1.15)$$

$$Y = \frac{1}{1 - c * (1 - t)} * (Ca - c * Ta + c * TR + I + G) \quad (1.2.1.16)$$

$$\bar{\alpha} = \frac{1}{1 - c * (1 - t)} \quad (1.2.1.17)$$

Jednoduchý výdajový multiplikátor pro třísektorovou ekonomiku bude značen jako $\bar{\alpha}$.

$$Y = \bar{\alpha} * A \quad (1.2.1.18)$$

Změnu rovnovážného produktu lze vypočítat jako změna autonomních výdajů vynásobená výdajovým multiplikátorem.

$$\Delta Y = \bar{\alpha} * \Delta A \quad (1.2.1.19)$$

Multiplikátor třísektorové ekonomiky je menší než multiplikátor dvousektorové ekonomiky.

$$\frac{1}{1 - c} > \frac{1}{1 - c * (1 - t)} \quad (1.2.1.20)$$

Soukup et al. (2022, s. 108) uvádí, že v třísektorové ekonomice je třeba zohlednit vliv změny autonomních daní a transferů. K tomuto účelu lze využít tzv. multiplikátor autonomních daní ($\bar{\alpha}_{Ta}$) a multiplikátor transferových plateb ($\bar{\alpha}_{TR}$).

$$\Delta Y = \frac{c}{1 - c * (1 - t)} * \Delta Ta \quad (1.2.1.21)$$

$$\Delta Y = \bar{\alpha}_{Ta} * \Delta Ta \quad (1.2.1.22)$$

$$\Delta Y = \frac{-c}{1 - c * (1 - t)} * \Delta Ta \quad (1.2.1.23)$$

$$\Delta Y = \bar{\alpha}_{TR} * \Delta Ta \quad (1.2.1.24)$$

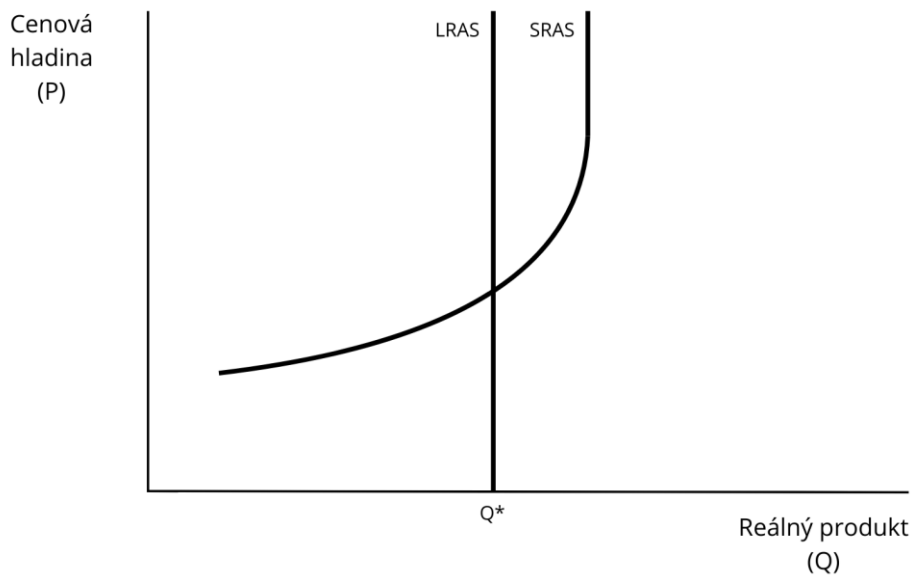
Podmínkou rovnovážného produktu v třísektorové ekonomice v podobě rovnosti úniků a vstříků lze zapsat následovně:

$$S + NT = I + G \quad (1.2.1.25)$$

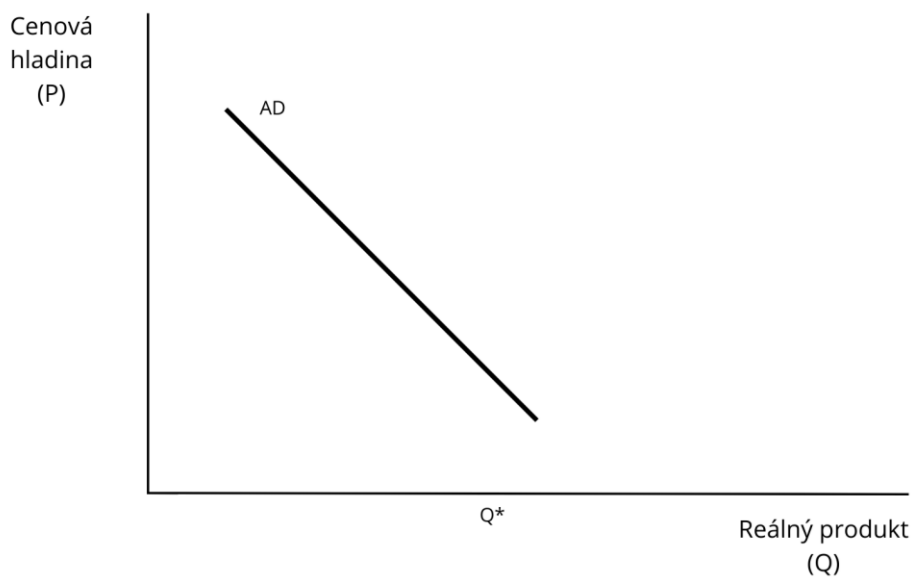
1.2.2 AS-AD model

Model agregované nabídky (AS) a agregované poptávky (AD) zobrazuje množství zboží a služeb v ekonomice na všech cenových úrovních. Pakliže je uvažováno pravidlo *ceteris paribus* (tedy že se ostatní parametry nezmění), v případě růstu cenové hladiny dojde k poklesu množství zboží a služeb v ekonomice, jak lze vidět na grafu níže (Brčák et al. 2020, s. 127–128).

Cílem modelu AS-AD je tedy zobrazení krátkodobých fluktuací v ekonomice jakožto celku. Křivka dlouhodobé agregátní nabídky (LRAS) leží na úrovni potencionálního produktu, křivka krátkodobé agregátní nabídky (SRAS) však potencionální produkt překračuje. To znamená, že ekonomika je schopna krátkodobě produkovat nad svým potencionálním produktem. Produkt může růst při růstu cenové hladiny, a to až do momentu, kdy ekonomika narazí na fyzické limity produkce (Jurečka a Macháček 2023, s. 73).

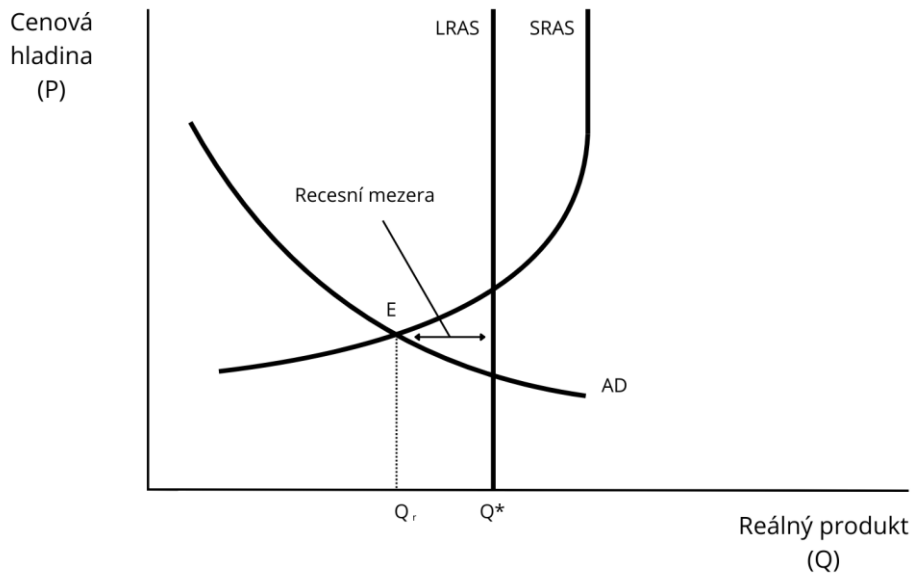

Obrázek 5: Krátkodobá (SRAS) a dlouhodobá (LRAS) křivka agregátní nabídky (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 73; Goodwin et al., 2019, s. 469, 480)

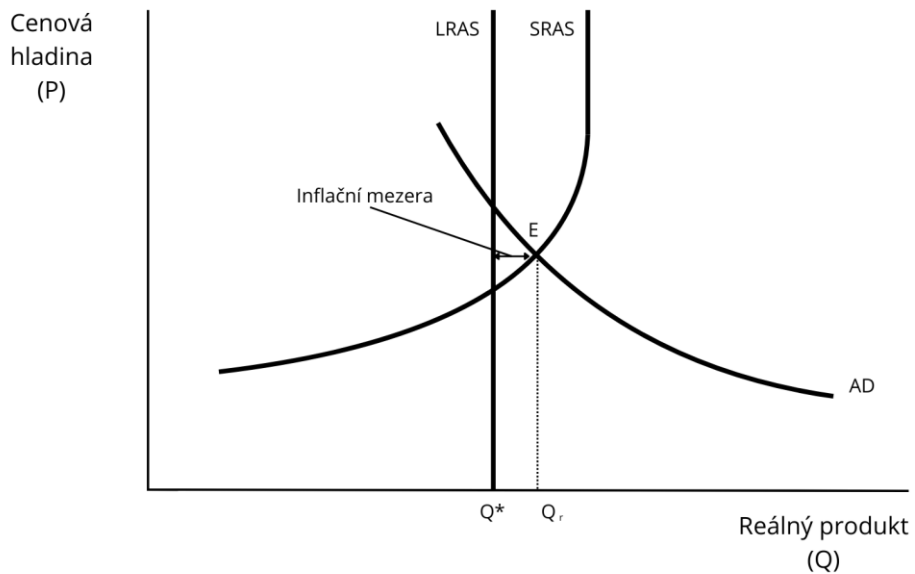

Obrázek 6: Křivka agregátní poptávky (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 357; Goodwin et al., 2019, s. 469)

Růst agregátní poptávky krátkodobě vede k růstu reálného produktu – to ale za cenu růstu míry inflace. Pokud příčiny inflace pocházejí ze strany agregátní poptávky, hovoří se o poptávkové inflaci (demand-pull inflation). Podobně pak pokud příčiny inflace pocházejí ze strany agregátní nabídky, jedná se o inflaci nabídkové (supply-shock inflation, cost push inflation).

Obrázek 7: Recesní mezera (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 80; Brčáka et al., 2020, s. 158)

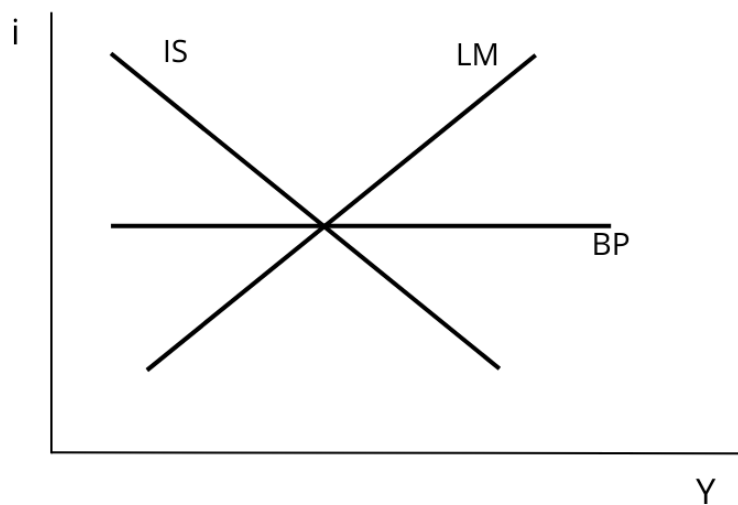

Obrázek 8: Inflační mezera (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 80; Brčáka et al., 2020, s. 159)

1.2.3 Model IS-LM-BP

Model IS-LM-BP je využíván pro analýzu otevřené ekonomiky v krátkém období. Tento model umožňuje analyzovat dopady fiskální a monetární ekonomiky. Konkrétně tento model zkoumá vztah změn úrokové míry a reálného výstupu ekonomiky, tedy reálné HDP. Model IS-LM-BP vyjadřuje rovnováhu ekonomiky – křivka IS a křivka LM vyjadřují vnitřní

stabilitu ekonomiky, tedy rovnováhu trhu statků a služeb, trhu peněz. Model IS-LM, jenž je aplikovatelný pro uzavřenou ekonomiku, rozšiřuje křivka BP, která vyjadřuje rovnováhu platební bilance, tudíž vnější stabilitu ekonomiky. Tento model však není univerzálně aplikovatelný, neboť vyžaduje určité předpoklady, a to fixní cenovou hladinu včetně ceny práce a stav, kdy se ekonomika nachází pod hranicí svého potencionálního produktu (Soukup et al., 2022, s. 192, 220).

Obrázek 9: křivky IS, LM a BP při fixním kurzu (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 228)

1.3 Úloha státu v ekonomice

Stát má v ekonomice zcela zásadní roli. Ačkoliv jeho hlavní úkoly nejsou ekonomické, jedná se o klíčový subjekt ovlivňující hospodaření země. Cílem státu není dosáhnout co možná nejvyšší ekonomické úrovně, tedy ne nezbytně. Zcela zásadní pro fungování státu je jeho politická situace, od které se následně odvíjejí ekonomická rozhodnutí státu. Proto k analýze chování státu nestačí použít ekonomickou teorii ani logiku.

Stát můžeme rozdělit na dvě centra hospodářské politiky, a to na centrální banku a vládu. Centrální banka má na starosti určovat monetární politiku, tedy regulovat nabídku peněz v oběhu, určovat úrokovou míru a měnový kurz. Vláda pak působí převážně v oblasti tvorby fiskální politiky státu. Kromě toho rozhodnutí vlády ovlivňují také např. důchodovou politiku, vládní investice nebo mezinárodní obchod (Jurečka, 2023, s. 188).

Role politiky státu je dvojitá, a to role stabilizační, jež má za úkol napomáhat udržovat vnitřní a vnější stabilitu v ekonomice. Cílem těchto politik je také zbrzdit, či dokonce zabránit

nabídkovým a poptávkovým šokům. Spadá sem monetární politika, fiskální politika, politika trhu práce a politika zdravotnictví (Czesaný a Johnson, 2012, s. 81).

Druhou roli státní politiky představuje prorůstová politika. Sem patří politika v oblastech vzdělávání, energetiky, zdravotnictví a výzkumu a vývoje (Czesaný a Johnson, 2012, s. 81).

1.3.1 Monetární politika

V případě monetární politiky převládá mezi ekonomy názor, že jejím hlavním cílem je vytvářet a udržovat ekonomickou stabilitu zajišťující udržitelný hospodářský růst (Arnold et al., 2023, s. 348). Dalšími cíli monetární politiky jsou cenová stabilita, minimální nezaměstnanost a vnější ekonomická rovnováha. Tyto cíle může tvůrce monetární politiky (zpravidla centrální banka) zajistit pomocí intervencí na devizových trzích nebo operací na volném trhu. Centrální banky tak ovlivňují nabídku peněz v ekonomice, úrokovou míru a měnový kurz. Centrální banky rovněž využívají své regulační a dohledové funkce k zajištění hladkého fungování finančního trhu (Jurečka a Macháček, 2023, s. 188).

Monetaristé, Keynesiánci a jejich pohled na vztah nabídky peněz a reálné ekonomiky.

Keynesiánci tvrdí, že hlavním cílem monetární politiky je ovlivňování úrokové míry. Změny úrokové míry podle nich mohou buďto stimulovat, nebo potlačovat agregátní výdaje. V době nízkých úrokových sazeb budou domácnosti motivované se za výhodnější úrok zadlužit. Rovněž však úroková míra představuje alternativní náklad současné spotřeby. Proto když úroková vzroste, sníží to objem soukromé spotřeby. Co se úrokové míry týče, centrální banka může zaujmout dva postoje – expanzivní politiku snižování úrokových sazeb a restriktivní politiku zvyšování úrokových sazeb (Jurečka a Macháček, 2023, s. 193, 195).

$$M * V = P * Q$$

(1.3.2.1)

Monetaristé na druhou stranu tvrdí, že úroková sazba by se měla vyvíjet přirozeně, bez zásahu centrálních bank. Výše je uvedena rovnice směny. Monetaristé věří v relativní stabilitu obratu peněz (V), která v důsledku změny množství peněz (M) významněji nemění. Monetaristé tvrdí, že změna nabídky peněz se proto projeví na pravé straně této rovnice. Tedy pokud ekonomika dosahuje stabilního produktu (Q), zvýšení nabídky peněz (M) povede pouze ke zvýšení cenové hladiny (P) (Jurečka a Macháček, 2023, s. 197–198).

1.3.2 Fiskální politika

Fiskální politika státu vyjadřuje všechny příjmy (daně) a výdaje (státní investice a transfery) státního rozpočtu, jež stát může využít k ovlivnění své ekonomiky (Mankiw, 2021, s. 450).

Podle Soukupa et al. (2021, s. 474) má stát v ekonomice 3 funkce, a to:

- poskytování zboží a služeb kolektivní a individuální spotřeby,
- funkce přerozdělování bohatství,
- stabilizační funkce.

Mezi zdroje příjmů státní pokladny patří běžné příjmy, a to přímé daně (DPFO, DPPO), nepřímé daně (DPH, spotřební daně apod.), sociální pojištění a kapitálové příjmy. Mezi hlavní výdaje státu pak lze zařadit běžné transfery, sociální dávky, dotace, mzdy státních zaměstnanců a kapitálové výdaje, tedy například úrok státního dluhu (Česká národní banka, © 2024).

Pakliže náklady státního rozpočtu překročí jeho příjmy, jedná se o tzv. celkový deficit. Je-li celkový deficit očištěn o placené úroky z dluhu, jedná se o primární schodek/přebytek. Příjmy i výdaje státního rozpočtu mají dvě složky v závislosti na hospodářském cyklu – cyklické faktory a složku příjmů a výdajů nezávislých na hospodářských cyklech, tedy strukturální saldo (Soukup et al., 2021, s. 480).

Státní rozpočet může vykazovat deficit, přebytek anebo může být vzácně vyrovnaný. Pakliže stát hospodaří s deficitem, musí tento deficit pokrýt z přebytků minulých let – pokud však již nemá naspořeno, musí se zadlužit a tím vzniká tzv. veřejný dluh (Arnold et al., 2023, s. 262–263).

V případě, že se vláda rozhodne zvýšit výdaje a/nebo snížit daně, jedná se o tzv. expanzivní fiskální politiku. Opakem expanzivní fiskální politiky je restriktivní fiskální politika (Arnold et al., 2023, s. 266).

1.4 Mezinárodní obchod a mezinárodní vztahy

Mezinárodní obchod tvoří základ světové ekonomiky, umožňuje státům se specializovat, tedy vyrábět produkty efektivněji. Ty lze ziskově exportovat a následně ze světového trhu importovat výrobky za cenu nižší, než za jakou by je byl schopen vyrábět sám. Státy ve vzájemných vztazích mohou mít oproti jiným státům buďto absolutní, nebo komparativní výhodu. Mezinárodní obchod tedy také umožňuje jeho účastníkům např. zvýšit počet druhů

výrobků nabízených v jejich ekonomikách. Zároveň však vytváří tlak na místní producenty, jenž musí čelit světové konkurenci. Tím mezinárodní obchod tlačí podniky ke zvyšování produktivity (Mankiw, 2023, s. 177–178).

Jedním z nejdůležitějších ukazatelů mezinárodního obchodu je tzv. saldo platební bilance. Je to rozdíl mezi celkovým importem a exportem vyjádřeným v peněžních jednotkách.

Mezinárodní obchod však může mít i negativní důsledky pro domácí ekonomiku, proto státy mnohdy zavádí cla. Mezinárodní obchod je úzce provázán s mezinárodními vztahy, pokud se vztahy dvou zemí dramaticky ochladí mohou na sebe uvalit cla, sankce, kvóty či dokonce zcela ukončit obchodní vztahy prostřednictvím tzv. embarga.

1.4.1 Teorie absolutních výhod

Absolutní výhodou jedné země vůči druhé chápeme, že je daná země schopna vyprodukovat daný produkt s absolutně nižšími náklady (Jurečka, 2023, s. 304).

Pro přiblížení lze uvést hypotetický příklad Argentiny a Brazílie:

Tabulka 1: Teorie absolutních výhod (vlastní zpracování)

Země	Roční produkce potravin v tis. tun	
	obilí	maso
Argentina	5	12
Brazílie	10	4

V tabulce výše je vidět, že Argentina produkuje více masa a Brazílie naopak více pšenice. Proto dává ekonomický smysl, aby Argentina produkovala pouze maso a obilí dovážela z Brazílie. Pro Brazílii pak samozřejmě platí opačný stav. Obě země tímto obchodem uvolní své kapacity, které musely nehospodárně využívat k produkci všech statků, které jejich ekonomika potřebuje. Mohou se tím pádem plně specializovat na produkci toho, v čem jsou nejlepší.

1.4.2 Teorie komparativních výhod

Koncept komparativní výhody už není na první pohled tak zřejmý jako absolutní výhoda. Teorie komparativní výhody říká, že každý stát by se měl specializovat na činnosti, ve

kterých má nejmenší alternativní náklady. Původní příklad pro absolutní výhodu proto bude nutné trochu poupravit.

Tabulka 2: Teorie komparativních výhod (vlastní zpracování)

Země	Roční produkce potravin v tis. tun	
	obilí	maso
Argentina	11	20
Brazílie	10	4

Po úspěšné agrární reformě se v Argentině zvýšil objem výroby obilí i masa. Ovšem i přesto, že Argentina nyní dokáže vyrobit oba produkty efektivněji, stále se Argentině vyplatí obchodovat s Brazílií, neboť se Argentina může specializovat a vyprodukovat tak více masa, které pak může prodat např. třetím zemím.

Pokud by Argentina ukončila dovoz obilí z Brazílie, znamenalo by to, že by si Brazílie již nemohla dovolit nakupovat maso z Argentiny a Argentina by tím přišla o výnosný trh (Jurečka, 2023, s. 304–305).

1.4.3 Měnové kurzy

Měnový kurz vyjadřuje cenu jedné měny v měně jiné. Vyjadřuje tedy například, kolik dostaneme eur za prodej 1 USD. Měnové kurzy jsou velmi důležitým nástrojem pro porovnání různých národních ekonomik. Měnový kurz se používá k výpočtu parity kupní síly (angl. purchasing power parity – PPP) (Goodwin et al., 2019, s. 506–507).

Existují dva typy měnových kurzů, a to nominální a reálný měnový kurz. Nominální měnový kurz je to, co si běžný člověk představí, když se řekne měnový kurz – tedy kolik jedné měny dostane za jednu jednotku měny druhé.

Reálný měnový kurz potom vyjadřuje rozdíl v cenách stejného produktu ve dvou zemích. Např. pokud v Česku stojí půllitr piva 25 CZK a v Německu 2 EUR a při převodu EUR na CZK je uvažován kurz 1 EUR = 25 CZK, potom pivo v Německu vyjde na 50 CZK – pivo v Německu je tedy dvakrát dražší než v Česku a reálný měnový kurz je 2 (Mankiw, 2021, s. 370). Pokud ekonomika vstoupí do stavu hyperinlace, měnový kurz na to adekvátně zareaguje.

1.4.4 Restriktivní nástroje

Nejjednodušším restriktivním nástrojem je clo, tedy daň uvalená na jednotku importovaného statku. Clo může být stanoveno jako fixní částka nebo jako procento hodnoty daného statku. Clo tedy zvyšuje náklady importu statků do dané země. Mezi hlavní funkce cla patří ochrana domácích producentů, clo je však rovněž zdrojem financí do státního rozpočtu. Pakliže má vláda potřebu zasahovat do mezinárodního obchodu ve své zemi, může zvolit i jiné, necelní bariéry, např. dovozní kvóty, vývozní restriktce či plnění různých legislativních norem (Soukup, 2022, s. 153).

Clo je výhodné pro vládu dovážející země, naproti tomu dovozní kvóty obohacují země vyvážející, konkrétně tedy držitele dovozních licencí, kteří tak mohou nabízet své produkty v dovážející zemi za vyšší cenu (Soukup, 2022, s. 166–167).

Při zavádění obchodních restrikcí tak vláda musí volit mezi ochranou domácích producentů a zajištěním nízkých cen pro domácí spotřebitele.

1.5 Státní dluh

Státní dluh představuje součet deficitů očištěných o přebytky státního rozpočtu od doby založení státu do současnosti. Pakliže je celkový schodek očištěn o placené úroky, hovoří se o tzv. primárním schodku/přebytku. Primární deficit je silně ovlivněn hospodářskými cykly, neboť v době krize dochází ke snížení životní úrovně, což znamená nižší spotřebu, tedy nižší odvod nepřímých daní, a zároveň musí státní rozpočet financovat vyšší sociální platby. Dopad hospodářských cyklů na státní rozpočet se označuje jako automatické stabilizátory. Jestliže je vliv automatických stabilizátorů na státní rozpočet očištěn, jedná se o tzv. strukturální saldo. Zadlužení státu se nejčastěji vyhodnocuje prostřednictvím ukazatele poměru státního dluhu k HDP (Soukup et al., 2022, s. 479–480).

V souvislosti s tímto ukazatelem je však nutné si uvědomit, že fakt, že určitá ekonomika dosahuje podprůměrné či nadprůměrné zadluženosti, nemá žádnou vypovídající hodnotu o udržitelnosti daného dluhu (Soukup et al., 2022, s. 483).

Je nutné si rovněž uvědomit, že fiskální konsolidace nemusí nutně vždy snižovat deficit státního rozpočtu, protože fiskální restriktce může vést k silnému poklesu produktu, což závisí na výši fiskálních multiplikátorů (Soukup et al., 2022, s. 496–497).

1.5.1 Metody řízení státního dluhu

Pro řízení státu je zcela zásadní kontrolovat a řídit státní dluh. Pakliže se stát rozhodne bezhlavě se zadlužit, investoři, tedy věřitelé, si tohoto faktu všimnou a budou požadovat vyšší úrok za zvýšené kreditní riziko. Tím se stát může dostat do dluhové spirály. Pokud se stát příliš zadluží, riskuje tím platební neschopnost. V případě, že stát již není schopen dostát svým závazkům, musí požádat o pomoc ostatní státy, nebo mezinárodní instituce jako mezinárodní měnový fond (IMF) nebo světovou banku (WB).

Aby státy zamezily nebezpečně vysoké míře zadlužení, přistupují k omezování schodku veřejných financí. Rozpočtový rámec je střednědobý výhled v oblasti veřejných financí, jehož cílem je ve střednědobém období predikovat příjmy a výdaje státního rozpočtu. Tento nástroj využívají kupříkladu členské státy Evropské unie, jež tento dokument každoročně předkládají Evropské komisi a Evropské radě. S rozpočtovým rámcem úzce souvisí střednědobý rozpočtový cíl konkrétní hodnoty strukturálního salda. Za střednědobý horizont je považováno období 3–5 let. Na základě makroekonomického odhadu příjmů státního rozpočtu ve středním období jsou pak stanoveny tzv. výdajové rámce (Soukup et al., 2022, s. 499).

Pokud vláda financuje svůj dluh prostřednictvím emise dluhopisů na finančním trhu, snižuje tím objem finančního kapitálu dostupného pro soukromé investory. Tento efekt se nazývá vytěšňovací efekt (crowding out effect) (Jurečka a Macháček, 2023, s. 238).

2 HOSPODÁŘSKÉ CYKLY

Podobně jako je tomu v přírodě, i ekonomika prochází cyklem. Hospodářský cyklus sestává ze čtyř potažmo pěti fází – vrchol (též. konjunktura), tedy bod, ve kterém je reálné HDP nejvyšší, následuje kontrakce, tedy úpadek či recese. Recese v ekonomice nastane, pokud ve dvou po sobě jdoucích obdobích dojde ke snížení reálného HDP. Toto vymezení je však krajně zjednodušené. Odborná ekonomická veřejnost, jakožto např. americká Business Cycle Dating Committee nebo evropská Euro Area Business Cycle Dating Committee, chápou recesi jako období, kdy široce pojatá ekonomická aktivita země klesá. Po období recese následuje bod zvratu neboli dno hospodářského cyklu. V momentě, kdy ekonomika zastaví trend úpadku a začíná se zotavovat, nastává další fáze hospodářského cyklu – expanze, jenž vyústí v další vrchol, a cyklus se opakuje. Jak uvádí Arnold et al. (2023, s. 167–168), fázi expanze lze rozdělit na dvě fáze – fázi obnovy, jež se nachází mezi dnem hospodářského cyklu a úrovní reálného HDP v posledním vrcholu hospodářského cyklu, a fázi expanze, za kterou Arnold et al. (2023, s. 167–168) považují pouze rozmezí mezi úrovní HDP v posledním vrcholu hospodářského cyklu a novým vrcholem (Jurečka a Macháček, 2023, s. 271; Goodwin et al., 2019, s. 315).

Je důležité mít na paměti, že hospodářské cykly na rozdíl od cyklů ročních období nejsou zcela předvídatelné. Nikdo neví, kdy přijde další krize, či kdy bude dosaženo příští konjunktury. Snaha předvídat hospodářský cyklus může vést k sebenaplňujícímu se prorocství, tedy pokud analýza předvídá recesi, trh může být těmito předpověďmi ovlivněn, což může odstartovat recesi.

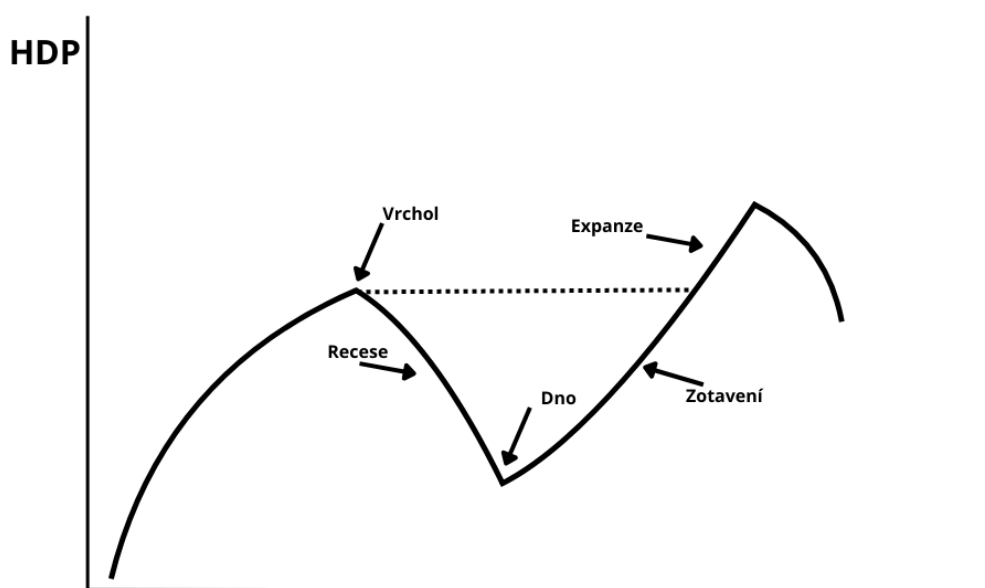
Hospodářské cykly je možné dělit podle délky (periodicity), a to na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

2.1 Fáze hospodářských cyklů

Makroekonomové využívají reálný HDP ve dvou hlavních oblastech, a to ekonomický růst a hospodářský cyklus. Hospodářský cyklus má 5 fází:

- vrchol – když je ekonomika na vrcholu hospodářského cyklu, reálné HDP dosahuje dočasného vrcholu,
- recese – znamená snižování HDP; v ekonomice nastane, pokud ve dvou po sobě jdoucích čtvrtletích dojde ke snížení reálného HDP,

- dno – v moment, kdy reálné HDP přestane klesat, a zároveň ještě nezačne růst, se ekonomika nachází na dně hospodářského cyklu,
- zotavení – zotavení nastává v momentě, kdy reálné HDP začne znovu růst. Mnohé zdroje považují zotavení a expanzi za jednu fázi hospodářského cyklu – přesto je však důležité rozlišit mezi fází, kdy ekonomika dohání svůj předchozí vrchol (tedy fázi zotavení), a fází čisté expanze,
- expanze – ekonomika se nachází v expanzi, pokud reálné HDP již dosáhlo svého předchozího vrcholu, a přesto reálné HDP stále roste (Arnold, 2023, s. 167–168).

Obrázek 10: Fáze hospodářských cyklu (vlastní zpracování podle Arnold, 2023, s. 167–168)

2.2 Faktory ovlivňující hospodářské cykly

Vývoj ekonomiky je ovlivněn nespočtem faktorů. Pro analýzu hospodářských cyklů je důležité rozčlenit tyto faktory podle jejich vztahu k hospodářskému cyklu na procyklické veličiny (soukromá spotřeba C, soukromé investice I, dovozy I_m , zásoba peněz M), jež v době expanze rostou. Pravým opakem jsou pak veličiny kontracyklické, tedy veličiny, které na expanzi reagují poklesem. Typickým příkladem je míra nezaměstnanosti. Poslední kategorií jsou acyklické veličiny, tedy veličiny nezávislé na hospodářském cyklu (úrokové sazby, vládní výdaje G). Existují však i veličiny, jež kopírují vývoj HDP buďto s předstihem (leading), nebo se zpožděním (lagged). Mezi předstihové veličiny se řadí akciové indexy a peněžní zásoby (M). Opožděně pak na vývoj HDP reaguje inflace a nezaměstnanost. Důležité je rovněž zhodnotit míru volatility jednotlivých veličin. Soukromé investice (I),

vývozy (X) a dovozy (Im) se řadí mezi relativně značně volatilní. Na druhou stranu pak mezi relativně málo volatilní veličiny patří například soukromá spotřeba (C) (Jurečka a Macháček, 2023, s. 275–276).

2.3 Typy hospodářských cyklů podle periodicity

Tabulka 3: Typy hospodářských cyklů podle periodicity (vlastní zpracování)

Typ hospodářského cyklu	Délka (roky)
Kitchinovy cykly	3–5
Juglarovy cykly	7–11
Kuzněcovy vlny	15–25
Kondratievovy vlny	45–60

2.3.1 Kitchinovy cykly

Ve dvacátých letech dvacátého století britský statistik a podnikatel Josef Kitchin identifikoval tyto krátkodobé hospodářské cykly. Jejich délka od vrcholu k vrcholu je v průměru 3 až 5 let. Tyto cykly jsou tvořeny zpožděním informací o stavu trhu a jejich následné opožděné implementaci. Kitchin tak sledoval využití fixního kapitálu (Kitchin, 1923, s. 10–16).

Pokud se například sníží cena ropy na světových trzích, nelze produkci ropy okamžitě snížit. To znamená, že pokud ropné společnosti nechtějí za nižší cenu prodat stejné množství ropy, musejí ropu dočasně uskladnit. Pokud pak poptávka po ropě vzroste (a s ní i cena ropy), ropné společnosti nejprve musí prodat zásoby ropy, než mohou zvýšit produkci, a uspokojit tak novou vyšší poptávku.

2.3.2 Juglarovy cykly

V roce 1862 Clément Juglar, francouzský statistik identifikoval tzv. Juglarův cyklus trvající 7–11 let. Na rozdíl od Kitchinových cyklů, jež sledují využití fixního kapitálu, Juglarův cyklus se zaměřuje na investice do fixního kapitálu. Existenci těchto cyklů pak v roce 2010 potvrdila spektrální analýza světového HDP (Korotayev a Tsirel, 2010, s. 1).

2.3.3 Kuznetsovy vlny

Kuznetsův cyklus je střednědobý hospodářský cyklus trvající 15–25 let. Tento cyklus byl identifikován americkým ekonomem a statistikem Simonem Kuznětsem. Kuzněts se během své práce zabýval analýzou demografických procesů. Vliv demografických změn podle Kuznětse vyvolávají změny v intenzitě výstavby (Korotayev a Tsirel, 2010, s. 1).

2.3.4 Kondratievovy vlny

Kondratievovy vlny jsou dlouhodobé hospodářské cykly trvající 45–60 let. Tento cyklus je spjatý s technologickým životním cyklem (Korotayev a Tsirel, 2010, s. 1).

2.4 Indikátory hospodářských cyklů

Pro potřebu předpovědi hospodářského vývoje vytvořila OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj angl. Organisation for Economic Co-operation and Development) tři indexy, composite leading indicator (CLI) a indexy očekávání výrobních firem (Business confidence index) a spotřebitelů (Consumer confidence index) (OECD, 2024).

2.4.1 Composite leading indicator (CLI)

Význam kompozitního předstihového indikátoru je signalizovat změny ve vývoji ekonomiky předtím, než nastanou. Dlouhodobý průměr má v tomto indikátoru hodnotu 100 bodů. Hodnoty nižší než 100 lze tedy považovat za potencionální předzvěst nadcházejících recesí. Nejnižší hodnoty tohoto indikátoru dosáhla Indie v roce 2020. Tehdy měla Indie CLI v hodnotě 70 bodů. Nutno však poznamenat, že rok 2020 byl rekordně nízký globálně (OECD, 2024).

2.4.2 Business confidence index (BCI)

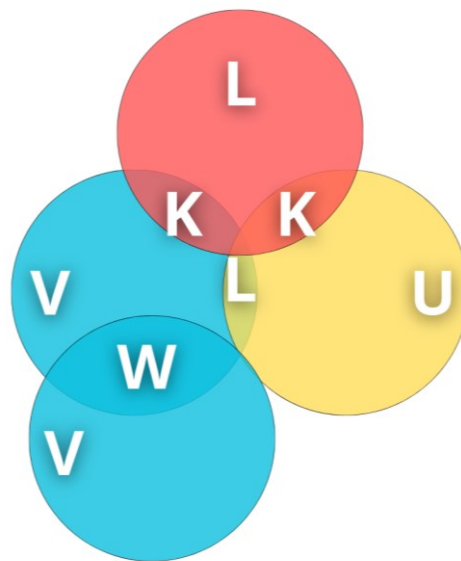
Tento index sleduje očekávání výrobních firem ohledně budoucího vývoje ekonomiky, což může do značné míry být sebenaplňující se proroctví. Tento index zkoumá vývoj produkce, stavy zásob a počty nových objednávek. Tato data normalizuje do podoby indexu, kde dlouhodobý průměr je roven 100. Hodnoty nižší než 100 tedy signalizují relativně pesimistický výhled a hodnoty vyšší naznačují relativní optimismus (OECD, 2024).

2.4.3 Consumer confidence index (CCI)

Nálada spotřebitelů je důležitým ukazatelem. Tento index zkoumá náladu spotřebitelů. Zkoumá, zda lidé věří, že v následujících 12 měsících budou schopni a ochotni více utrácet. Nebo zda mají v plánu v horizontu následujících 12 měsíců spíše šetřit a snižovat svoji spotřebu. Tento index se zabývá pocitem spotřebitelů ohledně budoucího ekonomického vývoje, vývoje nezaměstnanosti a schopnosti šetřit. Jak je tomu u CPI a BCI, rovněž Consumer confidence index využívá jako základ dlouhodobý průměr v hodnotě 100 a na jakémkoliv snížení pod hodnotu 100 lze pohlížet jako na předzvěst potencionálních hospodářských problémů (OECD, 2024).

2.5 Tvary ekonomických recesí

Ekonomické krize lze rozdělit podle tvaru. Klasifikace ekonomických recesí vychází ze dvou otázek. Jak dlouho potrvá recese a zotavení? Co s sebou zotavení přinese?

Obrázek 11: Vennův diagram tvarů hospodářských cyklů (vlastní zpracování)

Je však nutné mít na paměti, že jednotlivé tvary ekonomických recesí mohou probíhat současně.

2.5.1 Tvar V

Tvar V znamená nejlepší možný průběh krize. Nejprve dojde k rychlému poklesu, následně však dojde k rychlému zotavení.

2.5.2 Tvar U

Tvar U je časově delší než V, hospodářství trvá delší dobu dostat se na dno recese, typickým znakem hospodářské recese typu U je, že i zotavení trvá delší dobu než u typu V.

2.5.3 Tvar L

Tvar L je charakterizován jako spojení tvaru V s tvarem U. Rychlou recesi (jako u tvaru V) následuje dlouhé zotavení (podobně jako u tvaru U).

2.5.4 Tvar W

Tvar W je charakteristický tím, že než dojde ke kompletnímu zotavení ekonomiku, zasáhne druhá recese. Jako příklad je možné uvést covidovou krizi a následný otřes způsobený válkou na Ukrajině.

2.5.5 Tvar K

Pokud krize vede k rozšíření rozdílů mezi určitými skupinami obyvatelstva (např. pokud se bohatí z krize zotaví rychleji, než chudí nebo velké společnosti rychleji než malé společnosti). Tvar K tak značí stav, kdy zároveň jedna skupina zažívá recesi typu V a druhá recesi typu L.

3 MAKROEKONOMICKÉ AGREGÁTY

V této kapitole jsou blíže prozkoumány základní makroekonomické agregáty, které poskytují důležité informace o stavu a vývoji ekonomiky. Podrobně je představen hrubý domácí produkt (HDP), metody jeho výpočtu a jeho význam. Rovněž je vysvětleno, proč je důležité sledovat a řídit inflaci, a bude představen vliv lidského faktoru, nezaměstnanosti a demografie. Poslední podkapitola je věnována saldu mezinárodního obchodu, jeho vzniku a jeho dopadům na ekonomiku.

3.1 HDP

Hrubý domácí produkt (angl. GDP – gross domestic product) je objem celkové tržní hodnoty nově vyprodukovaného finálních výrobků a služeb v dané zemi za určité období. Zpravidla se počítá za jeden rok nebo za čtvrtletí (Bureau of Economic Analysis, © 2023). Jurečka a Macháček (2023, s. 27) tuto definici zpřesňují jako součet peněžních hodnot finálních výrobků a služeb vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory umístěnými na území dané země bez ohledu na původ majitele těchto výrobních faktorů.

HDP počítá pouze finální výrobky a služby. To umožňuje zamezit dvojímu započítání daného výrobku, např. společnost A vyrábí prkna a prodává je společnosti B k výrobě nábytku. Společnost A prodává svoje výrobky v ceně 100 EUR za jednotku. Společnost B pak prodá finální výrobek z 1 jednotky prken za 130 EUR. Pro výpočet HDP je pak použita cena finálního výrobku, a to 130 EUR. V tomto příkladě je cena prken započtena pouze jednou, a to jako součást ceny nábytku (Goodwin, 2019, s. 166–167).

3.1.1 Nominální HDP

Při výpočtu HDP lze využít současné tržní ceny výrobků a služeb, tím je získáno tzv. nominální HDP. Tento způsob výpočtu HDP má však svá úskalí, která lze vysvětlit na ekonomice produkující jediný výrobek za cenu 10 EUR. V roce 20X1 tato ekonomika vyprodukuje 100 ks těchto výrobků, HDP tedy činí 1 000 EUR. V roce 20X2 potom HDP činilo 1 500 EUR, a přesto ekonomika vyprodukovala stejné množství výrobků, tedy 100 ks. Jak je to možné? Cena, za kterou byly tyto výrobky prodány, byla v roce 20X2 15 EUR.

Tabulka 4: Příklad nedostatku nominálního HDP Vliv změny ceny výrobku na nominální HDP (vlastní zpracování podle Arnold et al., 2023, s. 166)

Rok	Cena výrobku X	Množství výrobků X (ks)	Nominální HDP = cena * množství
20X1	10 EUR	100	1 000 EUR
20X2	15EUR	100	1 500 EUR

Výše znázorněná tabulka ukazuje, že ačkoliv nominální HDP vzrostlo, reálná ekonomika, tedy počet vyprodukovaných výrobků, se nezměnila. Je-li počítáno s inflací na úrovni 2 %, nominální HDP poroste každoročně minimálně o 2 %. Cenová inflace tedy znemožňuje použít nominální HDP k porovnávání meziročních výsledků dané ekonomiky (Jurečka a Macháček, 2023, s. 29).

3.1.2 Reálný HDP

Kvůli nedostatkům nominálního HDP je třeba nominální HDP očistit o vliv inflace, k tomu slouží reálné HDP. Při výpočtu reálného HDP lze postupovat dvěma způsoby. Prvním z těchto způsobů je pomocí stanovení výchozího období, v jehož cenách se bude HDP počítat. HDP takto vypočítané je v dalších letech považováno za reálný produkt. Pakliže je dáno nominální HDP, lze jej očistit od inflačních vlivů (Jurečka a Macháček, 2023, s. 29).

Výpočet reálného HDP s využitím nominálního HDP podle Jurečky a Macháčka (2023, s. 29):

$$\text{HDP}_{\text{real}} = \frac{\text{HDP}_{\text{nom}}}{\text{cenový index}} \quad (3.1.2.1)$$

Jako cenový index lze využít jakýkoliv cenový index, zpravidla se však používá deflátor HDP.

3.1.3 Výdajová metoda výpočtu HDP

Výdajová metoda využívá k vypočítání výše HDP součet všech výdajů v ekonomice. K výpočtu HDP se používá následující rovnice:

$$Y = C + I + G + NX \quad (3.1.3.1)$$

C – angl. consumption, tedy spotřeba, vyjadřuje spotřebu domácností. Přesněji tedy, kolik domácnosti utratí za zboží a služby vyjma nákupu nového bydlení. Do této položky spadají i náklady na vzdělání, i když by svojí podstatou mohly spadat do investic.

I – hrubé investice, tedy investice přímo sloužící ke tvorbě dalších statků a služeb. Nepatří zde investice do cenných papírů ani do drahých kovů. Pokud společnost vyprodukuje statek, který následně sama využije (např. IKEA vyrobí stůl do vlastní kanceláře), z pohledu výpočtu HDP se jedná o investici, neboť jej využije k prodeji dalšího nábytku (Mankiw, 2021, s. 193–194)

G – angl. government, tedy výdaje státu nebo také státní investice (např. nákup vybavení do škol, vojenské techniky nebo zdravotnického vybavení), ale zároveň mzdy státních zaměstnanců. Ceny vládních investic však neprocházejí trhem, tudíž nemají tržní hodnotu. Tyto ceny do tvorby HDP vstupují buďto cenami stínovými tedy, cenami, které udává trh, nebo cenami výrobních nákladů, případně jsou dány výší odměn

NX – angl. net export, tedy čistý export, může ovlivnit HDP země jak pozitivně, tak negativně, a to v závislosti na výši exportu a importu podle následující rovnice:

$$NX = X - M \tag{3.1.3.2}$$

Kde X je export a M je import.

Exportní a importní složky HDP jsou obtížně oddělitelné, neboť mezinárodní dodavatelské řetězce obsahují nejen exportované výrobky, ale zároveň i importované komponenty. Mezinárodní turismus výpočet čistého exportu dále zpřesňuje, neboť nelze přesně určit, kolik domácí turisté utratili v zahraničí a kolik zahraniční turisté utratili v naší zemi (Jurečka a Macháček, 2023, s. 31–33).

3.1.4 Příjmová metoda výpočtu HDP

Druhou metodou výpočtu HDP je tzv. příjmová (důchodová) metoda. Tato metoda bere v potaz fakt, že HDP se skládá z pěti komponentů, a to mezd zaměstnanců, příjmů z podnikání fyzických osob, hrubého zisku z podnikání právnických osob (zisk před zdaněním, angl. EBT), renty (zisk z pronájmu nemovitostí) a čistých úroků (úroků získaných domácnostmi a vládou – úroky zaplacené domácnostmi a vládou) (Arnold et al., 2023, s. 161).

$$\text{Čistý domácí důchod} = \text{mzdy} + \text{úroky} + \text{zisky} + \text{renty} + \text{příjmy ze samozaměstnání} \quad (3.1.4.1)$$

Součtem těchto komponentů vznikne čistý domácí důchod. Čistý domácí důchod je však menší než hrubý domácí produkt. Je přirozené se domnívat, že každá peněžní jednotka utracená je něčí peněžní jednotka vydělaná, avšak pokud je zakoupen daný produkt, např. polička za 1 000 CZK, obchodníkovi zůstane jen 890 CZK, neboť obchodník je povinen zaplatit DPH ve výši 21 %, tedy 210 CZK. Jedná se o nepřímou daň. To ale není vše, obchodník ještě musí v ceně zohlednit opotřebení dlouhodobého majetku vzniklého v souvislosti s prodejem této poličky, tzv. amortizaci (Jurečka a Macháček, 2023, s. 34).

HDP je potom vypočten očištěním čistého domácího důchodu o nepřímé daně a amortizaci jako:

$$\text{Hrubý domácí produkt (HDP)} = \text{čistý domácí důchod} - \text{nepřímé daně} - \text{amortizace} \quad (3.1.4.2)$$

3.1.5 Výrobní metoda výpočtu HDP

Výrobní metoda výpočtu HDP vychází z chápání HDP jako součtu všech přidaných hodnot v dané ekonomice. V následující tabulce je představena výrobní metoda výpočtu HDP na hypotetickém příkladu dřevěné židle.

Tabulka 5: Příklad výpočtu HDP součtem přidaných hodnot (Jurečka a Macháček, 2023, s. 120)

Část výrobního procesu	Hodnota nakoupeného meziprojektu	Přidaná hodnota	Hodnota prodeje
Produkce dřeva	-	100	100
Prvotní zpracování dřeva – výroba prken	100	30	130
Výroba židle v truhlářské dílně	130	70	200
Prodej židle distributorům	200	20	220
Prodej židle spotřebitelům	220	30	250
Celková přidaná hodnota	-	250	-

Přidaná hodnota, neboli hodnota přidaná zpracováním, je vyjádřena rozdílem příjmů z prodeje daného výrobku a nákladů na zakoupení vstupů. Jak vyplývá z tabulky výše, každý článek výrobního řetězce přidává výrobku přidanou hodnotu.

3.1.6 Hrubý národní produkt (HNP)

Vedle hrubého domácího produktu existuje ještě druhý podobný makroekonomický agregát, a to hrubý národní produkt. Rozdíl spočívá ve vymezení obsahu výpočtu. Zatímco HDP počítá produkci vyprodukovanou na jasně geograficky vyměřeném území, tedy vše, co se v dané zemi vyprodukuje, HNP vymezuje oblast výpočtu vlastnictvím výrobních faktorů. Hrubý národní produkt tedy počítá produkt vyprodukovaný občany a národními firmami jak na území daného státu, tak v zahraničí. Pakliže má daná země občany, jež vlastní velké množství výrobních faktorů v zahraničí, bude pro ni výhodné poukazovat na svůj komparativně vyšší hrubý národní produkt (Jurečka a Macháček, 2023, s. 35).

3.2 Inflace

Inflaci v nejjednodušším pojetí lze chápat jako zdražování. Makroekonomové však pod pojmem inflace chápou konkrétní procentuální zvyšování průměrné cenové hladiny v dané ekonomice. Když se zvýší cenová hladina, kupní síla peněz nepřímo koreluje se zvýšením cenové hladiny (když cenová hladina roste, kupní síla peněz proporcionálně klesá) (Jurečka a Macháček, 2023, s. 132).

Pro ekonomiku je žádoucí vysoká cenová stabilita, ideální míra inflace je 0 %. Je však nutné mít na paměti, že ačkoliv má inflace negativní dopad na ekonomiku, opak inflace, tedy deflace (klesání průměrné cenové hladiny) je pro ekonomiku ještě škodlivější, neboť dostat ekonomiku z deflační spirály je velmi obtížně. Z tohoto důvodu je cílem centrálních bank, tvůrců monetární politiky státu, držet inflaci na nízké úrovni tak, aby nehrozilo riziko propadnutí cenové hladiny do stavu deflace. Mezi světovými centrálními bankami panuje konsenzus, že bezpečná míra inflace se pohybuje v rozmezí 2 až 3 % ročně.

3.2.1 Index spotřebitelských cen (CPI)

Index spotřebitelských cen je pro běžného člověka nejdůležitějším základem výpočtu inflace. CPI je často označován jako index životních nákladů, neboť odráží změny cen výrobků a služeb nakupovaných spotřebiteli. Je stěžejní zmínit, že tento index představuje vážený průměr cen jednotlivých výrobků a služeb, kde váhy mají představovat průměrnou spotřebu těchto výrobků a služeb. Poměr těchto vah se však nemění, neboť vychází

z výchozího období. Jedná se tedy o Laspyersův Index. To zajišťuje porovnatelnost dvou období na základě CPI. Skutečná spotřeba jednotlivých výrobků a služeb se však zpravidla výrazně liší v závislosti na životním stylu daného spotřebitele (Soukup et al., 2022, s. 286–287).

3.2.2 Index cen výrobců (PPI)

Index cen výrobců (angl. producer price index) je možné chápat jako CPI s tím rozdílem, že se jedná o ceny pro výrobce. Indexy cen výrobců ve zpracovatelském průmyslu měří míru změny cen prodávaných výrobků při jejich prodeji od výrobce. Nezahrnuje žádné daně, dopravní ani obchodní přírážky, které by musel kupující zaplatit. Tyto indexy poskytují průměrné trendy cen, které výrobci různých komodit zaznamenávají. Jsou často považovány za pokročilé indikátory změn cen v celé ekonomice, včetně cen spotřebního zboží a služeb. Zpracovatelský průmysl zahrnuje výrobu polotovarů, mezilehlých produktů a finálních výrobků, jako jsou spotřební zboží a výrobní zařízení (OECD, © 2024).

3.2.3 Deflátor HDP

Deflátor HDP se používá pro výpočet reálného HDP z nominálního HDP. Deflátor HDP tak očišťuje nominální HDP o vliv inflace. Deflátor HDP je definován následovně:

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{Nominální HDP}}{\text{Reálný HDP}} \quad (3.2.3.1)$$

Na rozdíl od dvou předchozích indexů sloužících pro zohlednění vlivu inflace deflátor HDP podle definice pracuje s celým HDP, nikoli pouze s vybraným spotřebitelským košem (Goodwin et al., 2019, s. 182).

3.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedním z nejvýznamnějších makroekonomických problémů, jež ovlivňují nejen státní ekonomiku, ale zároveň i životy obyvatel (Soukup et al., 2022, s. 245). V nejširším pojetí lze nezaměstnanost chápat jako rozdíl mezi počtem obyvatel a počtem zaměstnaných obyvatel. Pro potřeby makroekonomie je třeba si vymezit termín nezaměstnanost o něco přesněji. Je třeba si očistit počet obyvatel o osoby mimo tzv. produktivní věk. Produktivní věk je uváděn jako rozmezí od ukončení povinné školní docházky do odchodu do penze. Lidé v tomto věku, ať už zaměstnaní nebo nezaměstnaní

pak tvoří pracovní sílu, též známou jako ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Podle U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS (2015) je za nezaměstnaného považován člověk, jenž v posledních 4 týdnech aktivně hledal zaměstnání. Podle International Labour Organization (©1996–2023) je populace v produktivním věku obecně definovaná jako všechny osoby starší patnácti let. Dále ILO uvádí, rozdílné metodologie napříč státy. Některé státy kromě spodního věkového limitu používají i horní věkový limit.

Obrázek 12: Diagram zaměstnanosti (vlastní zpracování)

Při modelování nezaměstnanosti je možné využít dvou modelů – prvním z nich je klasický model trhu práce, jenž zjednodušuje trh práce. Klasický model trhu práce vychází ze dvou předpokladů, které v reálném světě nefungují. Těmito předpoklady jsou: cena práce je elastická a práce je homogenní.

Každý člověk se během svého života může stát zaměstnaným, nezaměstnaným i ekonomicky neaktivním. Tento stav však zpravidla netrvá celý život, lidé práci nacházejí a zároveň i ztrácejí. Přejít z jednoho zaměstnání do druhého často nějakou dobu trvá. Proto nezaměstnanost souvisí s dynamickými změnami, jež s sebou trh práce přináší. Tyto změny zachycuje tzv. dynamický model trhu práce (Soukup et al., 2022, s. 255).

3.3.1 Struktura nezaměstnanosti

Přirozená míra nezaměstnanosti nastává ve stavu, kdy je počet zrušených míst roven počtu nově vytvořených pracovních míst. Stabilní míra nezaměstnanosti se tak odvíjí od míry ztráty pracovních míst a od míry nalezení práce ve sledovaném období. Přirozená míra nezaměstnanosti není stabilní veličinou, neboť míra nalezení práce a míra ztráty pracovních míst neustále kolísá (Soukup et al., 2022, s. 256).

Frikční nezaměstnanost vzniká kvůli přechodu obyvatel z jednoho zaměstnání do druhého. Zaměstnanec opouštějící svou současnou pozici mnohdy nemá zajištěnou práci novou. Takový člověk pak musí strávit dobu do nalezení a nastoupení do nového zaměstnání jako nezaměstnaný. Důležitou vlastností frikční nezaměstnanosti je existence pozice, která splňuje pracovníkovy nároky profesní (pracovník je kvalifikovaný danou pozicí vykonávat) a nároky regionální (pracovník je schopen do nového zaměstnání dojíždět bez nutnosti se přestěhovat). Část frikční nezaměstnanosti je tzv. sezónní nezaměstnanost. Jak název napovídá, sezónní nezaměstnanost je závislá na sezónách roku neboli ročních obdobích. Typickými odvětvími trpícími na sezónní nezaměstnanost jsou stavebnictví a zemědělství (Soukup et al., 2022, s. 258).

Strukturální nezaměstnanost je stav, kdy existují nezaměstnaní pracovníci i volná pracovní místa, ale na rozdíl od frikční nezaměstnanosti není shoda v potřebné kvalifikaci mezi pracovníky a pracovními místy. Nebo pokud pracovníci splňují potřebnou kvalifikaci, museli by buďto nepřijatelně dlouho dojíždět, anebo se přestěhovat (Soukup et al., 2022, s. 258).

Cyklická nezaměstnanost je vyjádření rozdílu mezi skutečnou mírou nezaměstnanosti a přirozenou mírou nezaměstnanosti. Skutečná nezaměstnanost osciluje kolem přirozené míry nezaměstnanosti (Soukup et al., 2022, s. 258).

3.3.2 Demografie

Demografie je velmi důležitým faktorem pro dlouhodobou prosperitu ekonomiky – vedle půdy a kapitálu je práce jedním ze základních výrobní faktorů. Pokud tedy v ekonomice začne ubývat obyvatel, bude to mít negativní dopad na produkci. Tento negativní dopad se pak podepíše i na spotřebě domácností (C).

3.4 Platební bilance

Platební bilance zahrnuje ekonomické transakce domácích subjektů se zahraničím po určitou dobu (Jurečka a Macháček, 2023 s. 346). Smyslem platební bilance je zachycení a posouzení vnější ekonomické rovnováhy, monitorování všech mezinárodních obchodů a finančních transakcí všech subjektů v dané zemi. Je důležité rozlišit mezi tržní platební bilancí, jež vyjadřuje běžný nepřerušovaný tok peněz ze země a do země, a mezi účetní platební bilancí. Tržní platební bilance je vyjádřena svým účinkem (kurzem). Účetní platební bilance pak představuje statistický výkaz zahrnující kompletní aktivity zahraničního obchodu v dané zemi za dané období (nejčastěji za kalendářní rok) (Brčák et al., 2020, s. 200).

3.4.1 Běžný účet platební bilance

Bilance služeb, jak název napovídá, vyjadřuje rozdíl mezi vývozem a dovozem služeb, jako například: cestovní ruch, mezinárodní přeprava, pojištění, cena za používání cizího intelektuálního vlastnictví (patenty, hudba, multimédia) (Jurečka a Macháček, 2023, s. 350).

Bilance prvotních důchodů vyjadřuje rozdíl mezi platbami za využívání výrobních faktorů. Zahrnuje jednak výnosy domácích rezidentů z investic v zahraničí a jednak také výnosy zahraničních rezidentů z investic v domácí ekonomice (Jurečka a Macháček, 2023, s. 350).

Do bilance druhotných důchodů se řadí jednostranné platby (transfery), za kterými nejsou tvořeny závazky ani pohledávky. Řadí se sem daně z příjmu a majetku, dary, humanitární pomoc a další (Jurečka a Macháček, 2023, s. 350).

3.4.2 Kapitálový účet platební bilance

Zde spadají pouze toky kapitálových transferů, příjmy ze strukturálních fondů, příjmy a výdaje spojené s migrací obyvatelstva, převody nefinančních hmotných aktiv a nehmotných práv (Brčák et al., 2020, s. 200).

3.4.3 Finanční účet

Bilance finančního účtu (do roku 2009 znám jako kapitálový účet) zachycuje změny finančních aktiv a pasiv domácích rezidentů v zahraničí a zahraničních rezidentů v domácí ekonomice. Zde se započítávají finanční aktiva držena jednotlivci, společnostmi i vládními institucemi a centrálními bankami. Spadají zde jak cenné papíry a komodity, tak rezervní měny a přímé zahraniční investice. Finanční kapitál je zde rozdělen na investice, finanční deriváty a rezervní aktiva (Jurečka a Macháček, 2023, s. 350).

Pro potřeby finančního účtu je třeba rozdělit kapitál na dlouhodobý (investice delší než jeden rok) a krátkodobý (investice kratší než jeden rok). Dalším dělením je dělení na dluhový a majetkový kapitál (Jurečka a Macháček, 2023, s. 351).

Velmi důležitým dělením zahraničních investic je dělení na přímé zahraniční investice a portfoliové investice. Portfoliové investice představují investice s nízkým majetkovým podílem. Zatímco portfoliové investice nepředstavují žádné riziko pro hostující zemi, přímé zahraniční investice představují získání úplné, nebo částečné kontroly nad domácím podnikatelským subjektem, což s sebou nese jistá rizika (Jurečka a Macháček, 2023, s. 350–351). Pokud například ochladnou vztahy mezi hostující zemí a investující zemí, mohou přímé zahraniční investice představovat bezpečnostní riziko pro hostující zemi. Přímé zahraniční investice tak mohou představovat jakousi bránu do ekonomiky hostující země.

Vedle těchto bilancí existuje ještě bilance rezervních aktiv. Tato bilance zaznamenává obchody monetárních autorit (centrálních bank), jež vedou ke změně měnových rezerv (Jurečka a Macháček, 2023, s. 352).

4 VYBRANÉ ANALÝZY

Tato kapitola se zabývá stanovením teoretického rámce analýz využitých v praktické části pro analýzu hospodářských cyklů.

4.1 PESTE analýza

Pro potřeby této bakalářské práce bude využita PESTE analýza. Tato analýza vychází z jednodušší PEST analýzy. PESTE je akronym pro Politicko-Ekonomicko-Sociálně-Technologicko-Environmentální analýzu. Tato analýza bývá tradičně spojena s analýzou podniku, i přesto však skýtá vhodné nástroje pro strategickou analýzu světových ekonomik. Tato bakalářská práce se zabývá otázkami, jak současné nastavení politických procesů ovlivňuje připravenost vybraných světových ekonomik na hospodářské krize? Jaký je současný stav a historický ekonomický vývoj? Jaká byla reakce společnosti na historické krize a jaká odezva společnosti lze očekávat v budoucnu? Je úroveň investic do výzkumu a vývoje dostatečná? (technologická zaostalost je recept na dlouhodobý úpadek). Má vybraná země zabezpečené dostatečné množství přírodních zdrojů potřebných pro běžný chod ekonomiky? Představuje současná legislativa překážku pro dynamické řízení země (PESTLE ANALYSIS, 2024)?

4.2 SWOT analýza

SWOT analýza je metoda hodnocení konkurenční pozice společnosti (v případě této bakalářské práce vybraných států) a k rozvoji strategického plánování. Hodnotí interní (SW) a externí faktory (OT), stejně jako současný a budoucí potenciál. SWOT analýza je strategická plánovací technika, která poskytuje hodnotící nástroje. Identifikace hlavních silných stránek (S), slabin (W), příležitostí (O) a hrozeb (T) vede k fakticky podložené analýze, čerstvým pohledům a novým nápadům. SWOT analýza je navržena tak, aby umožnila realistický, fakticky podložený, daty řízený pohled na sílu a slabiny organizace, iniciativ nebo v jejím odvětví. Organizace musí udržovat analýzu přesnou tím, že se vyhne předem stanoveným přesvědčením nebo šedým oblastem a zaměří se na reálné situace. SWOT analýza by měla být používána jako podpůrný nástroj pro rozhodování (THE UNIVERSITY OF KANSAS, 2024).

4.3 Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník slouží k zobrazení toho, jak úspěšná byla státní politika ve čtyřech hlavních cílech hospodářské politiky. Těmito cíli jsou: ekonomický růst, vyrovnanost platební bilance, cenová stabilita a plná zaměstnanost. Na rozdíl od běžného síťového grafu jsou nulové hodnoty posunuty mimo počátek os ve středu grafu. Je důležité tento posun zvolit tak, aby bylo možné z magického čtyřúhelníku vyčíst všechny podstatné informace. Pokud se ekonomika například nachází ve stavu pádivé inflace či dokonce hyperinflace, je vhodné zvolit postup, při němž je do středu magického čtyřúhelníku zaznamenaná předdefinovaná úroveň (v této práci hranice 20 % ročně), pokud jí inflace dosáhne (Jurečka a Macháček, 2023, s. 352).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA VYBRANÝCH GLOBÁLNÍCH EKONOMIK

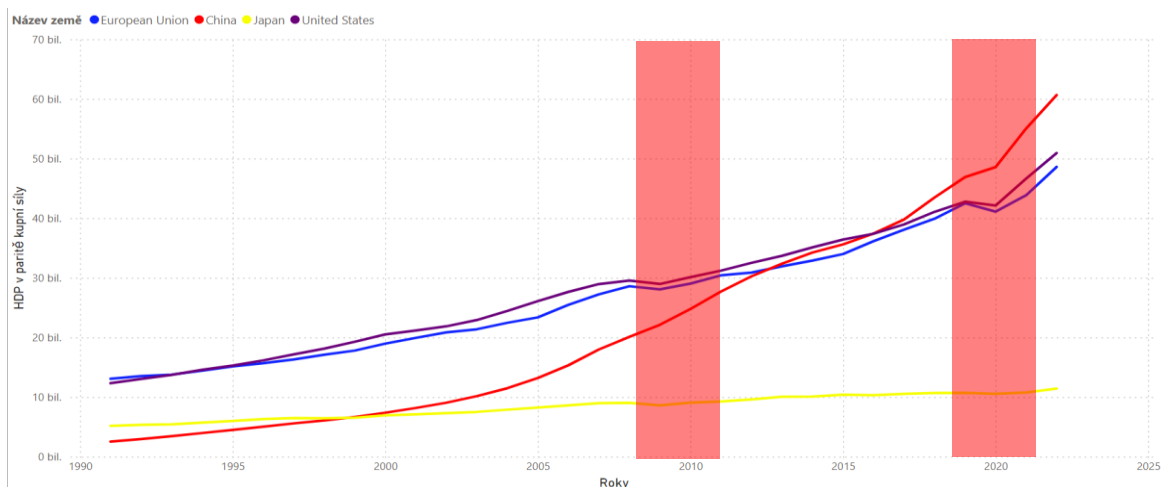
Analýza vybraných globálních ekonomik se zaměřuje na porovnání jejich výkonnosti a hlubší pochopení klíčových faktorů ovlivňujících jejich ekonomický růst. Nejprve je použito porovnání hrubého domácího produktu (HDP) k identifikaci ekonomického výkonu různých zemí. Toto srovnání je rozšířeno o analýzu vybraných indexů, jako je Human Development Index (HDI), Composite Leading Indicator (CLI), Business Confidence Index (BCI) a Consumer Confidence Index (CCI), které poskytují další perspektivu na ekonomické postavení.

Dále je provedena kvalitativní analýza ekonomiky USA, EU, Japonska a Číny pomocí PESTE analýzy (Politické, Ekonomické, Sociální, Technologické a Ekologické faktory) a SWOT analýzy (Silné stránky, Slabiny, Příležitosti a Hrozby) k identifikaci klíčových trendů a faktorů ovlivňující tyto ekonomiky.

Rovněž byla provedena analýza s pomocí magických čtyřúhelníků pro vybrané roky. Tyto roky byly vybrány pro svou neobvyklost. Byly vybrány roky, ve kterých nastal vrchol hospodářského cyklu, roky ve kterých ekonomika dosáhla dna a roky změny dlouhodobých trendů ve vývoji indikátorů magického čtyřúhelníku.

Na závěr je provedena jednoduchá makroekonomická predikce vývoje HDP pro každou zkoumanou ekonomiku v programu KNIME, aby bylo možné odhadnout jejich budoucí výkonnost a identifikovat případné rizikové faktory.

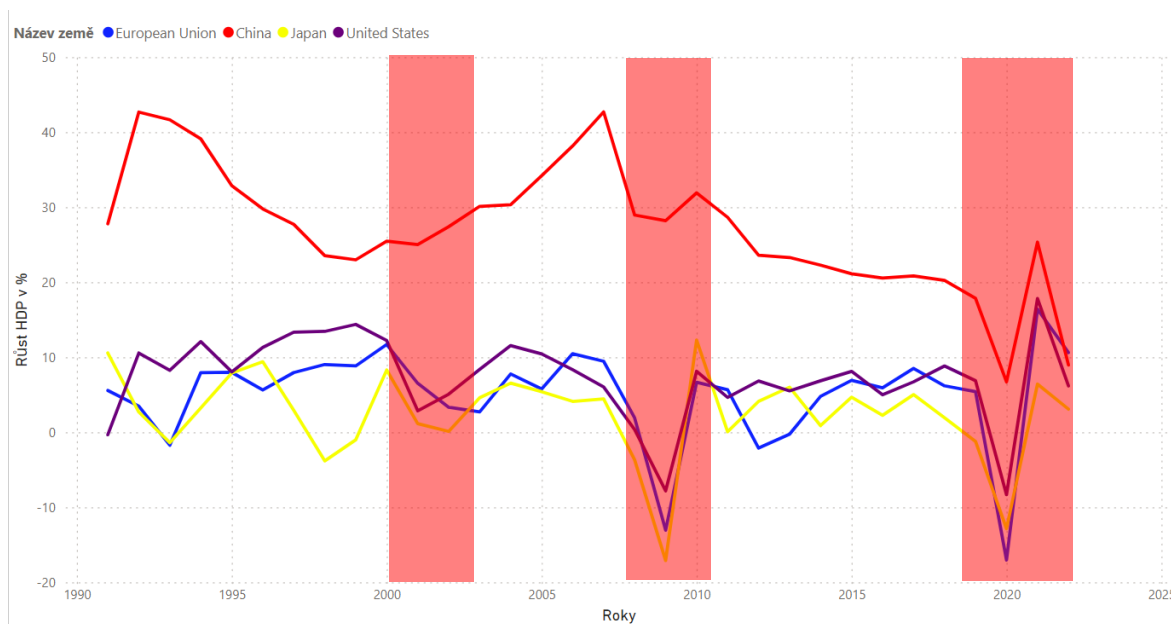
5.1 Porovnání výkonnosti vybraných ekonomik na základě HDP

Obrázek 13: Porovnání HDP vybraných ekonomik (vlastní zpracování podle World bank; 2024)

Obrázek 13 uvádí úroveň HDP vybraných zemí mezi roky 1992 a 2022. Z tohoto grafu je patrné, že hospodářské krize 2008 a covidová recese 2020 (v grafu zvýrazněny červeně) výrazně neovlivnily dlouhodobý trend vývoje HDP. Rovněž lze vidět, že Čína v roce 2017 dohnala západní rozvinuté ekonomiky (USA a EU).

5.1.1 Porovnání výkonnosti vybraných ekonomik na základě tempa růstu HDP

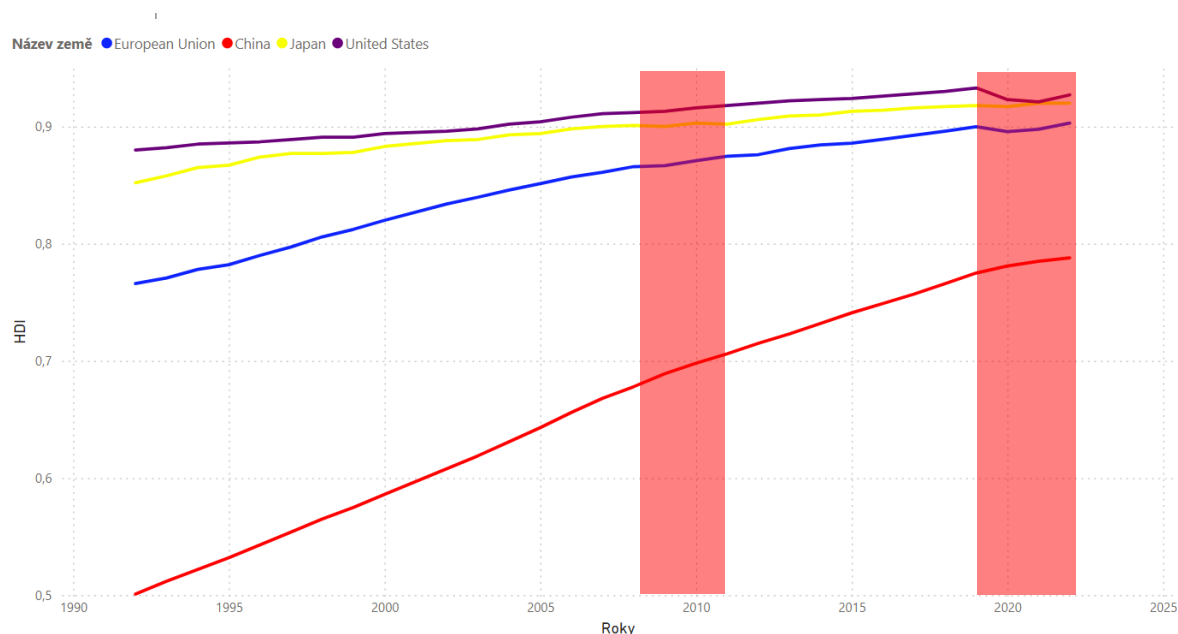
Obrázek 14: Růst HDP, 1991–2022, USA, EU, Čína Japonsko (WORLD BANK, 2024)

Na obrázku 14 lze vidět tempo růstu vybraných ekonomik. Nejvýznamnější recese (zvýrazněné červeně) jsou internetová bublina (angl. dot-com bubble) mezi lety 2000 a 2003, velká hospodářská krize 2008 a covidová recese 2020–2022 (angl. the Great Lockdown). Z růstu HDP Číny je zcela patrné, že v období během covidové recese a po covidové recesi se růst čínské ekonomiky už nikterak nevymyká ostatním velkým světovým ekonomikám.

5.2 Porovnání vybraných ekonomik na základě vybraných indexů

Srovnání ekonomik na základě HDP (ať už nominálním nebo reálném, v absolutních hodnotách nebo v tempu růstu) poskytuje základní pohled na stav a vývoj ekonomiky. Tato kapitola je však zaměřena na vybrané indexy, jež pomohou pochopit hlubší souvislosti.

5.2.1 Human Development Index (HDI)

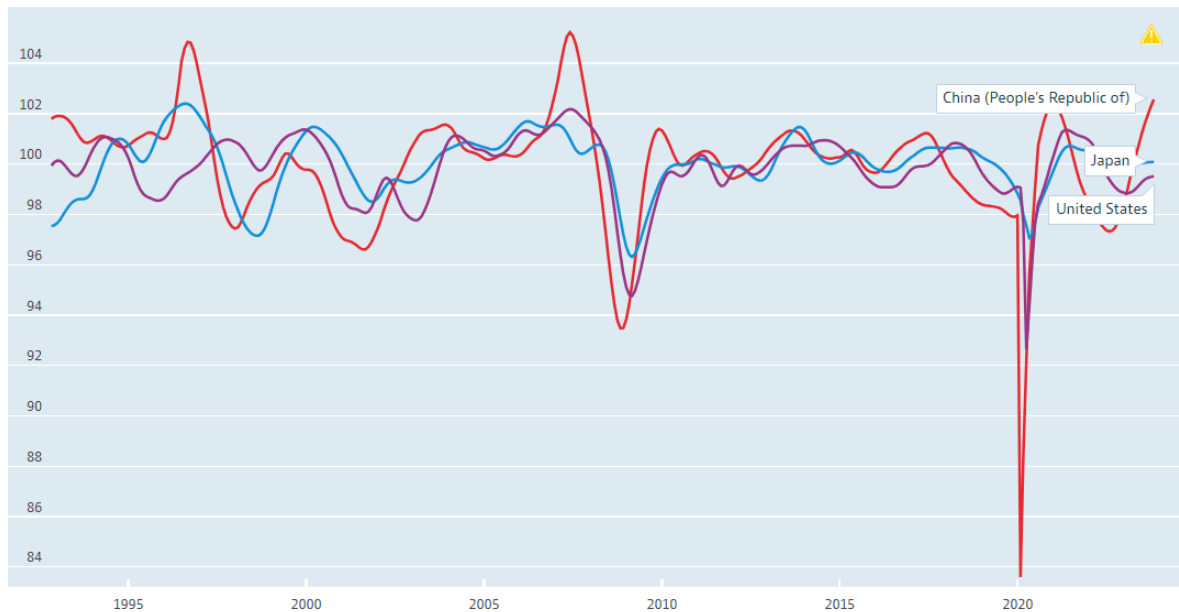
Obrázek 15: index životní úrovně (HDI); 1991–2022; USA, EU, Čína, Japonsko (World Bank, 2024)

Na grafu HDI (obrázek 15) lze vidět, že hospodářské krize dlouhodobě nemají zásadní vliv na životní úroveň obyvatel. Během hospodářských krizí dochází k zanedbatelnému snížení HDI, které však v horizontu několika let zcela zaniká. Nejvýznamnější krizí z hlediska HDI ve sledovaném období byla covidová krize, přesto však již v roce 2022 lze pozorovat obnovu.

5.2.2 Composite leading indicator (CLI)

„Kompozitní předstihový indikátor (CLI) je navržen tak, aby poskytoval včasné signály bodů obratu v hospodářských cyklech, které ukazují kolísání ekonomické aktivity kolem její dlouhodobé potenciální úrovně. CLI ukazuje krátkodobé ekonomické pohyby spíše kvalitativně než kvantitativně.“ (OECD, 2024)

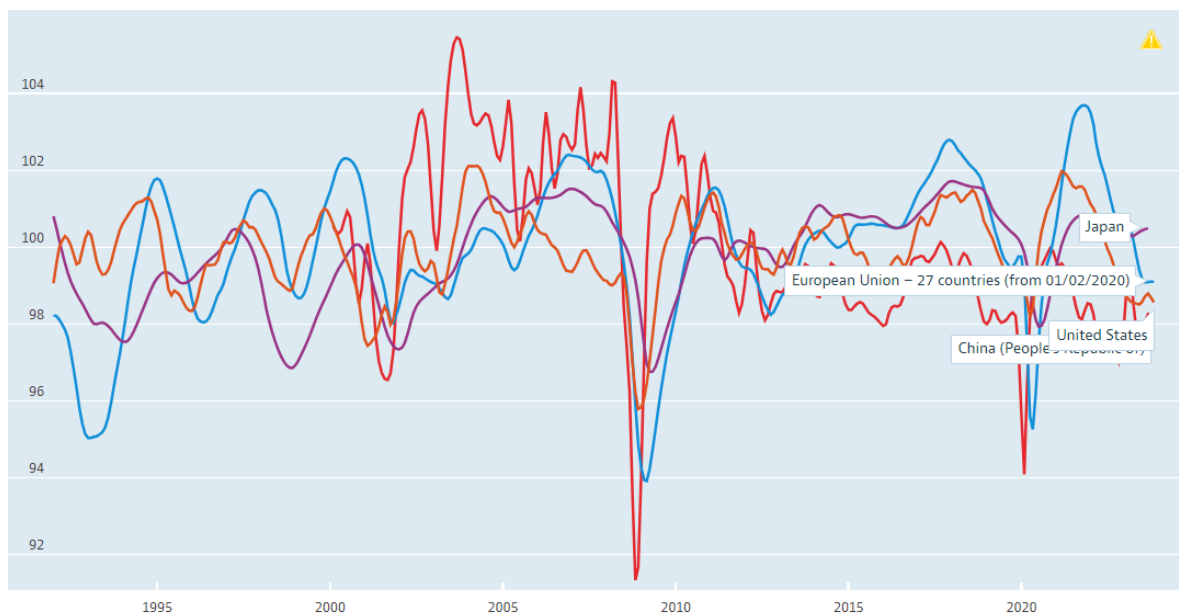
Data CLI pro EU bohužel nejsou dostupná. Na základě zjištění z kapitoly 5.1.1 však lze usoudit, že vývoj tohoto indexu bude u EU podobný jako u ostatních vybraných světových ekonomik. Z následujícího grafu (obrázek 16) lze vidět, že zvýšení hospodářské aktivity (jež CLI predikuje) nad dlouhodobý průměr vede k následnému poklesu pod dlouhodobý průměr. Tento jev ale nepředcházel covidové krizi, to lze vysvětlit faktem, že covidová krize neměla hospodářský původ, ale pandemický původ.

Obrázek 16: kompozitní předstihový indikátor – Composite leading indicator (OECD, 2024)

5.2.3 Business confidence index (BCI)

Lze vidět, že krize 2008 byla z pohledu byznysu vnímána hůře než covidová krize 2020. Mezi lety 1991 a 2001 BCI v EU výrazně osciloval. A v Číně mezi lety 2001 a 2007 dosahoval výrazně vyšších hodnot než u ostatních vybraných zemí.

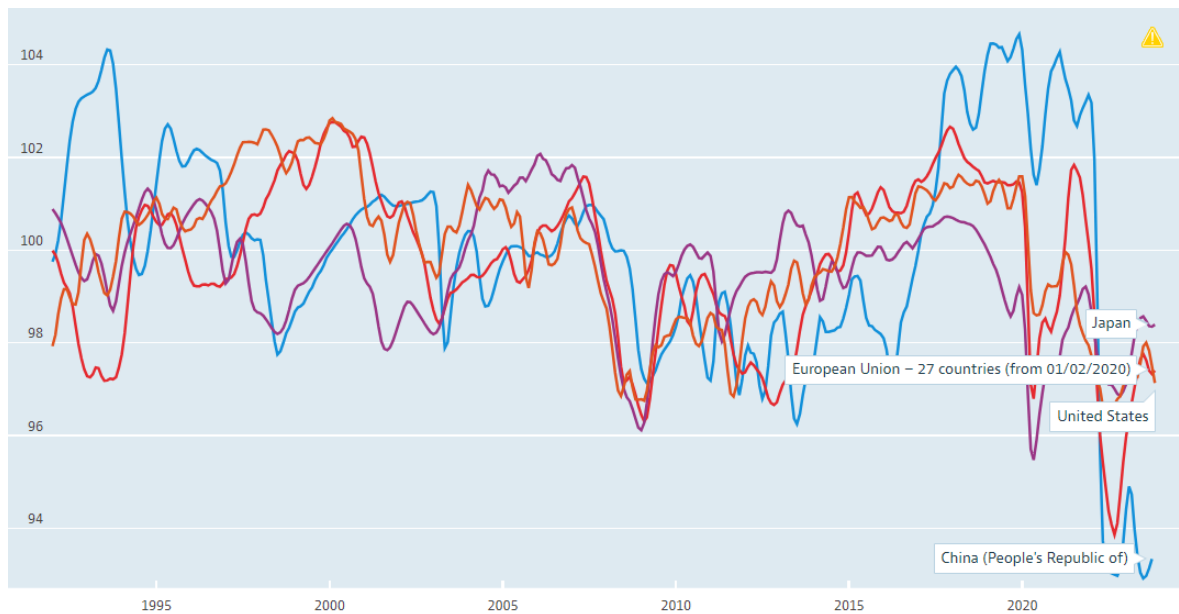

Obrázek 17: Index důvěry v byznysu – Business confidence index (OECD, 2024)

5.2.4 Consumer confidence index (CCI)

Na základě obrázku 18 lze usoudit, že spotřebitelská důvěra ve všech vybraných zemích dosahovala srovnatelných hodnot, vývoj CCI EU kopíruje vývoj CCI Spojených států.

Rovněž lze vidět, že zemí s nejčastější nízkou hodnotou CCI je Japonsko, naopak Číně se povedlo v letech 1992 a 1993 dosáhnout vysoké úrovně tohoto indexu. Stejně tak poněkud překvapivě tento nárůst začal již v roce 2016. Tento index však ve všech sledovaných zemích upadl kvůli válce na Ukrajině v roce 2022.

Obrázek 18: Index spotřebitelské důvěry – Consumer confidence index (OECD, 2024)

5.3 Analýza ekonomiky USA

Tato kapitola je věnována analýze ekonomiky USA prostřednictvím PESTE analýzy, SWOT analýzy a magických čtyřúhelníků.

5.3.1 PESTE analýza ekonomiky USA

Politický faktor

Spojené státy americké (USA) jsou federativní prezidentskou republikou. Rozdělení moci ve Spojených státech funguje na principu tripartity. Moc je tak rozdělena mezi moc výkonnou (prezident, viceprezident), zákonodárnou (kongres – sněmovna reprezentantů, senát) a moc soudní (soudní systém, na jehož vrcholu stojí nejvyšší soud).

Zákonodárnou moc tvoří kongres, jehož součástí je sněmovna reprezentantů a senát. Kongres předkládá a schvaluje zákony, které musí před ratifikací podepsat prezident. Prezident však může zákon vetovat. V případě veta musí kongres znovu schválit zákon – k přehlasování veta je nutná dvoutřetinová většina. Současným prezidentem Spojených států je Joe Biden. Prezident je zastupován viceprezidentem, jehož pozici v současné době zastává Kamala Harris. Americký politický systém je do značné míry definován vládou dvou

politických stran, republikánů a demokratů. Tento stav je vyvolán taktickým hlasováním, jež s sebou nese volební systém volby podle pořadí hlasů. Z tohoto důvodu lze jak v demokratické, tak republikánské straně nalézt velké ideologické rozpory (USA GOV, 2024).

Americké prezidentské volby s sebou přináší zvýšenou míru nestability způsobenou snahou nepřátel Spojených států otestovat reakci nového prezidenta na jejich hrozby (zvýšená aktivita raketových testů KLDR a další).

Spojené státy americké vévodí severoatlantické alianci (NATO), jejímiž členy jsou USA, Kanada a většina evropských zemí kromě Ruska, Běloruska, Srbska, Ukrajiny, Irska, Švýcarska a Rakouska. Vedle této aliance Spojené státy úzce spolupracují se státy v Asii, konkrétně s Jižní Koreou, Japonskem a Austrálií. Dále pak v tomto regionu spolupracují s Vietnamem a Filipínami. Důvodem pro tyto spolupráce je strach zemí sousedících s Čínou z Čínské expanze v regionu (linie devíti čar – více viz kapitola 5.6.)

Ekonomický faktor

Spojené státy jsou největší světovou ekonomikou v nominálním HDP, druhou největší ekonomikou v HDP v paritě kupní síly a sedmou největší ekonomikou v nominálním HDP na hlavu, v HDP paritě kupní síly na hlavu pak zauímají osmou pozici. Spojené státy tak tvoří 26 % světového nominálního HDP a 15,5 % světového HDP v paritě kupní síly (International Monetary Fund, 2024).

Americký dolar je nejdůležitější světovou měnou, neboť je světovou rezervní měnou. Americký dolar je nejpoužívanější měnou v mezinárodním obchodě, zejména pak nelze opomenout jeho prominentní roli ve světovém obchodě s ropou (tzv. petrodolarový systém) (OPEC, 2024).

Pokud monetární politika dané země selže, jedním z řešení bývá dolarizace ekonomiky (přechod z místní měny na americké dolary). Častější než kompletní přechod na americké dolary bývá bimonetární systém, kdy země uznává dvě oficiální měny – místní měnu a americký dolar (Argentina, Venezuela, Vietnam a další).

Spojené státy jsou jedním z nejspolehlivějších dlužníků. Důkazem tohoto tvrzení je vysoká známka u všech hlavních ratingových společností (Moody's AAA, Fitch AAA, Standard & Poor's AA+). To znamená, že si Spojené státy mohou velmi výhodně půjčovat na finančních trzích (CIA, 2024).

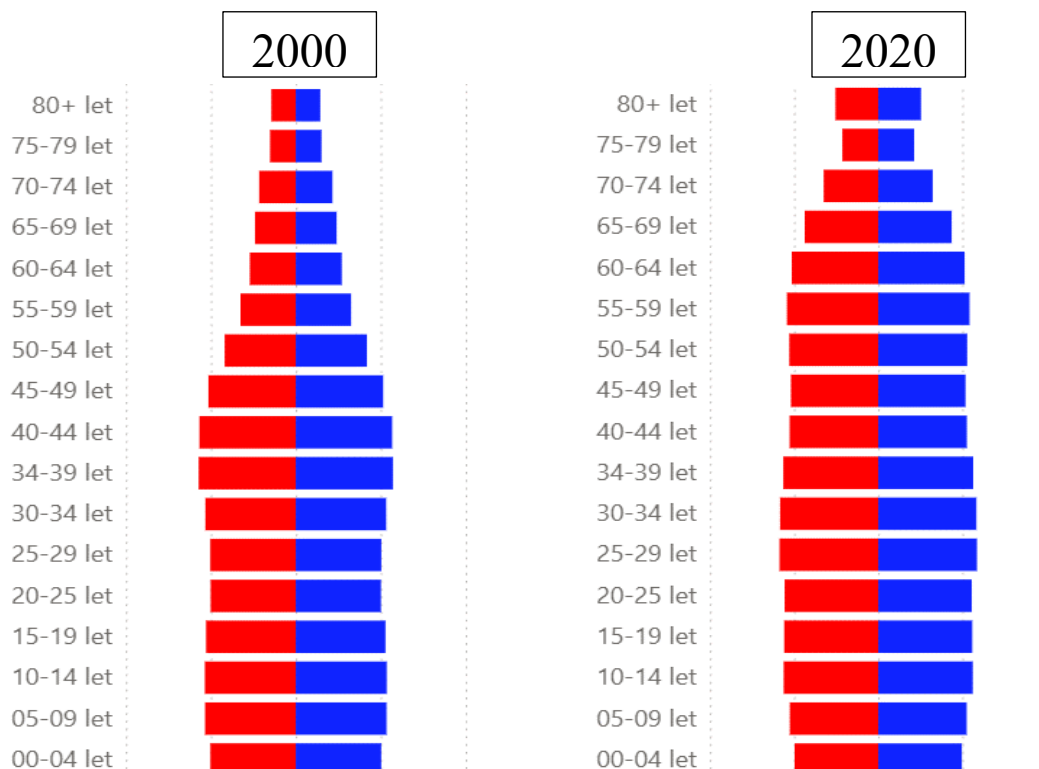
Americké ekonomice dominuje sektor služeb s 80% podílem na ekonomice (HDP), následuje průmyslový sektor s 19,1% podílem a primární sektor s 0,9% podílem (CIA, 2024). (Více o kvartérním sektoru v části **technologický faktor**).

Sociální faktor

Spojené státy jsou s populací 340 milionů obyvatel třetí nejlidnatější zemí světa, jsou charakteristické svojí diverzitou, mixem různých národností, etnik a různého náboženského vyznání – 61,2 % tvoří Běloši, 12,4 % Afroameričané, 6 % Asiaté a 9,7 % ostatní. Míšenci tvoří přibližně 10,2 % populace (CIA, 2024).

Ačkoliv Spojené státy nemají oficiální jazyk, angličtina dominuje se 78,2 % anglicky mluvících domácností a oficiálním statusem ve 32 z 50 států (CIA, 2024).

V náboženství dominuje křesťanství se 46,5 % protestantů a 20,8 % katolíků. Významné a rostoucí zastoupení mají ateisté s 22,8 %. Dalšími náboženskými skupinami zastoupenými ve spojených státech jsou židé, muslimové, mormoni, jehovisté, buddhisté a hinduisté se zastoupením kolem 1 % (CIA, 2024). Průměrné stáří americké populace je 38,5 let, avšak průměrný věk členů kongresu je 58 let, což vytváří v americké společnosti dojem, že zákonodárci tvoří legislativu benefitující starší populaci (zejména generaci baby boomerů) (FiscalNote, 2024).

Obrázek 19: Populační pyramida, USA, 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Technologický faktor

Spojené státy jsou světovým lídrem v inovacích. Sídli zde nespočet předních technologických firem (Amazon, Apple, Microsoft, Intel a další) (CIA, 2024).

Spojené státy dosahují 3. pozice podle globálního inovačního indexu (GII) se 63,5 body. Pouze Švédsko s 64,2 body a Švýcarsko s 67,6 body dokázaly Spojené státy předstihnout (World Intellectual Property Organization, 2024).

Spojené státy v roce 2022 jako reakci na covidovou recesi posílily fiskální podporu domácí výroby mikročipů. CHIP and Science Act a Inflation Reduction Act poskytl 550 miliard dolarů na investice do výroby mikročipů a nízkouhlíkových zdrojů energie. Z toho 280 miliard půjde na podporu výroby polovodičů v rámci CHIP and Science Actu. To motivovalo největší světové giganty Intel a TSMC ve výrobě polovodičů postavit nové továrny ve Spojených státech. Tyto velké zásahy do volného trhu jsou známe pod názvem Bidenomics (MIT Technology Review, 2024).

Environmentální faktory

Spojené státy se nachází mezi Tichým oceánem a Atlantikem a mezi Kanadou a Mexikem. Tato pozice Spojeným státům zajišťuje relativní izolovanost od okolního světa. Je-li přihlédnuto k faktu, že jsou Spojené státy materiálně soběstačné (domácí těžba železa, uhlí), intervence Spojených států mimo americký kontinent je tak zcela dobrovolná. Spojené státy ale mají jednu zásadní slabinu – prvky vzácných zemin (neodimium, dysprosium, lanthanium a další). Tyto elementy jsou malou, ale zcela zásadní ingrediencí pro výrobu magnetů a pokročilých baterií. 85 % světové produkce oxidů vzácných zemin se nachází v Číně (Dutta, 2016).

5.3.2 SWOT analýza USA

Obrázek 20: SWOT matice USA (vlastní zpracování)

Silné stránky

Spojené státy Americké mají několik významných silných stránek, které formují základ jejich ekonomiky a společnosti. Patří sem vysoká technologická vyspělost, která umožňuje inovace a výzkum na globální úrovni. Vysoká míra industrializace, která podporuje ekonomický růst a tvorbu pracovních míst. Infrastruktura je rovněž na vysoké úrovni, což usnadňuje obchod a komunikaci (říční systém povodí řeky Mississippi, mezistátní dálniční systém a poměrně hustá železniční síť). Stabilita politického a ekonomického prostředí je další silnou stránkou, jež přitahuje investice a podnikání. Investice do amerických vládních dluhopisů je jednou z nejméně rizikových investic.

Slabé stránky

Nicméně, existují i slabiny, které Spojené státy musí řešit. Demografický trend směrem ke stárnoucí populaci znamená zátěž pro sociální systém a pracovní trh. Polarizace společnosti

vede ke konfliktům a politické nestabilitě. Otázka migrace na hranici s Mexikem vyvolává sociální a politické napětí a vyžaduje komplexní řešení.

Příležitosti

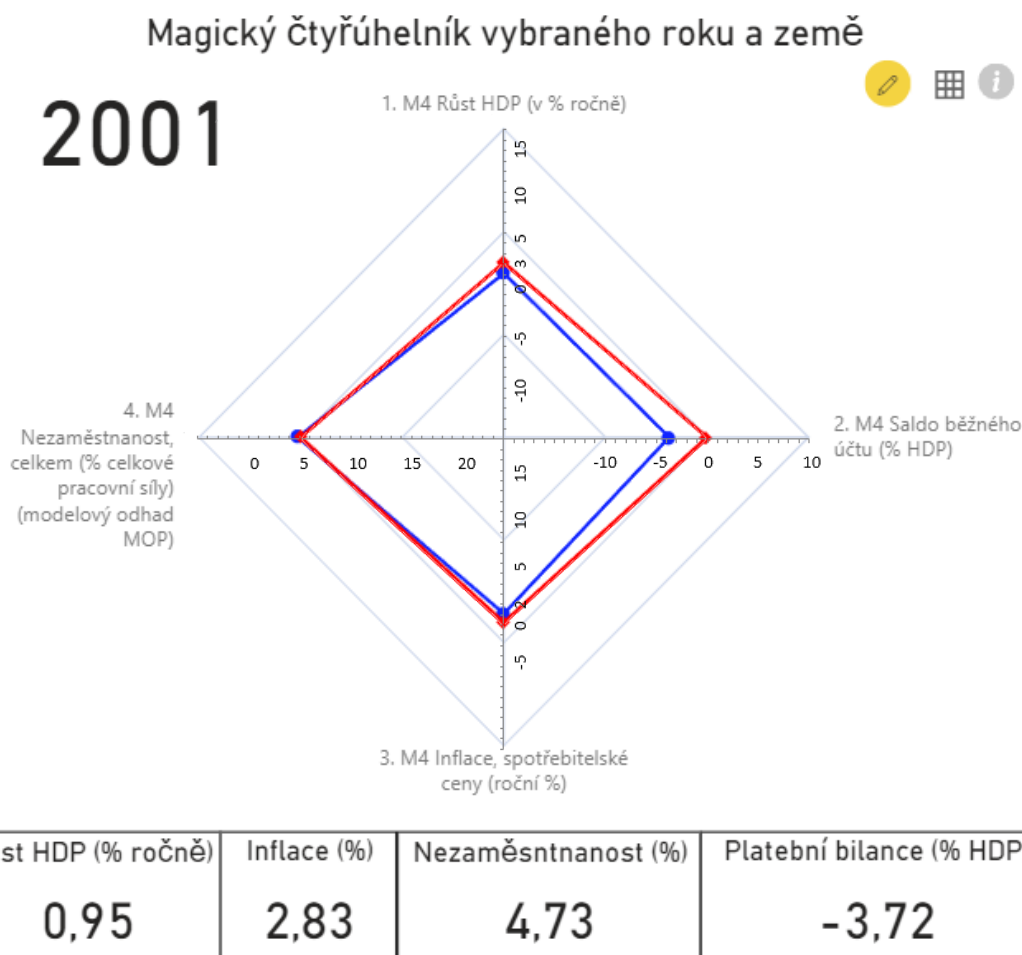
Naštěstí se objevují i příležitosti, které mohou Spojeným státům poskytnout prostor pro další rozvoj. Prohlubování spolupráce s partnery v Pacifiku (Japonsko, Jižní Korea, Filipíny, Austrálie a Vietnam) může posílit obchodní vztahy a zabezpečit regionální stabilitu. Zelená transformace nabízí možnost investic do obnovitelných zdrojů energie a snížení emisí skleníkových plynů. Zde mohou Spojené státy využít vědomostní základnu vybudovanou kolem společnosti Tesla. Rozvoj výzkumu a vývoje může podpořit inovace a konkurenceschopnost na globálním trhu.

Hrozby

Nicméně, Spojené státy čelí i hrozbám, které mohou ohrozit jejich stabilitu a prosperitu. Čínská invaze na Taiwan by mohla vést k regionálnímu konfliktu s nepředvídatelnými následky. Čínská konkurence na globálním i lokálním trhu může ohrozit americké podniky a pracovní místa. Klimatické změny představují hrozbu pro životní prostředí a ekonomiku země, vyžadují tedy efektivní opatření na ochranu životního prostředí a adaptaci na nové podmínky.

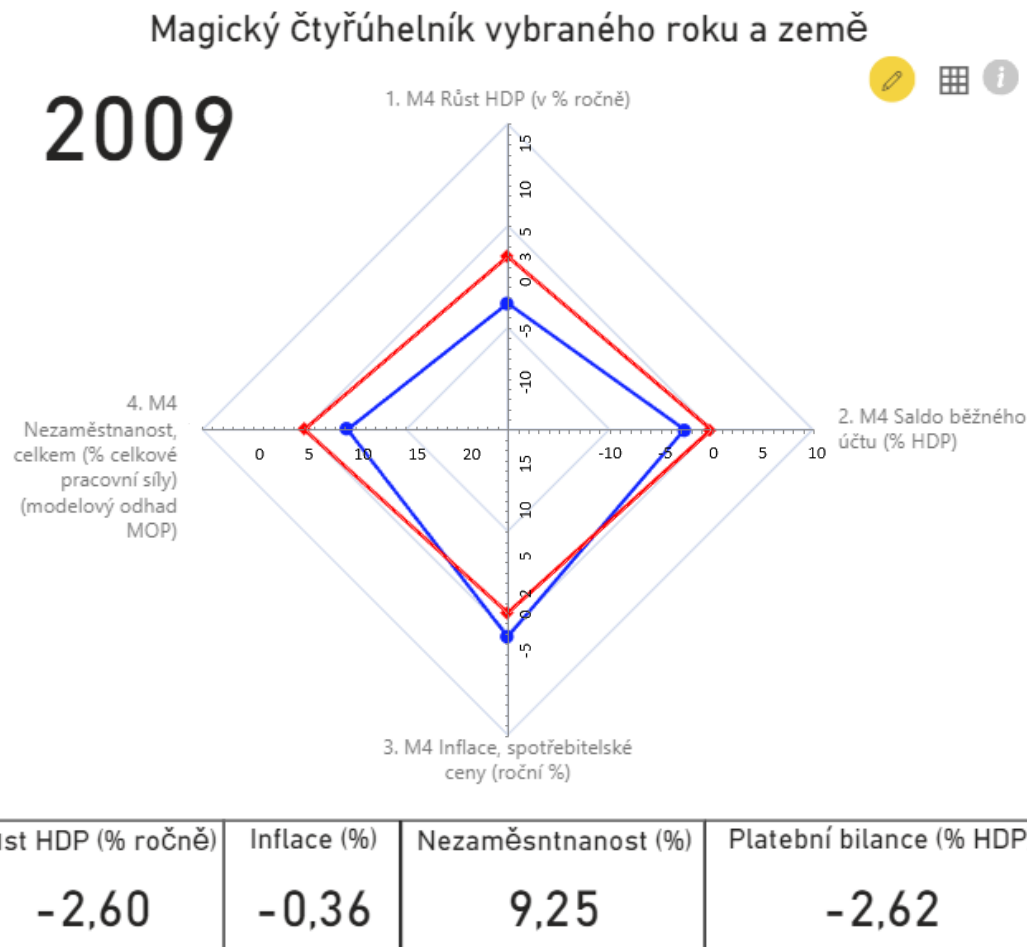
5.3.3 Magický čtyřúhelník USA

Pro analýzu magického čtyřúhelníku USA jsou zvoleny, podobně jako u ostatních vybraných ekonomik, významné roky (vrcholy a sedla hospodářských cyklů). Červený čtyřúhelník stejně jako u ostatních zemí značí optimální stav.

Obrázek 21: Magický čtyřúhelník USA v roce 2001 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

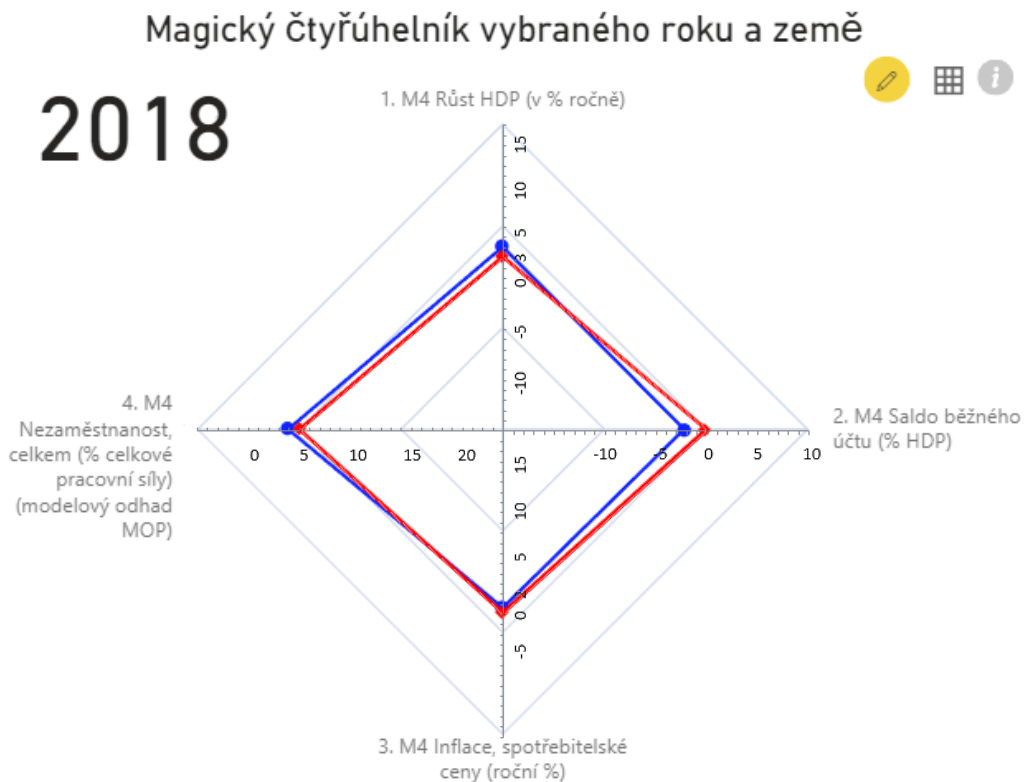
Na obrázku 21 lze vidět magický čtyřúhelník Spojených států pro rok 2001. Rok 2001 je významný jako rok nejnižšího růstu amerického HDP mezi lety 1992 a 2007. Tento vývoj má bezpochyby spojitost s teroristickými útoky 9. září 2001. Zajímavým faktorem magického čtyřúhelníku Spojených států napříč celým sledovaným obdobím (1992–2022) je záporné saldo běžného účtu platební bilance. Naposledy Spojené státy dosahovali kladné hodnoty tohoto ukazatele v roce 1991 (viz Příloha P I).

Obrázek 22: Magický čtyřúhelník USA v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2009 (obrázek 22) po velké světové finanční krizi 2008 s sebou přinesl pokles HDP o 2,6 %. V krizovém roce 2008 se americkému HDP povedlo udržet se na stagnační hladině růstu HDP 0,12 %. Inlace i nezaměstnanost na počátek krize zareagovala s ročním zpožděním, inflace se meziročně snížila o 4,2 procentního bodu, a americký dolar se tak v roce 2009 dostal do deflace. Meziroční míra inflace dosahovala -0,36 %. Nezaměstnanost se zvýšila z 5,78 % na 9,25 %. Pro stav americké platební bilance znamenal počátek dekády (2009–2019) relativní stability, kdy se saldo platební bilance drželo mezi -2 % až -3% (viz Příloha P I).

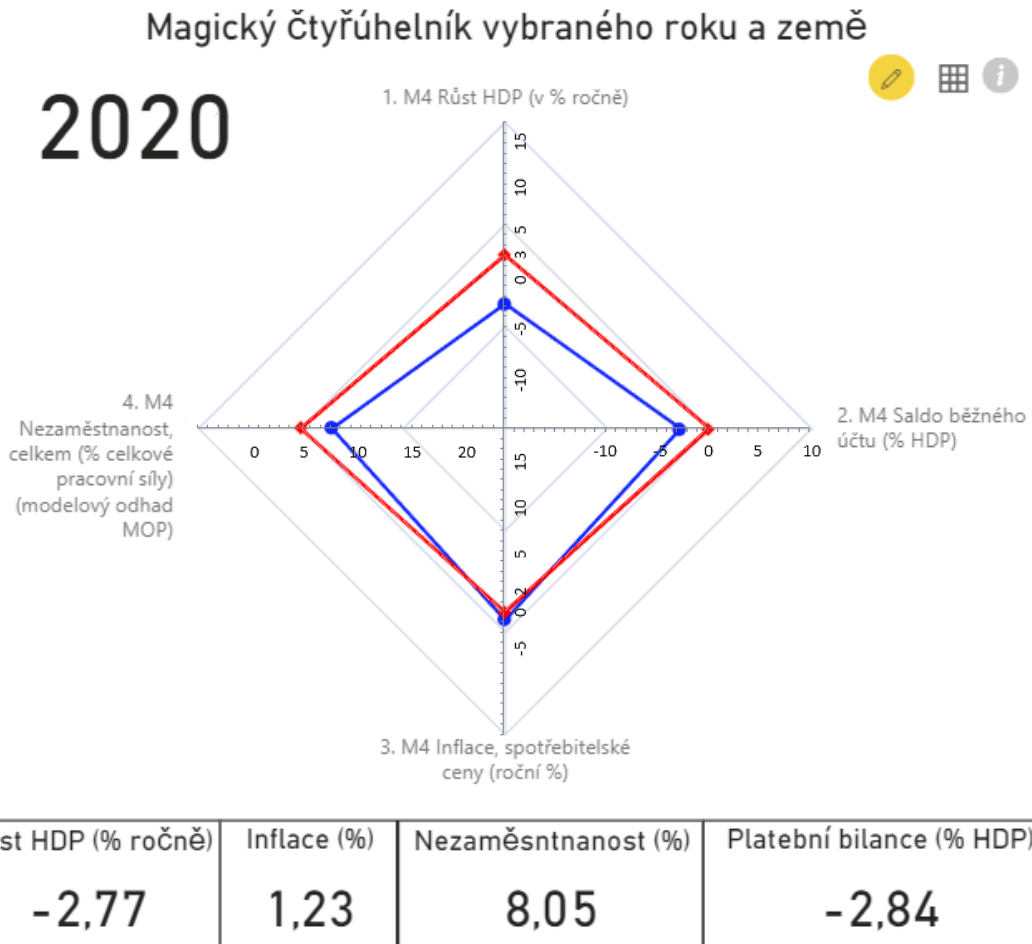
Rok
2018

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
2,95	2,44	3,90	-2,14

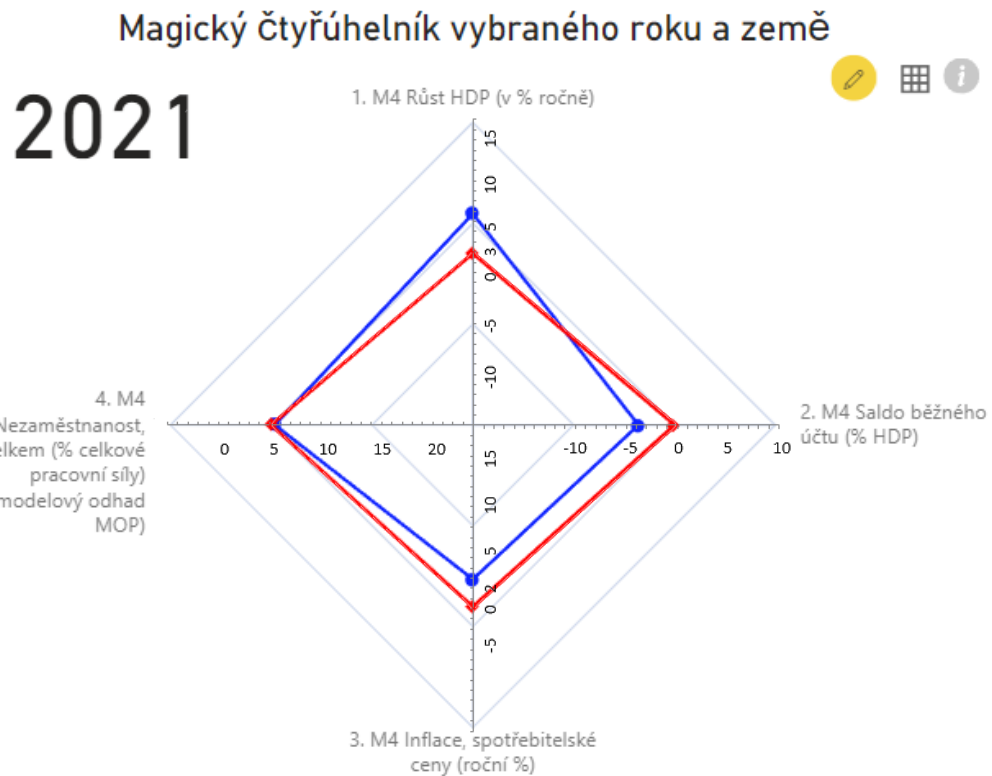
Obrázek 23: Magický čtyřúhelník USA v roce 2018 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

(obrázek 23) byl vybrán, neboť značí počátek konce období stability (2009–2019). Následující rok 2019 již zaznamenal drobné snížení tempa růstu HDP z 2,95 % na 2,29 %. Oba roky zaznamenaly zdravou inflaci kolem 2 % a saldo běžného účtu platební bilance ve výši kolem -2 %. Meziročně však poklesla nezaměstnanost z 3,9 % na 3,67 %.

Obrázek 24: Magický čtyřúhelník USA v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2020 (obrázek 24) se nese ve znamení covidové krize. Ekonomika vstoupila do recese vlivem omezení ekonomické aktivity v rámci proticovidových opatření. Růst HDP se meziročně propadl o 5,06 procentních bodů. Omezení ekonomické aktivity rovněž vedlo k meziročnímu snížení inflace o 0,6 procentního bodu. Nezaměstnanost meziročně vzrostla o 4,38 procentních bodů. V roce 2020 lze dále sledovat počátek trendu zvyšování schodku platební bilance 0,77 procentního bodu oproti předchozímu roku na úroveň -2,84 %.

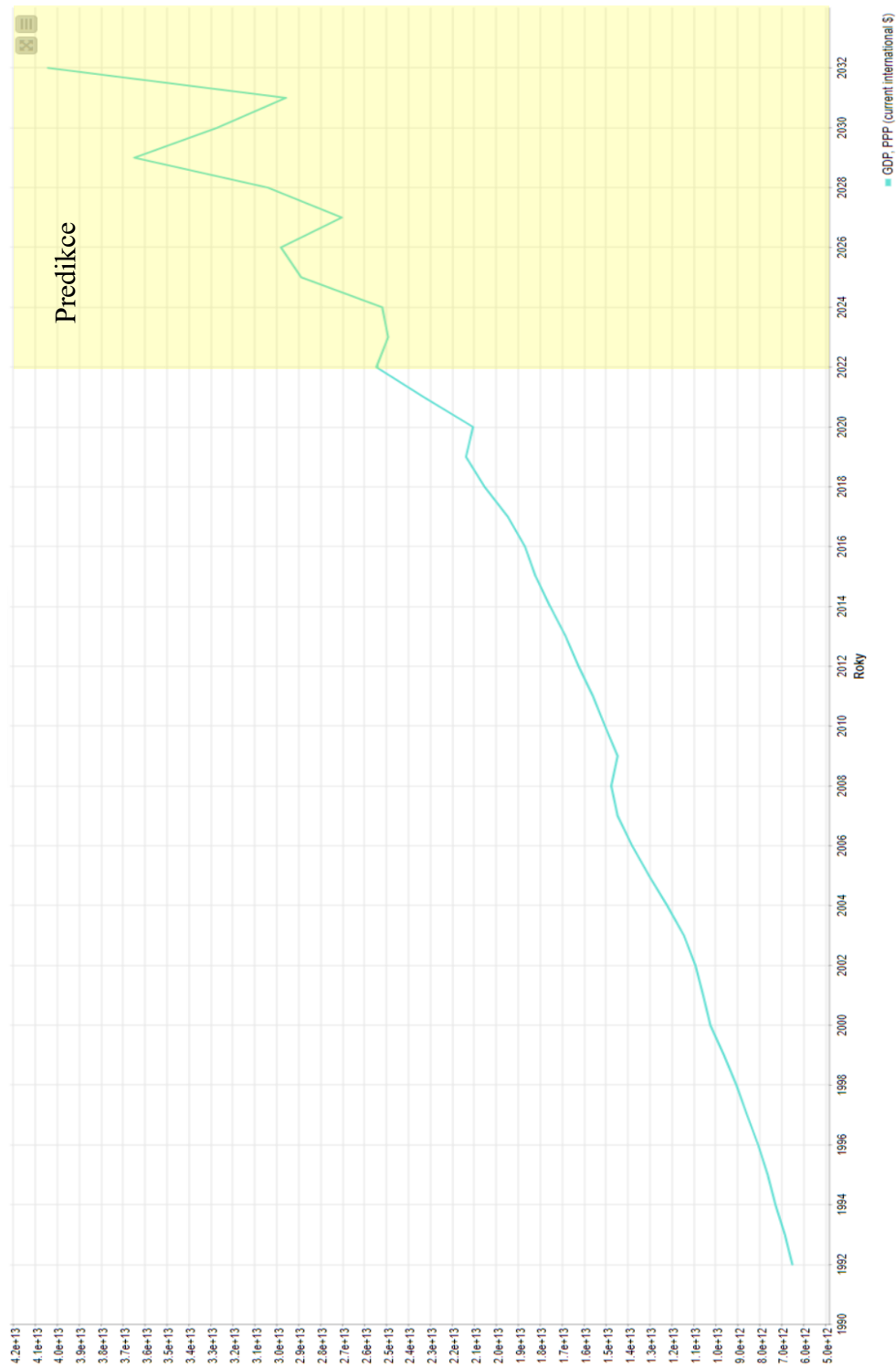

Růst HDP (% ročně)	Inlace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
5,95	4,70	5,35	-3,57

Obrázek 25: Magický čtyřúhelník USA v roce 2021 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2021 (obrázek 25) přinesl zotavení růstu HDP. Vyšší nezaměstnanost z roku 2020 se v roce 2021 již dostala blízko k žádané hodnotě 5 %, to ale přišlo za cenu zvýšení inflace. V dubnu 2021 začala distribuce vakcíny proti Covidu-19, což umožnilo návrat do normálu. V prvních měsících uvolňování proticovidových opatření tak Američané začali utrácet více než před krizí, ale už v roce 2022 Spojené státy opět dosahují poměrně běžného růstu HDP (2,06 %).

5.3.4 Makroekonomická predikce vývoje HDP pro USA

Obrázek 26: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro USA (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 26 lze vidět předpověď vývoje HDP Spojených států. Zde lze spatřit 3 krize. Drobný pokles v letech 2023–2024 prudký pokles 2026–2027 a obrovský pokles 2029–2031. Podobně turbulentní model byl předpovězen i pro Čínu. Takovéto krize by byly obrovsky destabilizující pro celou světovou ekonomiku. Jediným poměrně realistickým scénářem, jenž by takový vývoj mohl přinést, je Čínská invaze Taiwanu a následná velmi hospodářsky vyčerpávající válka Číny se Spojenými státy.

5.4 Analýza ekonomiky EU

Tato kapitola je věnována analýze ekonomiky EU prostřednictvím PESTE analýzy, SWOT analýzy a magických čtyřúhelníků.

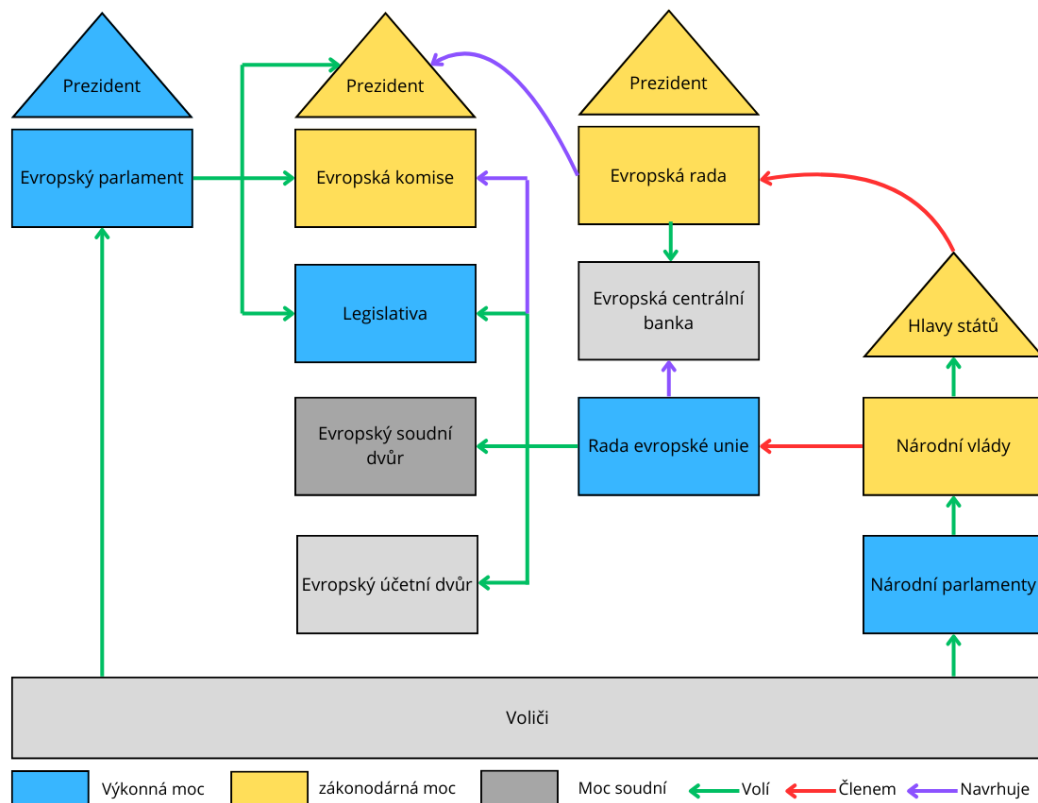
5.4.1 PESTE analýza ekonomiky EU

Před samotnou analýzou je důležité zmínit, že Evropská unie není státem, nýbrž společenstvím 27 zemí. Cílem Evropské unie je zajistit v Evropě prosperitu s pomocí udržování míru a ekonomické kooperace. Různé země se nachází na různé úrovni integrace – jedná se například o země, jež jsou součástí Schengenského prostoru, ale nejsou členy EU ani Evropského hospodářského prostoru (EHP), či členy EU, Schengenského prostoru a eurozóny.

Politický faktor

Rozdělení politické moci v rámci EU je velmi komplexní. Vedle evropské zákonodárné moci existuje i místní národní zákonodárná moc. Pro každou členskou zemi tak mohou platit jak stejná pravidla přijatá na základě právních předpisů EU, tak rozdílná vzniklá národní vládou.

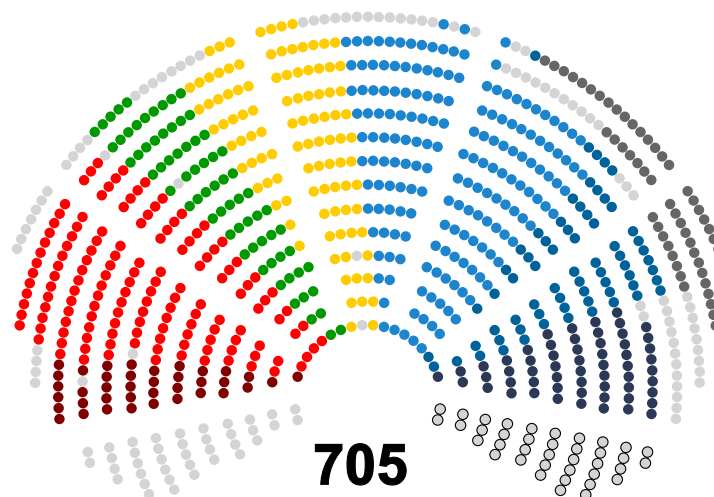
Zákonodárná moc v EU se dělí mezi 4 instituce – Evropský parlament, Evropskou radu (neplést si s Radou Evropské unie), Radu Evropské unie a Evropská komisi.

Obrázek 27: Jednoduchý model fungování EU (vlastní zpracování podle 111Alleskötter Wikimedia Commons, 2024)

Pozoruhodné je, že když voliči volí do Evropského parlamentu, volí přitom své národní strany (ODS, Fidesz, CDU a další). Tyto národní politické strany se pak v Evropském parlamentu přeskupují do nadnárodních evropských stran, a to podle shody na politických otázkách. Těmito superstranami jsou:

- Evropská lidová strana (Křesťanští demokraté),
- Progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu,
- Renew Europe Group,
- Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance,
- Skupina Evropských konzervativců a reformistů,
- Skupina pro identitu a demokracii,
- Levice v Evropském parlamentu – GUE/NGL.

Obrázek 28: Rozložení politických stran v Evropském parlamentu (Wikimedia Commons, 2024)

V současné době EU čelí mnoha problémům – největším politickým problémem je jednota EU. Členové EU se rozcházejí zejména v otázkách migrace a tolerance sexuálních menšin.

Ekonomický faktor

Evropská unie je druhou největší světovou ekonomikou v nominálním HDP a třetí největší ekonomikou v HDP v paritě kupní síly – jedná se tak o šestinu světové ekonomiky. Spojuje přední světové ekonomiky jako je Německo, Francie a Itálie.

Základním pilířem ekonomiky EU je její vnitřní volný trh statků, služeb a práce (CIA, 2024).

Měna EU, euro (EUR), je druhou největší světovou rezervní měnou hned po americkém dolaru. I přestože je euro oficiální měnou EU, jenom 20 členských států (členové eurozóny) používá euro. Zbylých 7 států stále využívá svou národní měnu. Dánsko jako jediné není vázáno v budoucnu přijmout euro (ačkoliv již zahájilo proces integrace své měny, dánská koruna je již součástí evropského mechanismu směnných kurzů ERM II), zbylých 6 států (Česká republika, Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a Švédsko) jsou formálně zavázané euro jednoho dne přijmout. Tento závazek ale není časově limitován, a tak těchto 6 států technicky může oddalovat přijetí eura do nekonečna. Pro přijetí eura nejdříve státy musí splnit Maastrichtská kritéria.

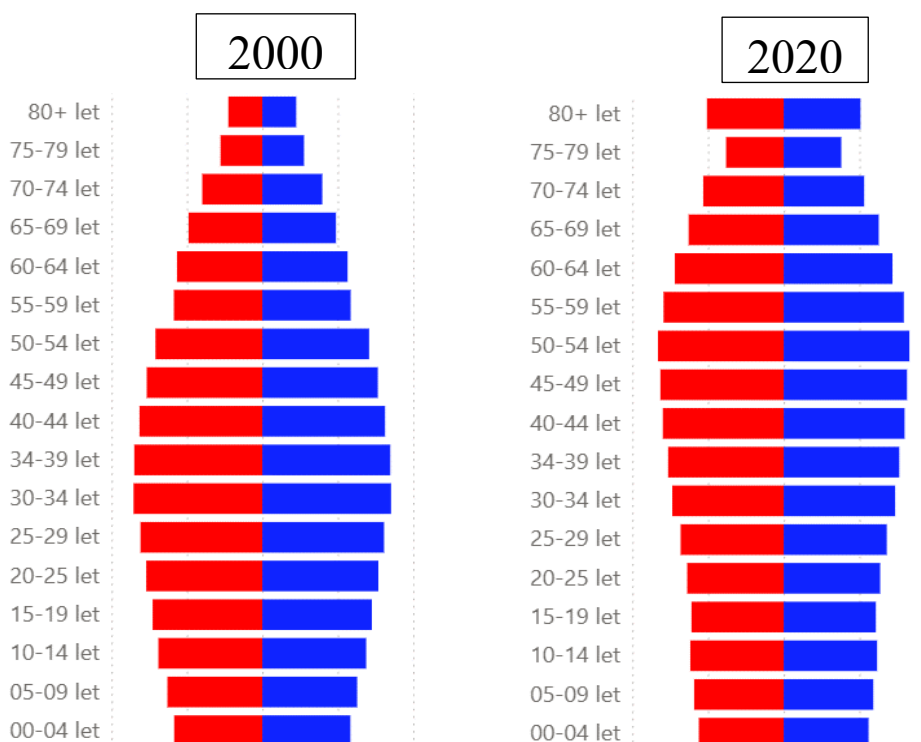
Jednotná evropská měna přináší řadu benefitů – zjednodušení mezinárodního obchodu, podpora turismu uvnitř eurozóny a další. Rozhodnutí přijmout euro s sebou však nese i jisté nevýhody. Národní státy, které přijmou euro, se tak vzdají důležitých nástrojů řízení své ekonomiky, nastavování úrokových sazeb a intervenování směnového kurzu své měny. Toto

se ukázalo jako velmi skutečný problém po světové finanční krizi 2008. Tato krize poskytla mezinárodním investorům cennou lekci, a ovlivnila tak jejich toleranci k riziku. Zahraniční investoři se tak rozhodli omezit půjčování potencionálně nespolehlivým státům. To vyústilo v dluhovou krizi eurozóny. Irsko, Řecko, Portugalsko, Španělsko a Kypr se tak ocitly v pozici, kdy nebyli schopni splatit či refinancovat svůj státní dluh.

Vedle EU existuje ještě Evropský hospodářský prostor (EHP), jehož součástí jsou kromě všech členů EU ještě Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Členové EHP se musejí řídit pravidly EU kromě některých výjimek jako zemědělství a rybolov.

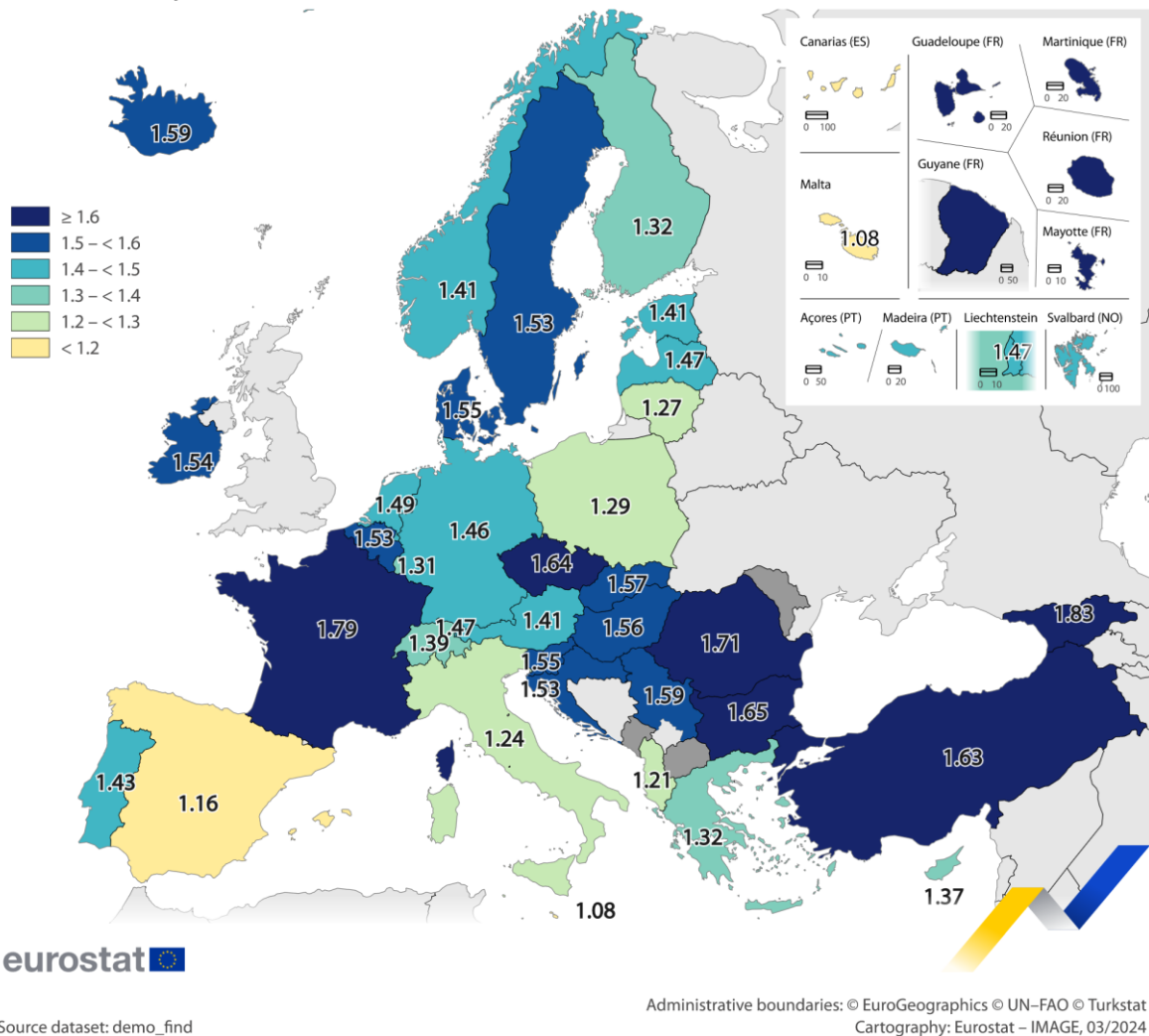
Sociální faktor

Evropská unie je společenstvím 27 států s bohatou historií. Evropské státy si během dlouhých staletí prošly bezpočtem konfliktů a válek. Tyto konflikty zanechaly stopy ve vnímání jednotlivých národů jinými národy. Evropané jsou zvyklí na poměrně štědré důchody, které však bude problémem dlouhodobě financovat. Průměrný počet dětí na jednu ženu v EU dosahuje hodnoty 1,46, což je hluboko pod úrovní obnovy populace 2,1 dítěte na jednu ženu (Vital Statistics Rapid Release, 2024). To znamená, že EU stárne – mezi lety 2004 a 2019 se podíl lidí starších 55 let zvedl z 12 % populace na 20 % populace (Eurostat, 2024).

Obrázek 29: Populační pyramida EU v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Total fertility rate, 2022 (live births per woman)

Obrázek 30: Celková plodnost v zemích EU v roce 2022 (Eurostat, 2024)

Technologický faktor

Evropský region byl historicky zdrojem revolučních technologií, ať už se jednalo o knihtisk, parní stroj nebo dieselový motor.

Jedním z velmi ceněných evropských vývozních artiklů jsou automobily. Automobilový průmysl v Evropě ale v současnosti čelí obrovské výzvě – přechodu od spalovacích motorů na elektricky poháněná vozidla. Původní strategie předních evropských automobilek koncernu Volkswagen Group z roku 2008 byla vyvinout vysoce úsporná a nízkoemisní dieselová vozidla. Když koncern Volkswagen zjistil, že není schopen taková nízkoemisní vozidla vyrobit, rozhodl se podvádět u emisních zkoušek tak, že systém kontroly emisí

motorů TDI běžel pouze během emisní zkoušky. Motor tak během zkoušky vykazoval 40krát nižší hodnoty emisí oxidů dusíku (NO_x) než během běžné jízdy. V roce 2015 americká agentura ochrany životního prostředí (EPA) odhalila tuto praktiku. 2. největší světový výrobce vozidel tak výrazně poškodil svou dobrou pověst mezi spotřebiteli. Tato chyba zasáhla 11 milionů vozidel po celém světě a dala prostor debatám o míře, do jaké dieselové motory znečišťují životní prostředí (NY Times, 2017). To nahrálo výrobcům elektrických a hybridních vozidel. Zatímco automobilky v Evropě bojovaly s emisemi spalovacích motorů, společnosti v Číně, Japonsku a Spojených státech usilovně pracovaly na technologii elektrických a hybridních vozidel. Výsledkem v roce 2024 je nejlevnější běžný rodinný automobil VW id 3.0 za 930 000 Kč, kdežto srovnatelný čínský BYD Seagull (ač ještě nelze pořídit v EU) stojí v přepočtu pouhých 230 000 Kč (VW Group, 2024; CNBC, 22. března 2024).

Vedle elektromobility existují ještě 2 důležité hi-tech odvětví – výroba obnovitelných zdrojů energie a výroba pokročilých mikročipů.

Na první pohled se může zdát, že EU propásla šanci vyrábět pokročilé mikročipy. Největší společnosti zabývající se výrobou mikročipů mají jádro svých operací mimo EU (Intel – USA, TSMC – Taiwan, Samsung – Jižní Korea) – to může být obrovskou slabinou během další velké hospodářské krize, podobně jako tomu bylo u covidové krize. Je nutné si však položit otázku: Kdo vyrábí stroje, které vyrábí mikroprocesory? Odpověď lze najít v Nizozemsku – společnost ASML Holding je světovým lídrem ve výzkumu, vývoji a produkci nejnovějších strojů vyrábějících mikroprocesory. Klíčovým partnerem společnosti ASML Holding je společnost ZEISS Group Global se sídlem v Německu. ZEISS je předním světovým výrobcem optických zrcadel a čoček. V EU se tedy nachází klíčové prvky logistického řetězce výroby mikroprocesorů.

I přesto je poptávka po pokročilých mikroprocesorech vysoká – EU proto 21. září 2023 (částečně v reakci na americký CHIPS and Science Act z roku 2022) uvedla v platnost vlastní iniciativu na podporu produkce mikroprocesorů „European Chips Act“, v rámci něhož EU investuje do roku 2030 částku 43 miliard EUR (přibližně 1 080 miliard Kč nebo též 4 roční rozpočty vlády ČR z roku 2023). Pro EU tento program znamená výstavbu 3 nových továren, a to 1 v německém Magdeburku (INTEL) a 2 v Drážďanech (Infineon, Bosh, NXP v rámci joined venture s TSMC) (Evropská komise, 2024; Z2DATA, 2023).

Environmentální faktor

Významným problémem EU v environmentálních otázkách je její závislost na importu uhlovodíků (ropa, zemní plyn). Tento problém se stal velmi prominentním po Ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022. EU (podobně jako Spojeným státům) chybí infrastruktura těžby a zpracování prvků vzácných zemin. Tento problém však může mít poměrně rychlé řešení – nová naleziště prvků vzácných zemin byla v roce 2023 nalezena v Norsku a Švédsku. (CNN, 2023; Reuters, 2023)

5.4.2 SWOT analýza EU

Obrázek 31: SWOT matice EU (vlastní zpracování)

Silné stránky

Evropská unie (EU) disponuje několika významnými silnými stránkami, jež formují základ její ekonomiky a politického prostředí. Vysoká technologická vyspělost umožňuje inovace a konkurenceschopnost na globální úrovni, zatímco vysoká míra industrializace posiluje ekonomický růst a tvorbu pracovních míst. Vysoká úroveň infrastruktury, včetně dopravních sítí a telekomunikací, podporuje obchod a integraci mezi členskými státy.

Slabé stránky

Avšak EU musí čelit i mnoha hrozbám, mezi ty nejvýznamnější se řadí, demografický trend směrem ke stárnoucí populaci staví zátěž na sociální systémy a vyžaduje opatření pro udržení udržitelnosti. Euroskepticismus a otázka migrace vyvolávají politické a sociální napětí v rámci Unie a ohrožují její jednotu.

Příležitosti

Naštěstí se objevují i příležitosti, které mohou posílit ekonomiku a postavení EU na mezinárodní scéně. Obchodní bariéry mohou být využity k ochraně domácího průmyslu a podpoře růstu vnitřního trhu, zejména v kontextu čínské invaze na evropský elektromobilový trh, kde společnosti jako BYD a NIO představují skutečně generační náskok Čínského elektromobilového autoprůmyslu. Nabízí se tak příležitost vrátit Číně politiku nuceného join venture s místními podniky a politiku vysokých tarifů na import automobilů. Rozšíření EU o další státy (Moldávie, Ukrajina, Gruzie) může EU přinést řadu benefitů, kupříkladu získání nerostných zdrojů nacházejících se na dně černého moře a na Ukrajinském Donbasu (zejména ropy a zemního plynu). Zelená transformace nabízí možnost investovat do obnovitelných zdrojů energie a snížení emisí skleníkových plynů. V této oblasti představují obrovskou příležitost nová naleziště prvků vzácných zemin v Norsku a Švédsku. Rozvoj domácí produkce prvků vzácných zemin dozajista sníží závislost na dovozu a posílí tak strategickou nezávislost EU.

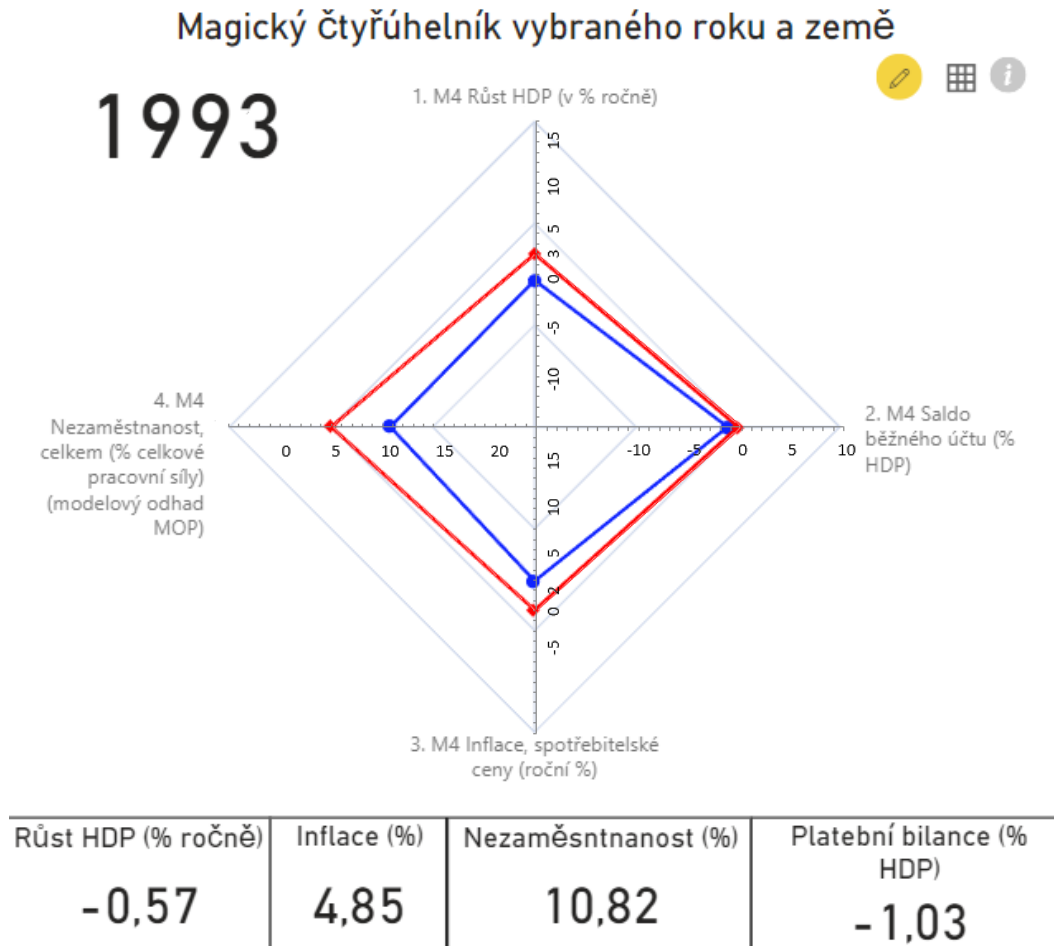
Hrozby

Nicméně, EU čelí i různým hrozbám, které mohou ohrozit její jednotu a prosperitu. Odlišné zájmy členských států komplikují proces rozhodování a snižují tak efektivitu Evropské unie. Národní hnutí usilující o vystoupení z EU ohrožují integritu a stabilitu Evropské unie. Ztráta relevance na mezinárodním poli může oslabit vliv EU a její schopnost prosazovat své zájmy v mezinárodním prostředí. Korupce a špionáž představují riziko pro integritu a důvěryhodnost institucí EU a vyžadují opatření pro boj proti nim.

5.4.3 Magický čtyřúhelník EU

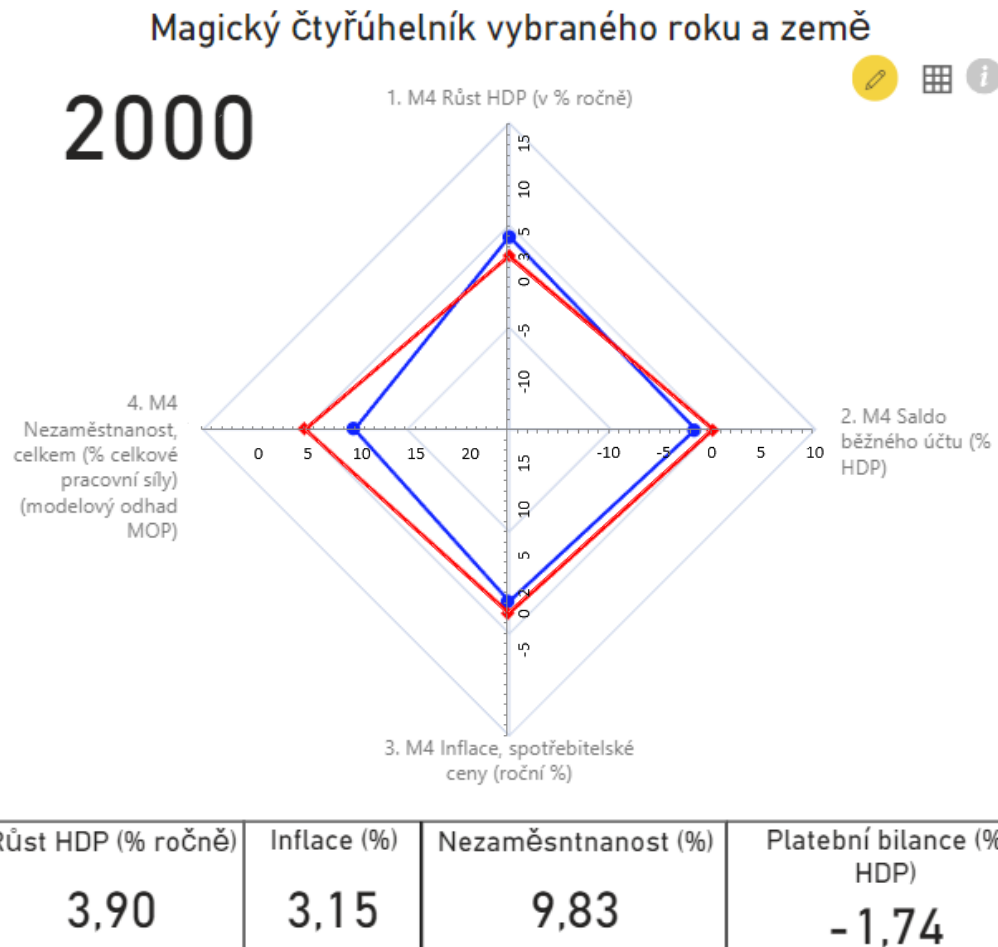
I v případě EU je analýza magického čtyřúhelníku zaměřena na vybrané roky, které vybočují z dlouhodobého průměru. Primárním zdrojem dat v této bakalářské práci je Světová banka. Data platební bilance pro EU však na webu Světové banky nejsou dostupná. Data dostupná na Eurostatu jsou dostupná pouze od roku 2013. Kvůli tomuto nedostatku bylo nutné využít dat Světové banky pro Německo jakožto reprezentativní vzorek vývoje platební bilance

v EU. Pro potřeby konzistence pak bylo rozhodnuto využít tato data pro Německo pro celé sledované období 1991 až 2022.

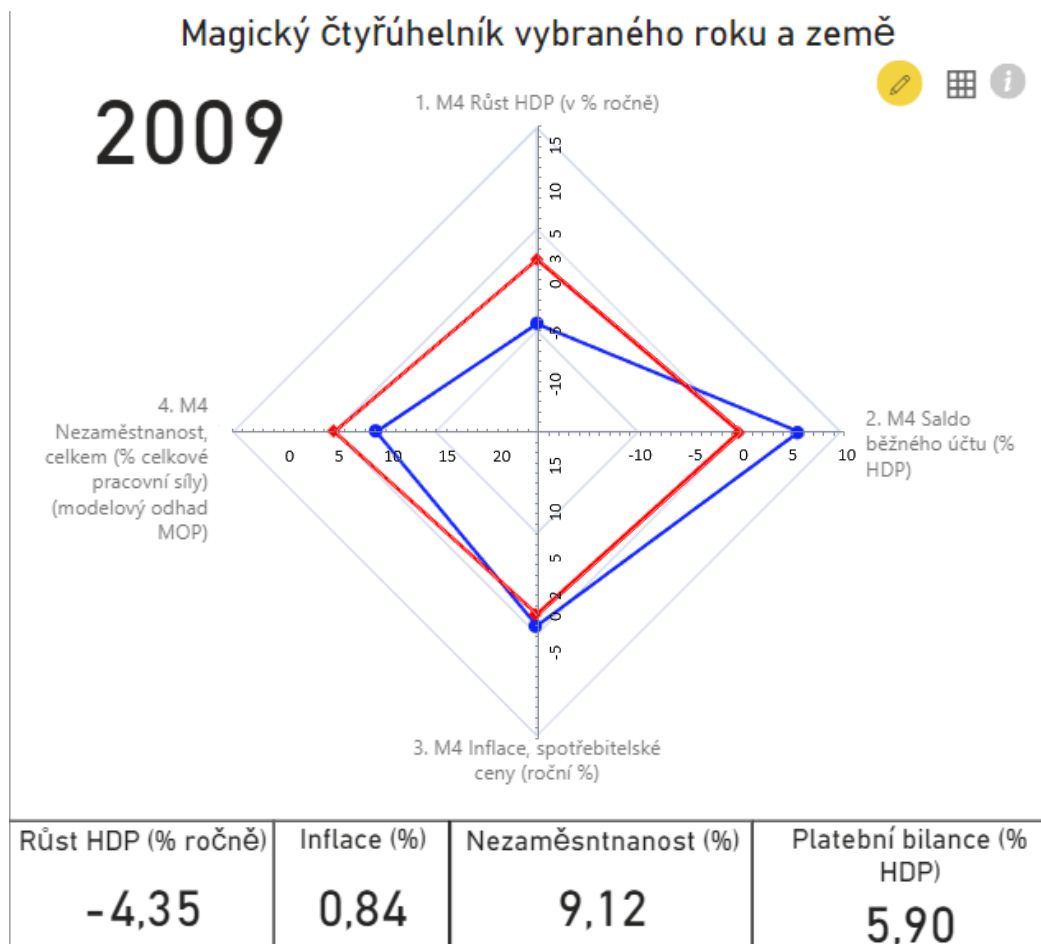
Obrázek 32: Magický čtyřúhelník EU v roce 1993 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

1. listopadu 1993 vešla v platnost Maastrichtská dohoda, též známá jako Smlouva o Evropské Unii. Tato smlouva je počátkem Evropské unie. Hlavním cílem Evropské unie je prohloubení evropské spolupráce nad rámec dosavadního Evropského hospodářského společenství. Jak lze vidět na obrázku 32, hospodářská situace nové Evropské unie nebyla vůbec ideální. V roce 1993 došlo v prostoru EU k meziročnímu poklesu HDP o 0,57 %. Poměrně vysoká nezaměstnanost se v EU držela až do roku 2005. Je důležité však mít na paměti, že v roce 1993 EU ještě nezačala s hlubší hospodářskou integrací.

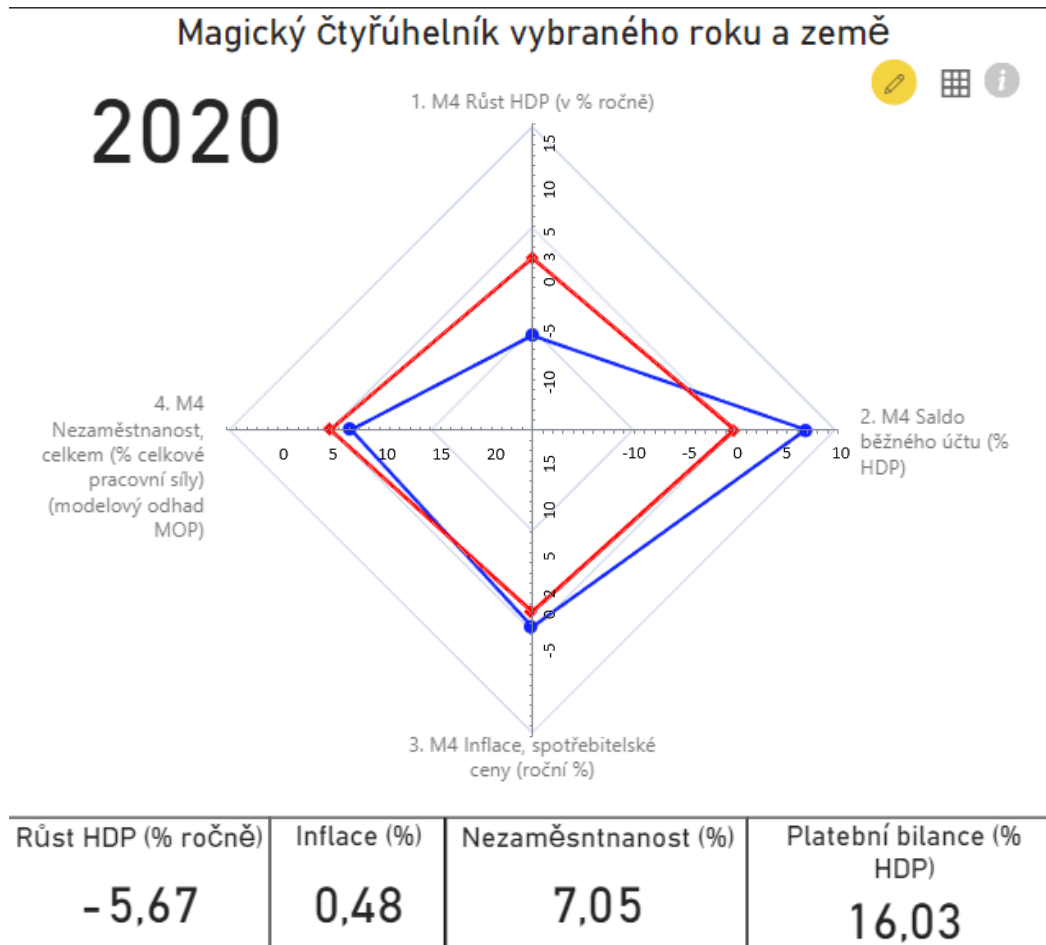
Obrázek 33: Magický čtyřúhelník EU v roce 2000 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Jak ukazuje obrázek 33, v roce 2000 se k 11 zakládajícím zemím EU přidalo Rakousko, Finsko a Švédsko. Rok 2000 je pro EU významný tempem růstu HDP. V roce 2000 rostlo HDP nejrychleji od založení EU 1993 po pocovidovou obnovu 2021. Rok 2000 přerušil sedmiletý trend snižování míry inflace – inflace mezi lety 1999 a 2000 vzrostla o 1 procentní bod.

Obrázek 34: Magický čtyřúhelník EU v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 34 lze vidět, jak velká hospodářská krize 2008 ovlivnila ekonomiku EU. Ačkoliv původ velké hospodářské krize lze najít ve Spojených státech, následky této krize nejhůře zasáhly EU. V roce 2009 pokleslo HDP o 4,35 %, předkrizová inflace (2007 – inflace 2,51 %) nejdříve v roce 2008 vzrostla na 4,16 % a následně prudce poklesla na úroveň 0,84 %. Magický čtyřúhelník neposkytuje dostatečné nástroje pro pochopení důsledků velké hospodářské krize. Tato krize vedla v EU k následné evropské dluhové krizi.

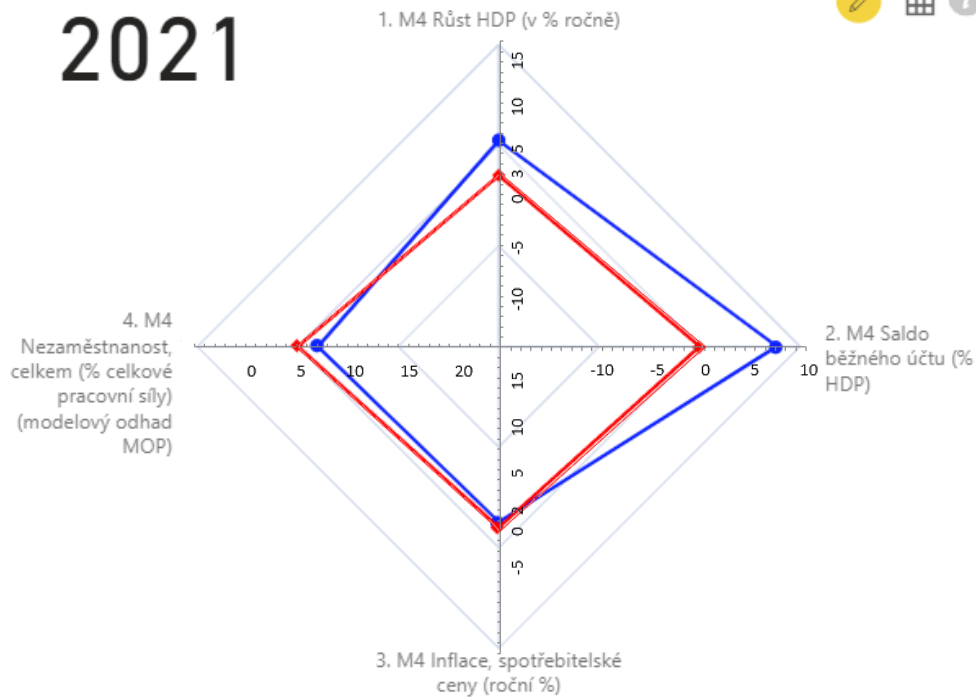

Obrázek 35: Magický čtyřúhelník EU v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024; Eurostat, 2024)

Na obrázku 35 lze vidět magický čtyřúhelník pro EU v krizovém roce 2020, rámci něhož došlo k výraznému poklesu HDP – ani v následujícím roce nebyla EU schopna plně dohnat tento ztracený rok. Navzdory krizi, jež mezi lety 2020 a 2021 (obrázek 36) pozastavila tempo snižování nezaměstnanosti, lze již v roce 2022 vidět pokles na nové historické minimum 6,09 %.

Magický čtyřúhelník vybraného roku a země

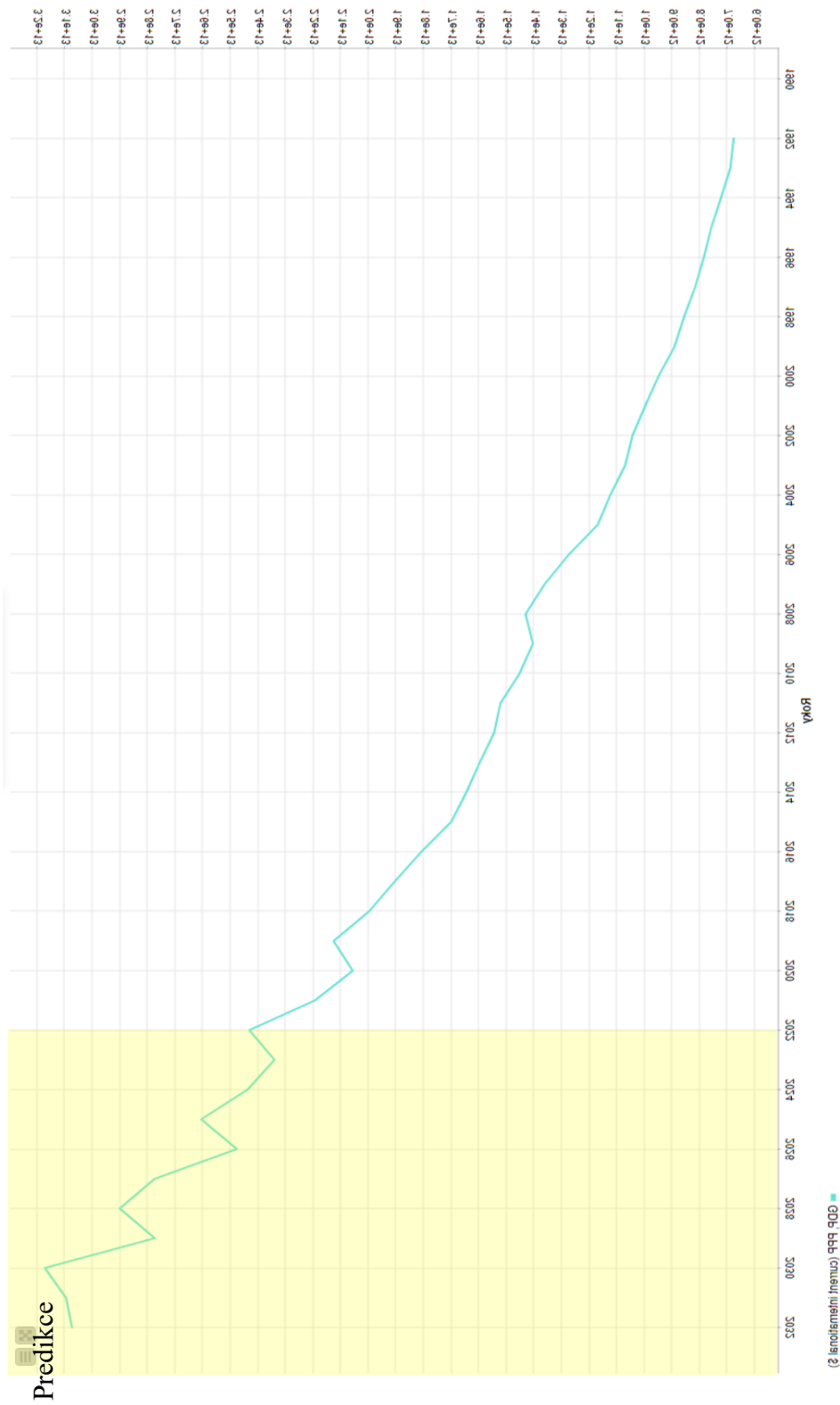
2021

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
5,47	2,55	7,00	13,58

Obrázek 36: Magický čtyřúhelník EU v roce 2021 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024; Eurostat, 2024)

5.4.4 Makroekonomická predikce vývoje HDP pro EU

Obrázek 37: Makroekonomická predikce vývoje HDP EU v letech 2023–2033 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 37 lze vidět predikci HDP pro EU. Je důležité mít na paměti, že tento prediktivní model nemusí být přesnou předpovědí, avšak, tento model předpovídá 3 období poklesu HDP. Krizi 2026 krizi 2029 a krizi 2031–2032.

5.5 Analýza ekonomiky Japonska

Tato kapitola je věnována analýze ekonomiky Japonska s využitím PESTE analýzy, SWOT analýzy a magických čtyřúhelníků.

5.5.1 PESTE analýza ekonomiky Japonska

Politický faktor

Japonsko je země s bohatou historií a jedinečnou kulturou. Kapitulace imperiálního Japonska 2. října 1945 znamenala definitivní konec druhé světové války a nový začátek pro Japonsko. Současný politický systém datuje svůj počátek k 3. listopadu 1946 – toho dne byla vyhlášena nová japonská ústava sepsána během americké poválečné okupace Japonska americkými úředníky. Japonsko se tak stalo parlamentní konstitucionální monarchií. Spojené státy po vítězství nad Japonskem získaly velmi vlivnou pozici nad touto zemí.

Japonský parlament se skládá ze dvou komor sněmovny reprezentantů a senátu. Japonská sněmovna reprezentantů může přehlasovat Senát dvoutřetinovou většinou. V případě schvalování mezinárodních dohod, státního rozpočtu a volby premiéra však může Senát rozhodnutí pouze pozdržet. Ačkoliv jsou poslanci voleni na období 4 let, předčasné volby jsou v Japonsku velmi časté, průměrná délka vlády je v Japonsku pouze 3 roky (The Constitution of Japan, 1946).

Ačkoliv v Japonsku existuje mnoho stran, japonské politice historicky dominuje Liberálně Demokratická Strana (LDP) – z 22 voleb mezi lety 1958–2021 LDP zvítězila ve 20 případech. LDP je nacionálně konzervativní stranou, která se však nebojí implementovat tradičně levicové otázky tak, aby si udržela popularitu.

Tabulka 6: Rozložení moci v japonském parlamentu (vlastní zpracování podle japan.go, 2024)

Název strany	Dolní komora (Horní komora)
Liberal Democratic Party (LDP)	257 (21)
The Constitutional Democratic Party of Japan and the Independent	97 (14)
Japan Innovation Party and Free Education For All (Nippon Ishin and Free Education For All)	45 (5)
Komeito	32 (4)

Japanese Communist Party	10 (2)
Democratic Party For the People	7 (1)
Yushi no Kai	4 (0)
REIWA SHINSENGUMI	3 (2)
Nezávislí	7 (0)

Ekonomický faktor

Japonsko je čtvrtou největší světovou ekonomikou v nominálním HDP i v HDP vyjádřeném v paritě kupní síly.

Od února 2022 čelí japonský jen mimořádnému oslabení kurzu. V únoru 2022 byl kurz amerického dolaru vůči jenu přibližně 115 jenů za 1 dolar. 1. května 2024 tento kurz činil již přibližně 157 jenů za 1 dolar.

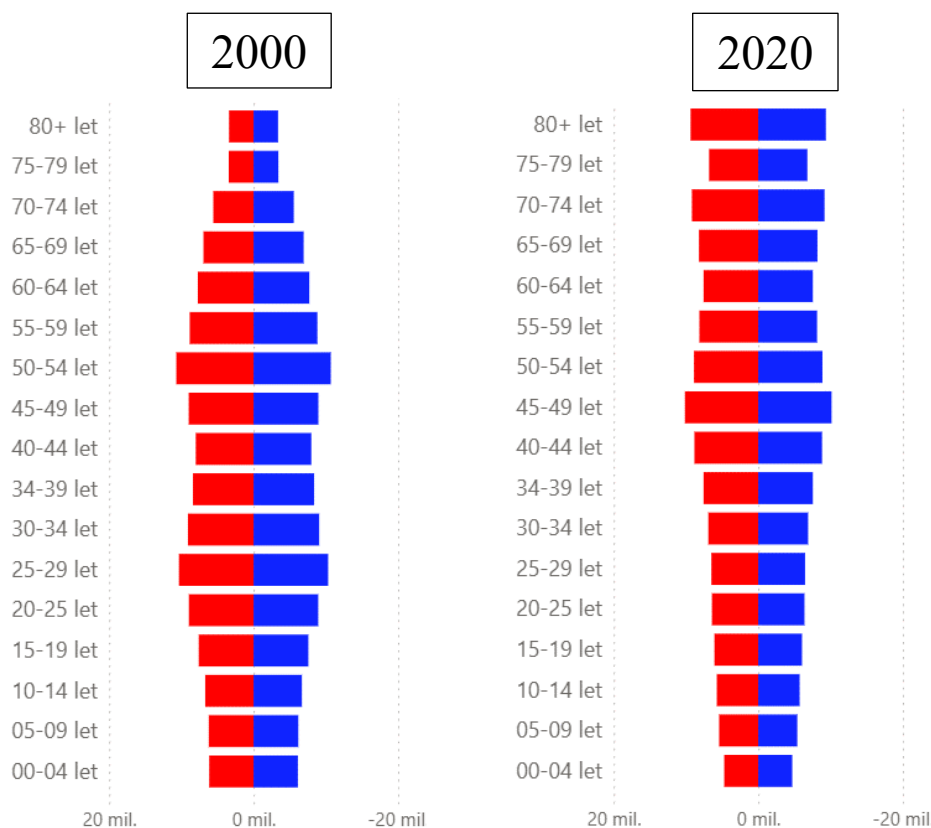
„Existují 4 typy ekonomik, vyspělé ekonomiky, rozvojové ekonomiky, Argentina a Japonsko.“ (Economics Explained, 2022)

Tento citát, často prisuzován Simonu Kuznetsovi, vyjadřuje jedinečnost japonské ekonomiky. Poté, co mezi lety 1946–1954 došlo k obnově japonské ekonomiky a k její úspěšné integraci do mezinárodního prostředí, nastalo období známé jako Japonský hospodářský zázrak. Toto období, jež trvalo od roku 1955 do roku 1990, s sebou přineslo nebývalé tempo hospodářského růstu, kdy mezi lety 1955 a 1973 (ropná krize zpomalila růst japonské ekonomiky) dosahoval růst HDP úctyhodných 9,05 %. (World bank, 2024) Za celé období Japonského hospodářského zázraku byl pak průměrný roční růst HDP 6,22 %.

Sociální faktor

Japonský národ lze charakterizovat jako velmi konzervativní, přesto však mezi lety 1955 a 1990 byli schopni přijít s řadou inovací v oblastech průmyslu a řízení lidských zdrojů. O konzervativnosti obyvatel Japonska svědčí i fakt, že v Japonsku je dodnes běžné používat fax, kupovat CD nebo používat hotovost místo platební karty. Je-li srovnáno Japonsko, kde pouhých 32 % tvoří bezhotovostní platby, se sousední Jižní Koreou, kde celých 93 % transakcí probíhá bezhotovostně, je jasné, že Japonsko v mnohém nenásleduje moderní trendy.

Japonci mají podobně jako ostatní asijské národy kulturu cti. V Japonsku je považováno za neuctivé vůči nadřízenému říct si o zvýšení platu, nebo dokonce poukázat na jeho chybu v rozhodování, zatímco v západních zemích vzájemná konfrontace podřízených a

Obrázek 38: Populační pyramida Japonska v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

nadřazených vytváří prostor pro zlepšení, v Japonsku často raději přijmou špatné rozhodnutí, než aby se stali terčem ostudy.

Japonsko má problém s nezdravou pracovní kulturou – přesčasů jsou zcela běžné. Ač by se mohlo zdát, že vysoká úroveň přesčasů bude pro ekonomiku pozitivní, opak je pravdou. Dlouhé dny strávené v práci mají negativní vliv na psychiku, pracující člověk nemá čas na rodinu a partnerské povinnosti. Tato nezdravá pracovní kultura je příčinou dalšího Japonského sociálního problému.

Technologický faktor

Je rovněž nutné připomenout, vybrané přední společnosti sídlící v Japonsku. Největší světová automobilka Toyota společně s ostatními inovativními automobilkami jako Honda, Mitsubishi a Subaru. Dalšími důležitými japonskými společnostmi jsou Nikon a Canon. Tyto dvě společnosti dominovaly světovému trhu s polovodiči do poloviny 90. let 20. století kdy nestačily včas přejít na novou technologii výroby mikročipů (EUV). Jejich pozici tak převzala evropská ASML. Příčiny jejich úpadku byly mnohé. Mezi lety 1992 a 2000 se Japonsko nacházelo v tzv. ztracené dekádě, která začala prasknutím bubliny akcií a

nemovitostí, jež byly přeceňovány kvůli přehnanému optimismu a kvantitativnímu uvolňování v letech 1986–1991.

Environmentální faktor

Největšími japonskými problémy v environmentálních otázkách je nedostatek prostoru, časté přírodní katastrofy a závislost na importu materiálů a potravin. Pozitivním faktorem je však bezpečný přístup Japonska na světové trhy, zejména pak přístavy na východním pobřeží Japonska.

5.5.2 SWOT analýza Japonska

Obrázek 39: SWOT matice Japonska (vlastní zpracování)

Silné stránky

Japonsko je zemí s významnými silnými stránkami, které formují jeho ekonomiku a společnost. Vysoká technologická vyspělost umožňuje Japonsku inovovat a konkurovat na globální úrovni, zatímco vysoká míra industrializace podporuje ekonomický rozvoj a tvorbu pracovních míst. Kvalitní infrastruktura, včetně dopravních sítí a komunikačních systémů, umožňuje snadnou interakci mezi oblastmi a podporuje obchod a investice.

Slabiny

Přesto však musí Japonsko čelit vnitřním slabinám, které ovlivňují jeho stabilitu a konkurenceschopnost. Demografický trend směrem ke stárnoucí populaci znamená výzvu pro sociální systémy a vyžaduje opatření k podpoře udržitelnosti. Hospodářská stagnace může brzdí ekonomický růst a snižuje tak celkovou prosperitu země. Nesoběstačnost v nerostných surovinách a potravinách znamená závislost na dovozu a zvyšuje zranitelnost před vnějšími ekonomickými vlivy. Tento jednoduchý geografický fakt však Japonsko nemůže nikterak ovlivnit.

Příležitosti

Přesto se v Japonsku objevují i příležitosti, které mohou posílit jeho ekonomiku a postavení na mezinárodní scéně. Investice do výzkumu a vývoje mohou podpořit inovace a diverzifikaci ekonomiky. Ačkoliv Japonské společnosti již nehrají zásadní roli ve výzkumu a produkci pokročilých mikročipů, i tak se v Japonsku nachází obrovská intelektuální základna pro rozvoj těchto pokročilých odvětví. Růst turismu může přinést další příjmy a posílit mezinárodní pověst země. Kulturní vliv Japonska by mohl pomoci v řešení demografické krize Japonska. Pokud Japonsko zpříjemní prostředí pro anglicky mluvící populaci, mohlo by přilákat obrovské množství lidí z celého světa, kteří touží žít v Japonsku, ale pro které je jazyková bariéra zásadním faktorem proč nemohou emigrovat do Japonska.

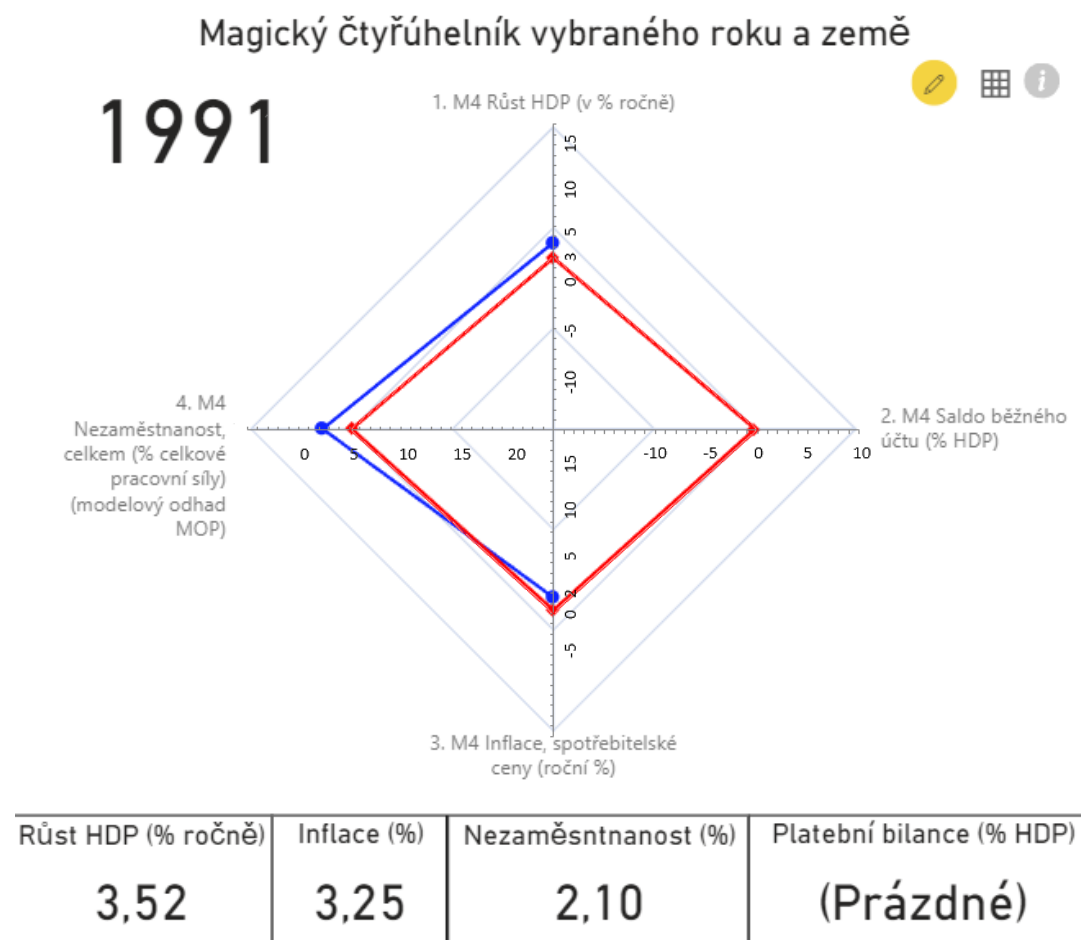
Hrozby

Japonsko také čelí různým hrozbám, které mohou ohrozit jeho stabilitu a rozvoj. Globální konkurence může ohrozit japonské podniky a pracovní místa. Japonsko dokázalo v minulém století získat pozici přední světové ekonomiky, avšak společenský vývoj se do značné míry zastavil v 90. letech minulého století (např. Japonská láska k faxu nebo hotovostním transakcím). zatímco environmentální faktory, jako je změna klimatu, mohou mít negativní dopad na životní prostředí a ekonomiku země. Japonsko zažívá velmi teplá léta, globální změna klimatu tyto extrémní teploty dozajista ještě zhorší. Je rovněž rozumné se domnívat, že vlivem zvyšující se hladiny světových oceánů Japonsko přijde o velmi vzácnou přímořskou půdu. Pravděpodobnost devastujících vln Tsunami se taktéž vlivem globální změny klimatu zvýší.

5.5.3 Magický čtyřúhelník Japonska

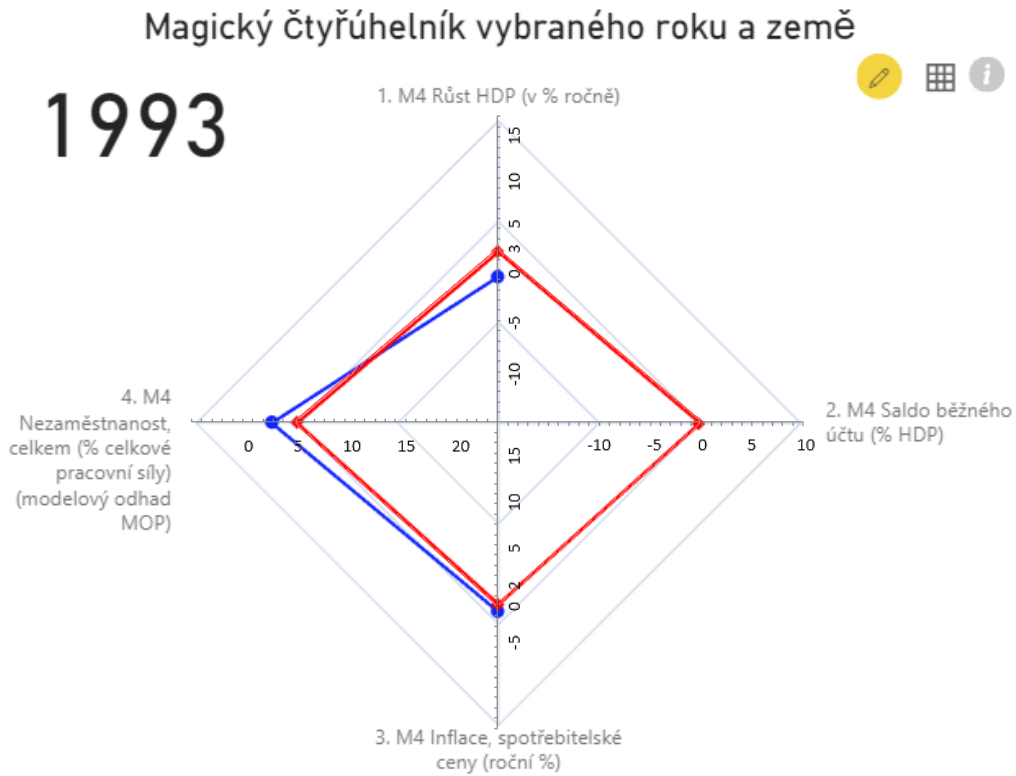
Data k platební bilanci Japonska mezi lety 1991 a 1995 bohužel nejsou k dispozici.

Na obrázku 40 je vidět magický čtyřúhelník Japonska během prasknutí ekonomické bubliny nemovitostí. Předcházející hospodářská expanze, jež začala v listopadu 1986, trvala 51 měsíců. V únoru roku 1991 dosáhla japonská ekonomika vrcholu – tento růst byl tažen průmyslovými investicemi a zároveň investicemi do bydlení a s nimi spojeným nákupem zboží dlouhodobé spotřeby (Monetary and Economic Studies, 2001).

Obrázek 40: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1991 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

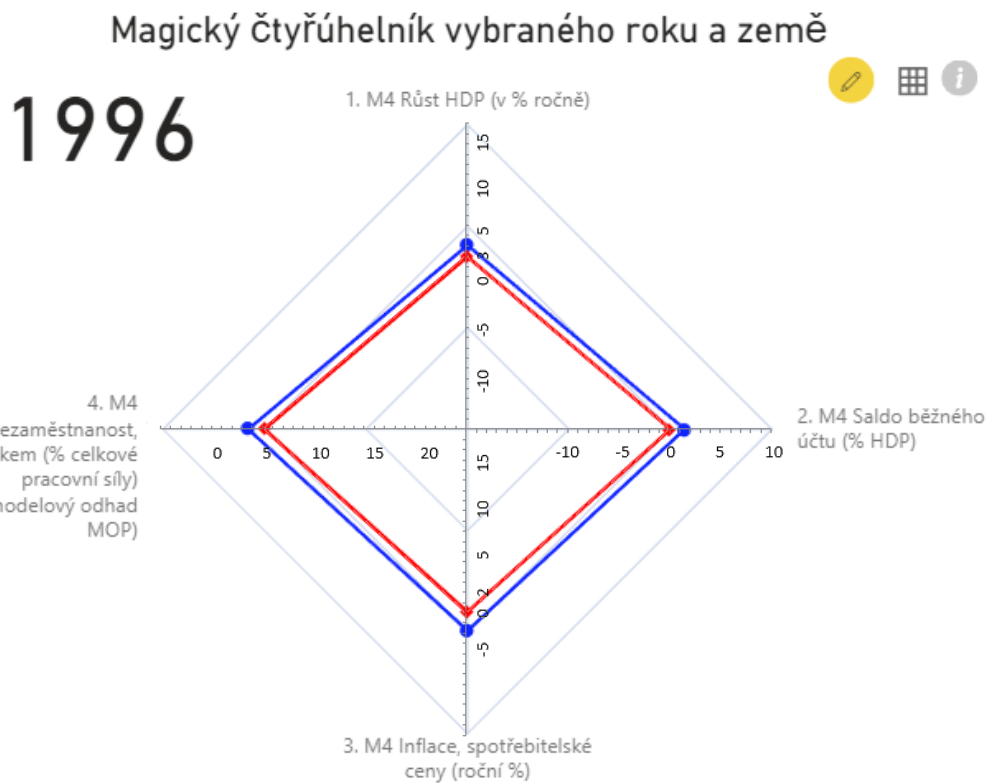
Na obrázku 40 lze vidět magický čtyřúhelník Japonska v roce 1991. Na konci roku 1989 již přední japonský akciový index Nikkei 225 dosáhl vrcholu. Rok na to dosáhly vrcholu i ceny na realitním trhu. Nezaměstnanost na úrovni 2,10 % stojí za povšimnutí. Prasknutí japonské realitní a akciové bubliny s sebou přineslo trend postupného zvyšování nezaměstnanosti, která dosáhla vrcholu v roce 2002 (viz obrázek 44).

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
-0,46	1,24	2,50	(Prázdné)

Obrázek 41: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1993 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

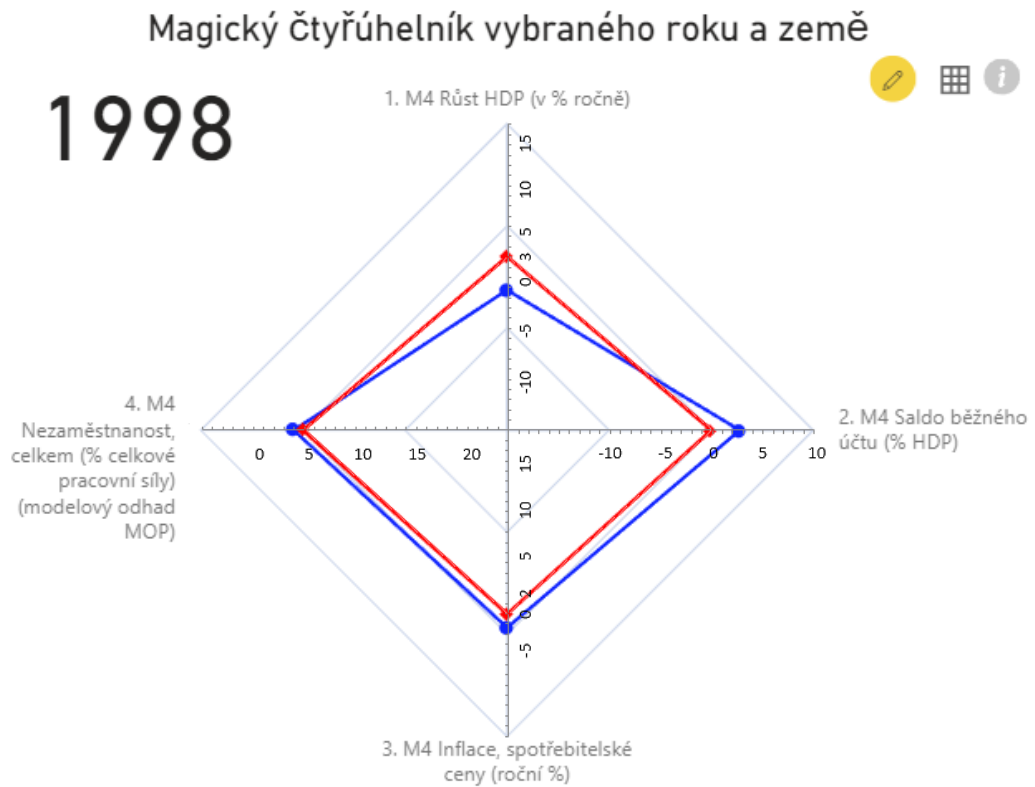
Rok 1993 (obrázek 41) představuje první dno po prasknutí japonské realitní a akciové bubliny. Růst HDP se propadl až na úroveň -0,46 %. I případ Japonska následuje ostatní vyspělé země v průběhu hospodářských krizí, lze tedy sledovat snížení inflace vlivem krize.

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
3,13	0,14	3,40	1,40

Obrázek 42: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1996 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 1996 znázorněný na obrázku 42 představoval období opatrného optimismu. Meziroční změna růstu HDP zpomalila, růst HDP mezi lety 1995 a 1996 vzrostl o 0,5 procentního bodu. Japonský jen úspěšně ustál propad do deflace (1995 -0,14 %). Ani meziroční nárůst nezaměstnanosti nebyl nikterak velký z 3,20 % na 3,40 %, v roce následujícím dokonce nezaměstnanost dosahovala totožných hodnot s rokem 1996.

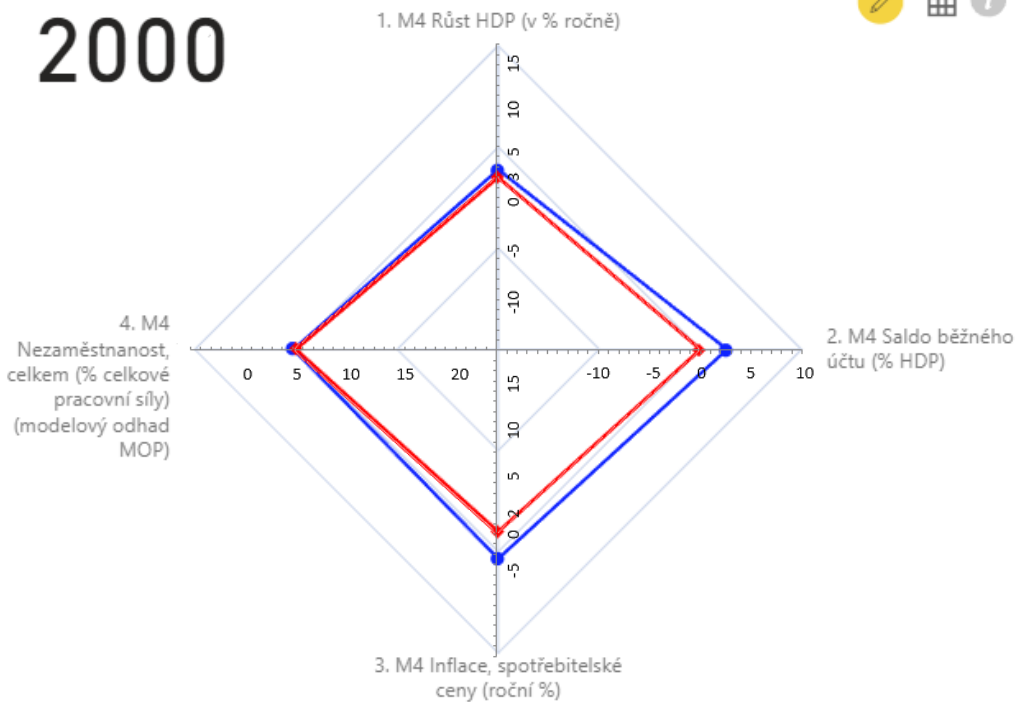
Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
-1,27	0,66	4,10	2,80

Obrázek 43: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1998 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 43 lze vidět poslední dno japonské ekonomiky před koncem milénia. Japonská ekonomika se v roce 1998 propadla o 1,27 % – tento propad byl doprovázen nízkou inflací 0,66 %. Ačkoliv byla míra nezaměstnanosti vyšší, nezaměstnanost na úrovni 4,10 % se stále pohybovala pod 5% hranicí, což signalizuje, že nezaměstnanost zásadním způsobem neomezila ekonomiku. Rok 1998 byl rovněž významný nejvyšší úrovní salda běžného účtu platební bilance mezi lety 1996 a 2003.

Magický čtyřúhelník vybraného roku a země

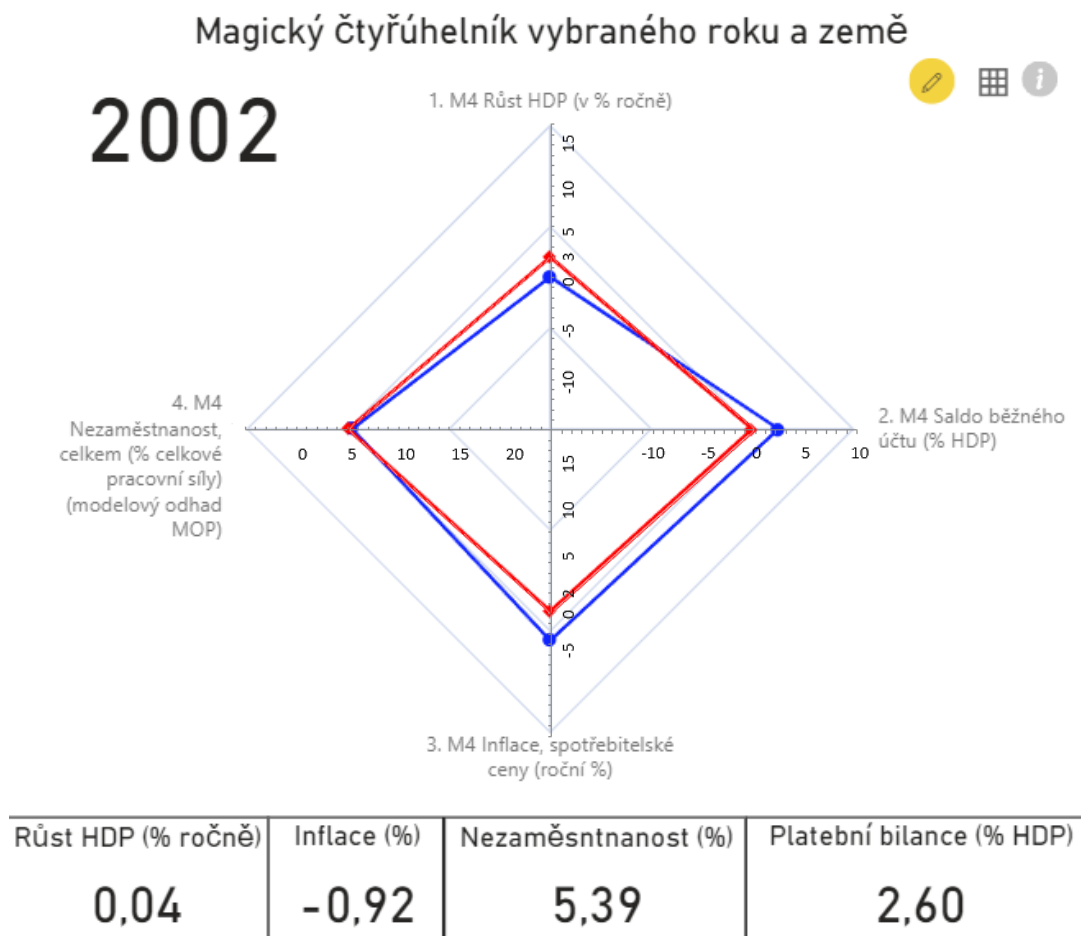
2000

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
2,76	-0,68	4,75	2,63

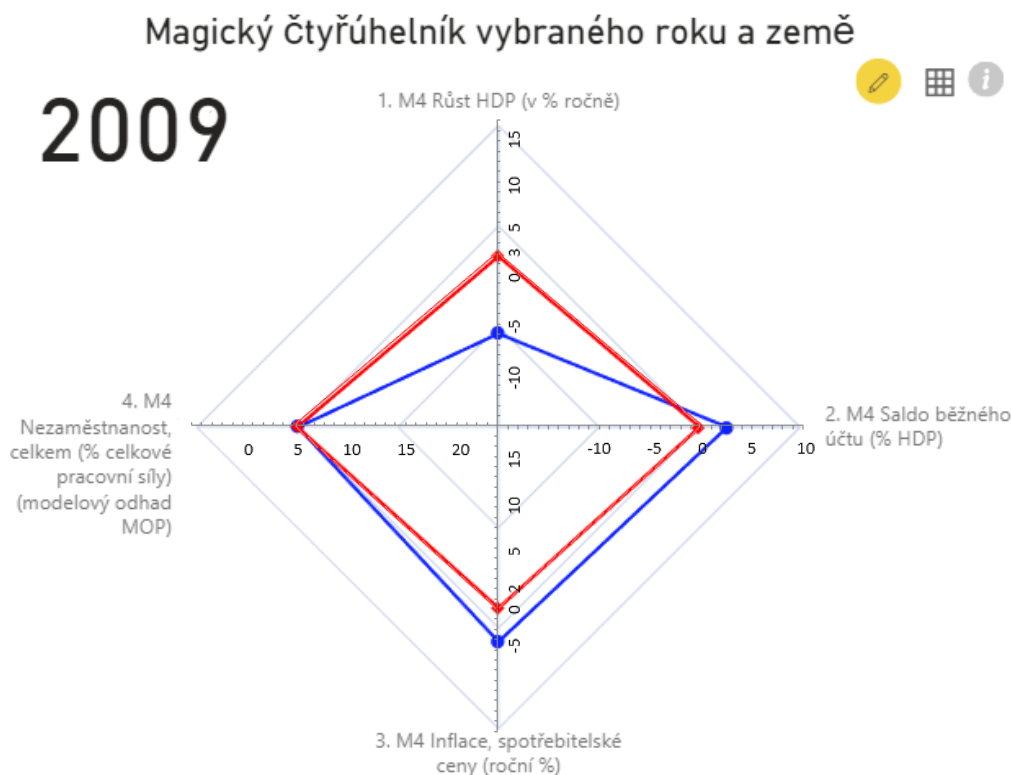
Obrázek 44: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2000 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2000 (obrázek 44) značil poslední vrchol růstu HDP během turbulentního období ztracené dekády japonské ekonomiky. Japonský jen se již druhým rokem nacházel ve stavu deflace a nezaměstnanost meziročně vzrostla o zanedbatelných 0,05 %.

Obrázek 45: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2002 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2002 (obrázek 45) pro Japonsko znamenal již druhý rok (2001 – 0,34 % růst HDP) stagnace růstu HDP. Od roku 2003 do roku 2007 pak japonská ekonomika zaznamenala poměrně stabilní meziroční růst HDP v rozmezí 1,37 % (2006) do 2,19 % (2004). Inlace v roce 2002 dosáhla historicky nejnižší hodnoty -0,92 %. Rok 2002 byl zlomový pro nezaměstnanost v následujících letech (2003–2007) – docházelo vždy k meziročnímu snížení nezaměstnanosti. Vzhledem k vývoji po velké hospodářské krizi 2008 je rozumné se domnívat, že pokud by tato (ani žádná obdobná) krize nenastala, dosáhla by nezaměstnanost v Japonsku hodnoty kolem 2 % již v roce 2017.

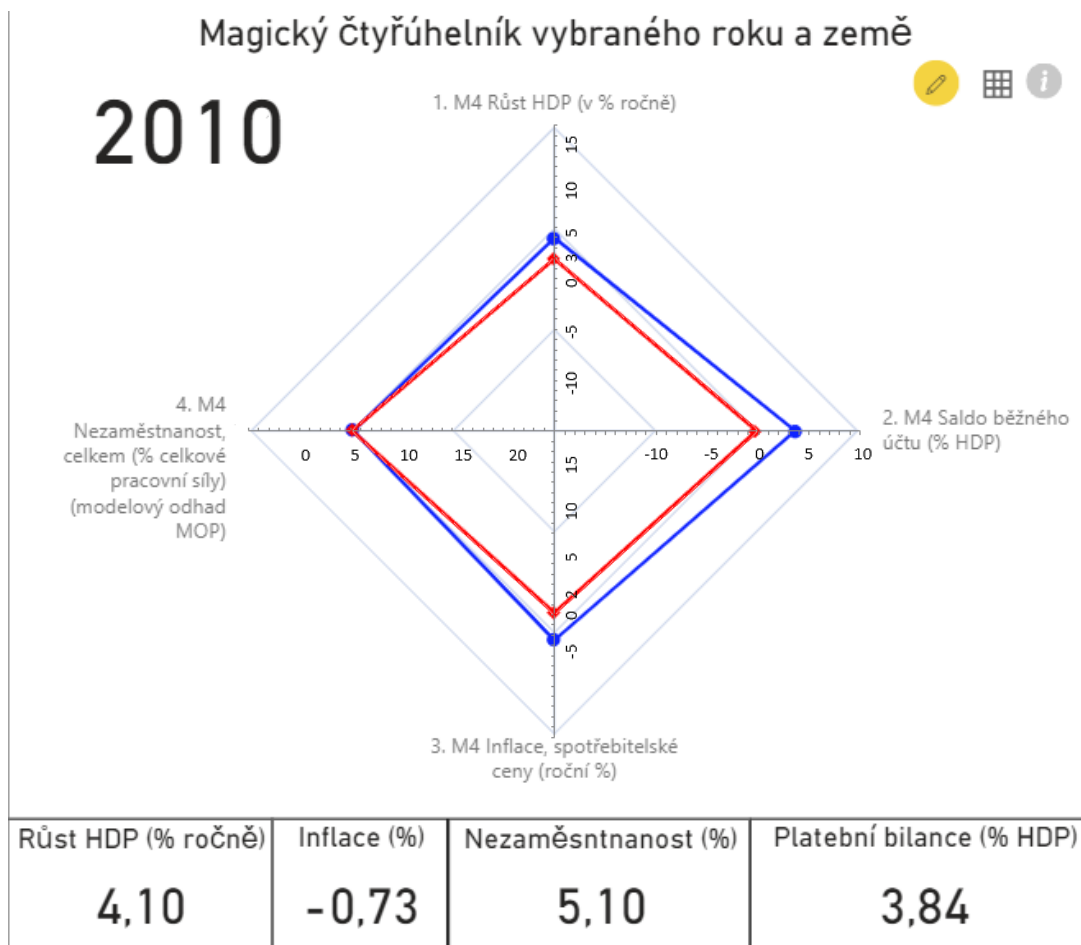

Růst HDP (% ročně)	Inlace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
-5,69	-1,35	5,07	2,75

Obrázek 46: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

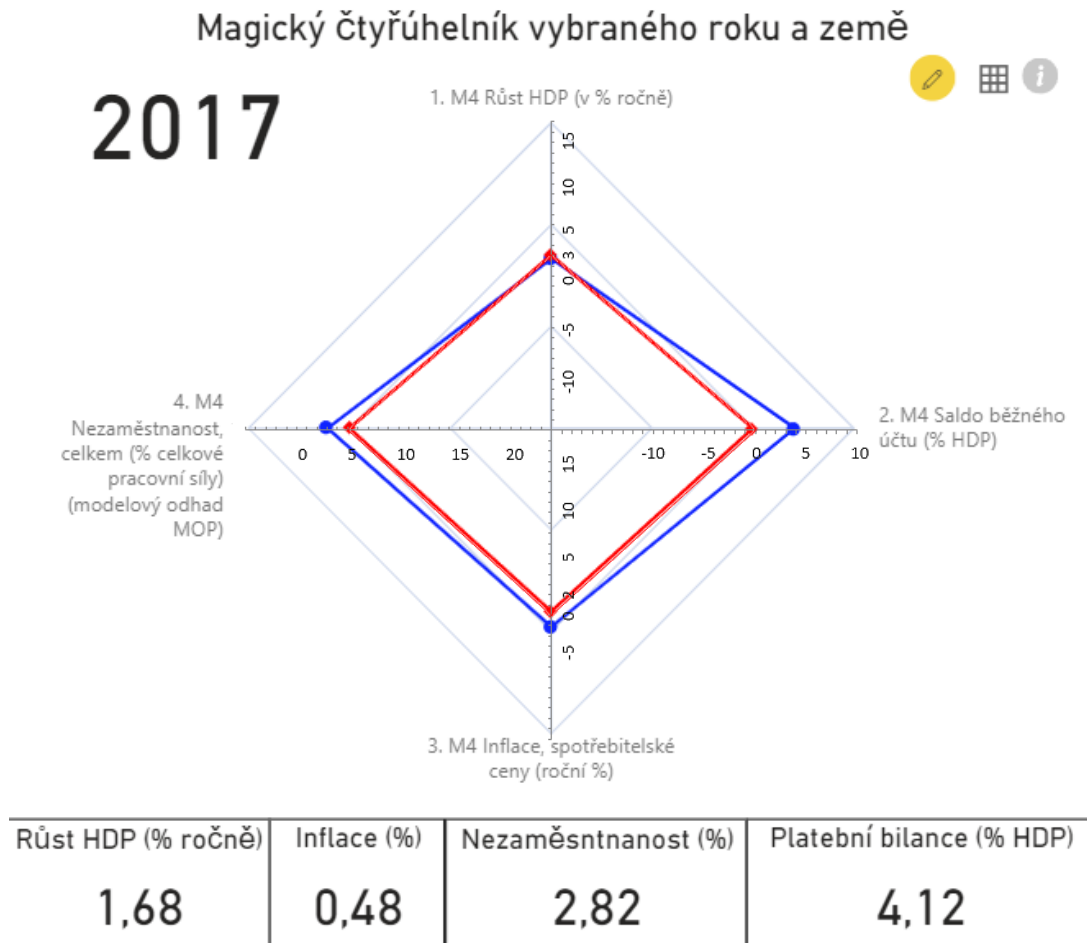
Japonsko zareagovalo na velkou hospodářskou krizi 2008 výrazněji než ostatní vybrané vyspělé ekonomiky. Již v roce 2008 upadlo Japonsko do recese (pokles HDP o 1,22 %), rok 2009 (obrázek 46) byl ale pro Japonsko ekonomicky mnohem horší s poklesem HDP o 5,69 %. Po letech stagnace japonského jenu (2003–2007 inflace v rozmezí -0,28 % až 0,25 %) se nejprve Japonsko v roce 2008 přiblížilo 2% inflačnímu cíli hodnotou 1,38 % jen proto, aby o rok později (2009) japonský jen zažil deflační ránu -1,35 %.

Jak již bylo zmíněno u roku 2002, velká hospodářská krize 2008 se podepsala na míře nezaměstnanosti – nezaměstnanost mezi lety 2009 a 2010 (5,7 – 5,10 %) dosahovala hodnot srovnatelných s lety 2002 a 2003 (5,39 – 5,25 %). Pozitivní zjištění ale je, že sestupný trend mezi lety 2010 až 2019 byl prakticky totožný jako v letech 2003 až 2007. Saldo běžného účtu platební se v období krize 2008 a 2009 drželo na úrovni 2,78 % (2008) a 2,75 % (2009). Tyto roky tak tvoří dno sedla 2007 (4,62 %) – 2010 (3,84 %).

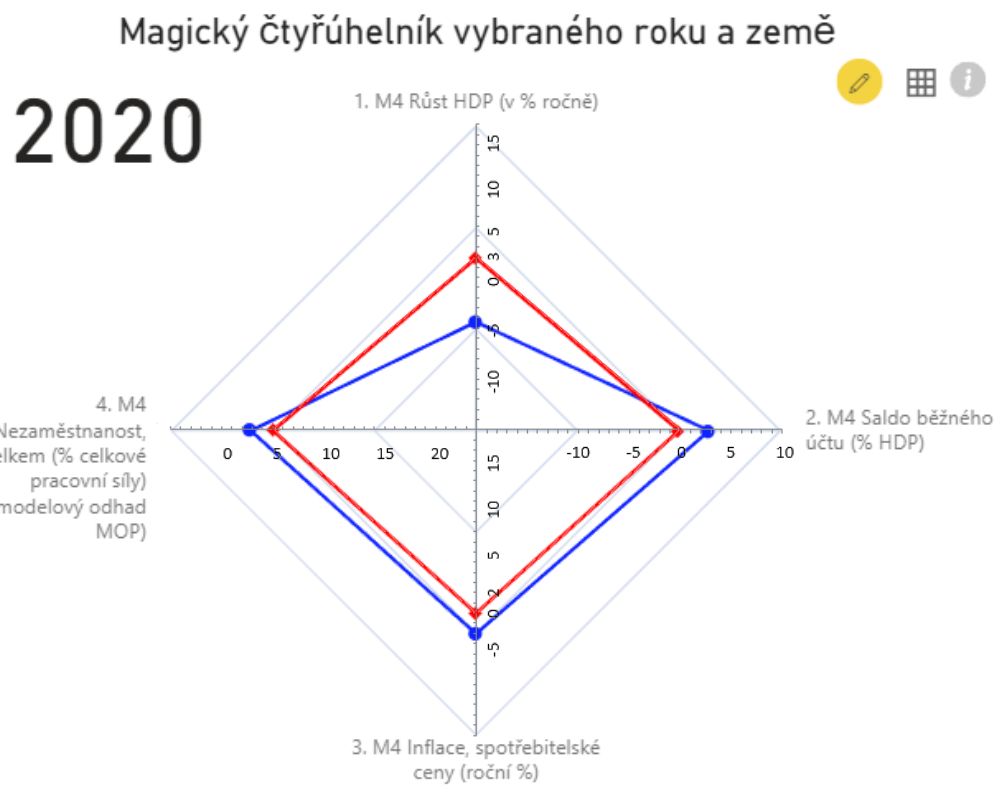
Obrázek 47: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2010 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Magický čtyřúhelník pro rok 2010 na obrázku 47 ukazuje, že růst HDP (4,10 %) nedosáhl úrovně poklesu z předchozího roku (-5,69 %). To pro Japonsko znamenalo, že dohánění ztráty HDP trvalo déle. Na grafu je vidět, že inflace se již postupně navracela k běžným hodnotám, z deflace se ale Japonsko dostalo až v roce 2013. Od roku 2010 již dochází ke každoročnímu snižování nezaměstnanosti. Po úctyhodném roce 2010 (3,84 %) zaznamenalo saldo běžného účtu platební bilance nejprve prudký pokles (2012 – 0,96 %) a následně pozvolný pokles (2014 – 0,74 %).

Obrázek 48: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2017 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

V roce 2017 (obrázek 48) již japonská ekonomika dosáhla zotavení po velké hospodářské krizi 2008, i přesto však lze pozorovat jisté problémy japonské ekonomiky. Růst HDP osciloval v letech 2011–2017 mezi a 0,02 % a 1,68 %. Po roce 2017 již japonská ekonomika vstoupila do fáze útlumu, což vytváří jistý dojem, že příchod covidové krize byl v Japonsku plynulejší než v ostatních vybraných zemích. Nezaměstnanost si stále udržovala sestupný trend. Japonský boj s deflací (2016, inflace -0,13 %) se podepisuje i do magického čtyřúhelníku roku 2017 nízkou hodnotou inflace ve výši 0,48 %. Saldo běžného účtu platební bilance na druhou stranu zažilo velmi úspěšné roky – od roku 2014 do roku 2017 zažilo v tomto indikátoru prudký nárůst z 0,74 % v roce 2014 na 4,12 % v roce 2017.

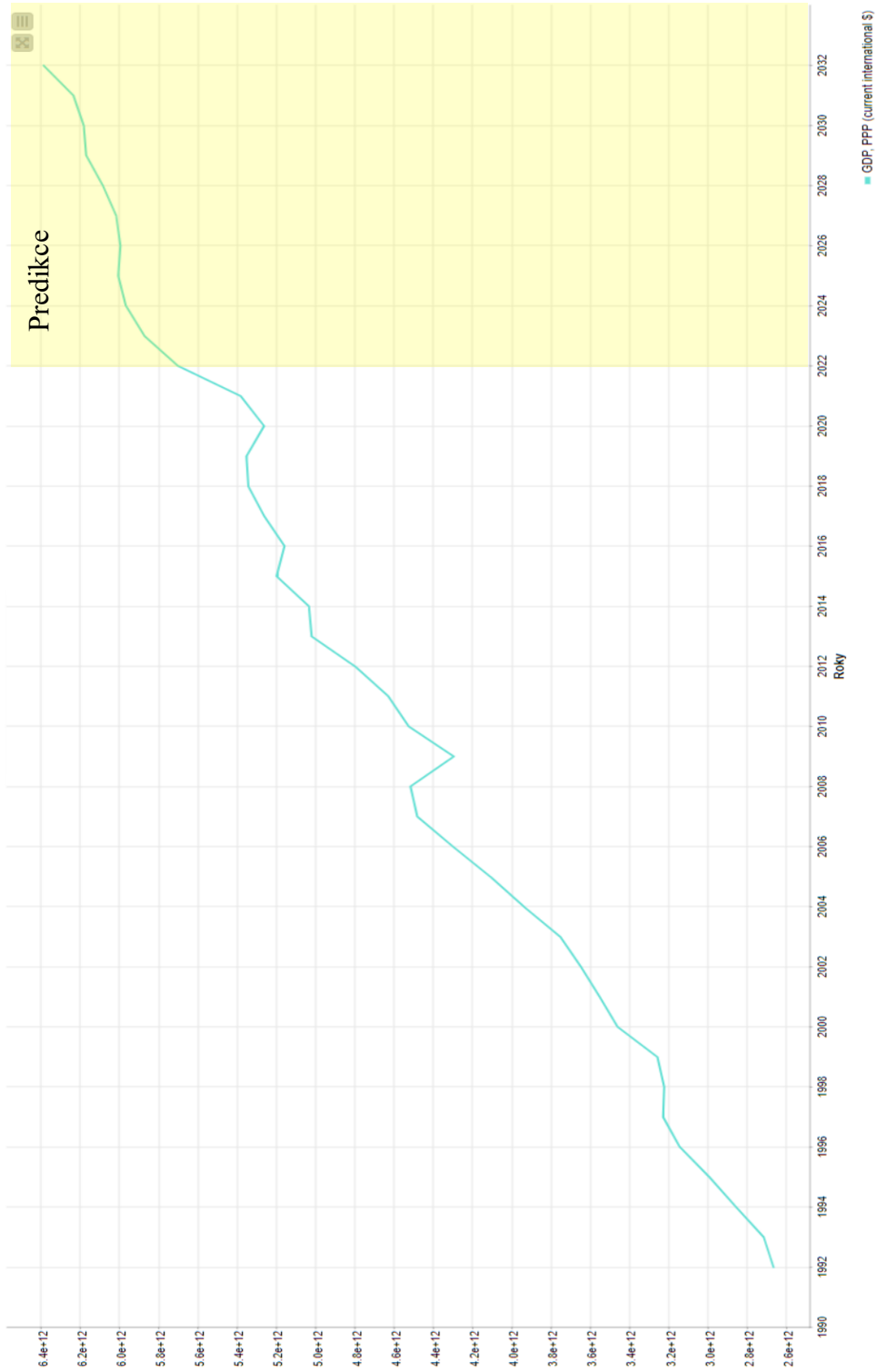

Růst HDP (% ročně)	Inlace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
-4,28	-0,02	2,80	2,97

Obrázek 49: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 49 lze vidět magický čtyřúhelník Japonska pro rok 2020. Rok 2020 znamenal pro Japonsko výrazný pokles HDP. V roce 2020 japonský jen stagnoval, míra inflace dosahovala technické nuly (-0,02 %).

5.5.4 Makroekonomická predikce vývoje HDP pro Japonsko

Obrázek 50: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro Japonsko (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 50 lze vidět, že u Japonska (na rozdíl od ostatních zemí) tento prediktivní model nepředpověděl žádné výrazné hospodářské krize pouze zpomalení tempa růstu po roce 2025 a druhé zpomalení po roce 2029.

5.6 Analýza ekonomiky Číny

Tato kapitola se věnuje analýze čínské ekonomiky prostřednictvím PESTE analýzy, SWOT analýzy a analýzy magických čtyřúhelníků v důležitých letech.

5.6.1 PESTE analýza ekonomiky Číny

Čína je země s dlouhou a bohatou historií, jež se začíná psát již ve 13. století před naším letopočtem. Od té doby se na čínském císařském trůně vystříдалo nespočet císařů z různých dynastií. Ačkoliv v průběhu historie bylo území Číny mnohokrát rozděleno, představa jednotné Číny byla vždy dominantní. Čína sebe sama historicky považovala za nejcivilizovanější stát. Její nerostné bohatství plně pokrývalo její potřeby, proto jako platidlo při mezinárodním obchodu (zejména v 16. až 18. století) požadovala takřka pouze stříbro (Flynn et al., 2002, s. 392; CIA, 2024).

Politický faktor

Čínská lidová republika (dále jen Čína) je na rozdíl od předchozích zemí totalitním režimem jedné strany (Komunistická strana Číny). Komunistická strana Číny (vedená Mao Ce-tungem) se chopila moci 1. října 1949 vítězstvím v občanské válce proti jednotkám nacionalistů (vedených Čankajšekem). Nacionalisté po válce utekli na ostrov Taiwan, tento ostrov dodnes odporuje pokusům o sjednocení s Čínou. Čínská komunistická strana považuje Taiwan za svou rebelující provincii. Absence opozice dává čínské vládě volnou ruku v zavádění zákonů a opatření, jež jsou v rozporu se zájmy populace. Na druhou stranu ale absence opozice znamená, že pokud by Komunistická strana Číny kdykoliv ztratila moc, mohlo by se tak stát pouze skrze více, či méně krvavou revoluci. V takovém případě by ekonomika utrpěla zásadní ránu v podobě ztráty stability (CIA, 2024).

Důležitým novodobým projektem, jehož je Čína součástí, je uskupení BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika). Při analýze tohoto uskupení je nutné mít na paměti několik zásadních faktů – Indie a Čína jsou regionální rivalové, Čína si historicky nárokuje Sibiř, rusko-čínské „Přátelství bez hranic“ narazilo po Ruské invazi na Ukrajinu 2022 na hranici. Touto hranicí je prozatím export vojenského materiálu do Ruska (NY Times, 2022). Všichni členové BRICS dosahují výrazně vyšší úrovně indexu vnímání

korupce než geopolitická aliance soustředící se kolem Spojených států (Transparency International, 2023). BRICS tak tvoří platformu pro kooperaci zemí nepřátelských ke Spojeným státům s tendencemi k autoritářství.

Ekonomický faktor

Čína je největší světovou ekonomikou v HDP v paritě kupní síly a druhou největší ekonomikou v nominálním HDP. S populací 1,4 miliard ale dosahuje pouze 73. pozice v HDP v paritě kupní síly na hlavu a 68. pozice v nominálním HDP na hlavu. Čína prošla procesem industrializace jako jedna z posledních světových velmocí – to Číně umožnilo vzít si příklad z předcházejících hospodářských zázraků a vyhnout se mnoha chybám, s nimiž se během svých zázraků potýkaly předchozí velmoci jako Japonsko, Spojené státy, Německo nebo Velká Británie. Tento pozdní vývoj Číně rovněž umožnil získat důležité průmyslové technologie bez vynaložení značného množství prostředků na výzkum a vývoj (železnice, hutnický průmysl, jaderná technologie a v posledních letech technologie vysokorychlostní železnice, solárních panelů, mikroprocesorů či automobilů se spalovacím pohonem). Důležitým pro dnešní čínskou ekonomiku byla období čínsko-sovětského přátelství mezi lety 1950–1961 a následný čínsko-sovětský rozkol, jenž Čínu nasměroval k otevírání směrem k západu. Od roku 1976 můžeme datovat začátek otevření Číny světu, tato nová reforma byla započata jako reakce na katastrofální výsledky předchozích reform Velký skok kupředu a Kulturní revoluce, během kterých zahynulo 16,5 až 45 milionů lidí vlivem hladomoru (Meng et al., 2015, s. 1). Tento experiment, jenž stál Čínu nespočet životů, se již nemohl opakovat, a proto pod vedením Deng Xiaopinga začalo v Číně období velké změny. V roce 1977 po smrti Mao Ce-Tunga začala Čína pracovat na cíli Čtyř modernizací (zemědělství, průmysl, obrana a věda a výzkum). Tyto změny umožnily Číně posunout se z pozice Marxisticko-Leninistické státem řízené ekonomiky do současné podoby hybridního státního kapitalismu.

Obrovský rozmach Číny lze přisoudit mnoha faktorům, Čína zajistila svým domácím podnikům ideální podmínky pro prosperitu. Čína ochránila domácí trh před zahraničními producenty zavedením vysokých tarifů na dovoz. Pokud chtěla zahraniční společnost prodávat, a tedy i vyrábět v Číně, musela postoupit část svého technologického know-how čínským společnostem s pomocí join-venture, ve kterém byly zahraniční firmy jako seniorní partner. To vedlo k velkým krátkodobým ziskům pro zahraniční (hlavně západní) společnosti a ke ztrátě jejich náskoku oproti čínským společnostem. Tento model ale Číňané modifikovali. Kde vlády předchozích velmocí poskytovaly obrovské dotace vybraným

národním šampionům, což vedlo ke ztrátě konkurenceschopnosti, Číňané udrželi silnou konkurenci na vnitřním trhu. Čínští národní šampioni, jež z tohoto trhu vzešli, získali cenné zkušenosti, které teď mohou využít k dobytí světových trhů.

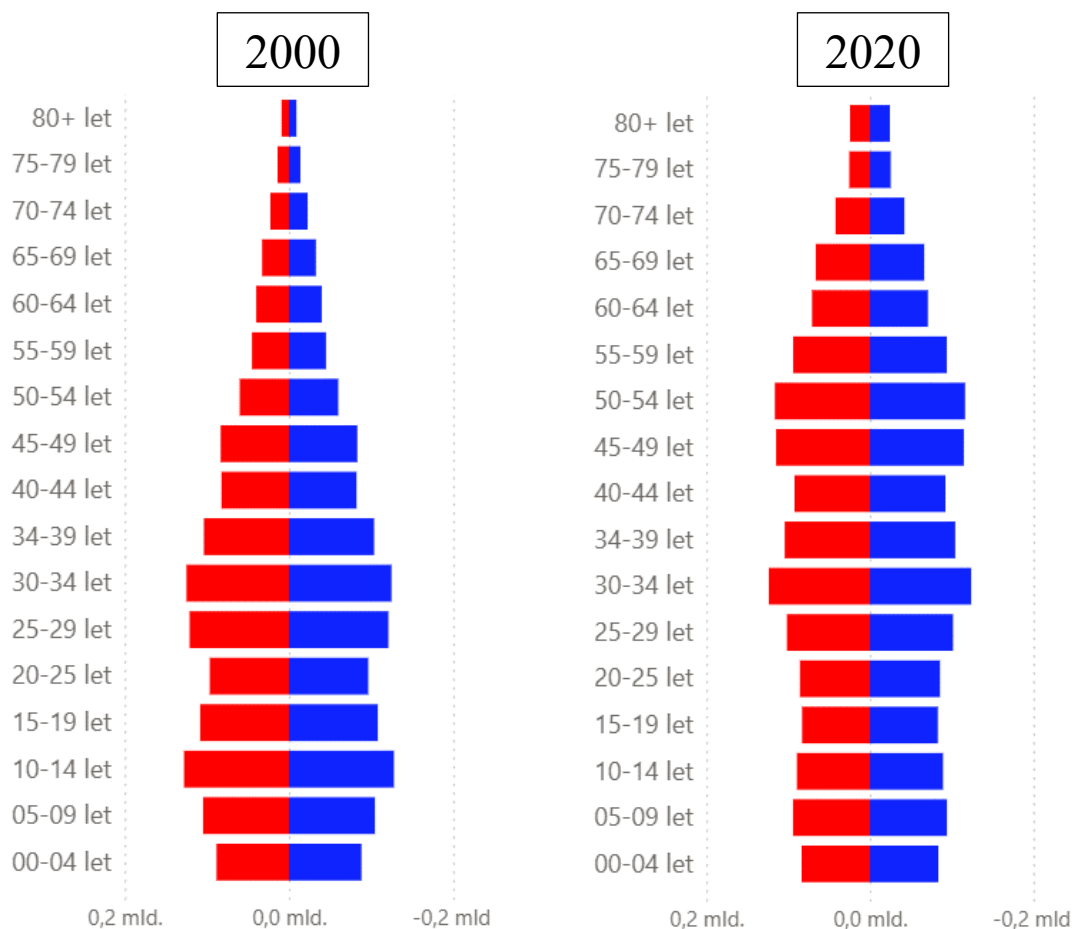
Tento model dal vzniknout gigantům jako BYD, MG, XPeng a Nio. Ti teď expandují do předních světových automobilových trhů jako Spojené státy a EU. Kde Spojené státy poměrně úspěšně konkurují prostřednictvím společnosti Tesla, evropské automobilky zažívají obrovskou výzvu udržet si své dominantní postavení na evropském trhu (NY Times, 2024; Lemonde, 2024).

V Číně ale všechno není jen růžové. Velkým problémem v Číně je sektor stavebnictví. Ačkoliv se v Číně nachází kolem 648 milionů metrů čtverečných rezidenční plochy, cena nemovitostí v Číně je stále pro mnohé Číňany nedostupná. V tomto prostředí se nachází přední Čínské developerské společnosti jako Evergrande, Sunac nebo Country Garden, jež jsou extrémně zadlužené (NY Times, 2023).

Sociální faktor

Etnické rozložení Číny je velmi homogenní – 91,1 % tvoří etnikum Han, zbylých 8,9 % tvoří menšiny jako Mongolové, Ujgurové, Tibetané a další (CIA, 2024). Čínská společnost je charakterizovaná relativní absencí zahraničních vlivů. Cizinec je v Číně vnímán jako něco exotického, zejména pak běloši s blondatými vlasy a modrýma očima jsou vnímáni jako prvek povyšující úroveň společnosti při obchodních jednáních, jejich role je však čistě výstavní. Takovéto práce se označují jako bílé opice (South China Morning Post, 2019).

Politika jednoho dítěte byl program zaměřený na omezení populační expanze v platnosti od roku 1980 do roku 2015. Její následky však budou provázet Čínu další desítky let (Liao, 2013).

Obrázek 51: Populační pyramida Číny v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Technologický faktor

Čínská technologie elektromobilů je na světové úrovni, společnosti jako BYD, Nio nebo MG jsou světovými lídry v oblasti elektromobility (NY Times, 2024). Čína ale dominuje i sektoru obnovitelných zdrojů, v roce 2020 se Čína zavázala zvýšit kapacitu obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 o 1 200 Gigawattů. Současným tempem cíle dosáhne již v roce 2025. V roce 2022 Čína nainstalovala více solárních panelů než zbytek světa dohromady. V roce 2023 pak kapacitu solární energie ještě zdvojnásobila (Yale Environment 360, 2024).

Environmentální faktor

Čína byla obdarována mnoha geografickými výhodami, velkým systémem splavných řek, úrodnou půdou a nerostným bohatstvím. Přesto však Čína má i zásadní slabiny. Čína je obklopena potencionálně nepřátelskými zeměmi (Jižní Korea, Japonsko, Taiwan, Filipíny, Vietnam). Největším rizikem pro mezinárodní obchod s Čínou je omezení námořní přepravy

zkrze Malacký průliv. Malackým průlivem prochází zhruba 80 % Čínského importu. Z toho nejdůležitějším importem je ropa z Perského zálivu (SouthWorld, 2019).

5.6.2 SWOT analýza ekonomiky Číny

Obrázek 52: SWOT matice Číny (vlastní zpracování)

Silné stránky

Čína je zemí s významnými silnými stránkami, které formují její ekonomiku a postavení na světové scéně. Vysoká populace poskytuje rozsáhlý pracovní trh a potenciál pro ekonomický růst. Čína je také v čele v oblasti elektromobility, což jí umožňuje být lídrem v pokročilých technologiích. Zejména pak společnosti jako BYD a NIO jsou ukázkovým příkladem čínské technologické dominance.

Slabiny

Nicméně, Čína má i své slabé stránky, které omezují její ekonomický potenciál. Růst je často tažen investicemi, což může vést k nerovnováze a riziku přehřátí ekonomiky. Vysoká míra zadlužení v privátním sektoru představuje riziko pro finanční stabilitu země, příkladem budiž developerské společnosti jako Evergrande a Country Garden. Nízká čínská domácí

poptávka rovněž představuje riziko, jež omezuje možnosti Čínské ekonomiky se plně transformovat v ekonomiku služeb.

Příležitosti

Avšak, Čína má i mnoho příležitostí, které mohou posílit její ekonomiku a postavení na světové scéně. Expanze čínských společností (nejen BYD, NIO, ale i výrobci solárních panelů, větrných elektráren a baterií) na světové trhy může posílit obchodní vztahy a diverzifikovat ekonomiku. Iniciativa Nové hedvábné stezky nabízí možnost rozvoje obchodu a infrastruktury v regionu a přesah do globálního prostředí. Růst domácí poptávky může podpořit vnitřní ekonomický rozvoj a diverzifikaci zdrojů růstu. Uskupení BRICS představuje příležitost pro Čínu vytvořit si vlastní globální hegemon blíží se Amerikou vedenému globálnímu systému.

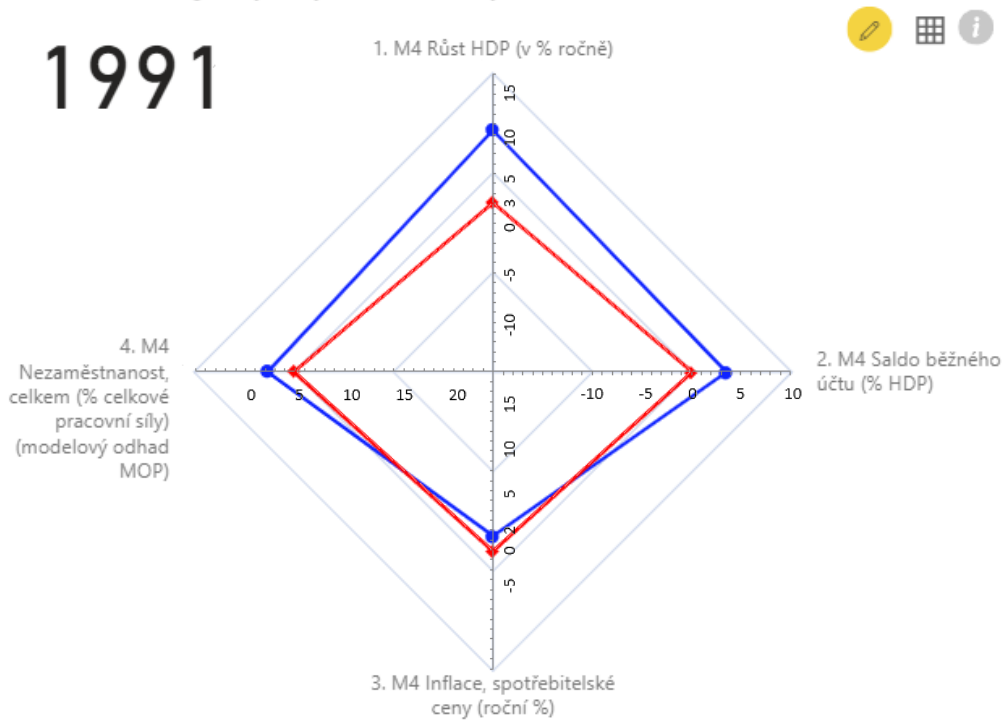
Hrozby

Avšak, Čína čelí i různým hrozbám, které mohou omezit její růst a stabilitu. Omezení obchodu, včetně tarifů a regulací převodu technologií, může poškodit čínský export a růst. Demografický přechod, včetně stárnutí populace a poklesu porodnosti, může mít negativní dopad na pracovní trh a sociální systémy. Politika jednoho dítěte tak může mít rozsáhlé následky ještě desítky let po jejím konci. Geopolitické hrozby, jako je konflikt s USA, mohou vést k politické a ekonomické nestabilitě a omezit tak mezinárodní obchodní vztahy. Dalším potencionálním zdrojem konfliktu je pro Čínu oblast kašmíru kde se územní nároky Indie a Číny protínají. Otázka rivality Číny a Indie tak představuje zásadní hrozbu pro mír a stabilitu Asie. Potencionální konflikt Číny s Indií by mohl pohřbít projekt BRICS jehož jsou obě země důležitými členy.

5.6.3 Magický čtyřúhelník Číny

Magický čtyřúhelník vybraného roku a země

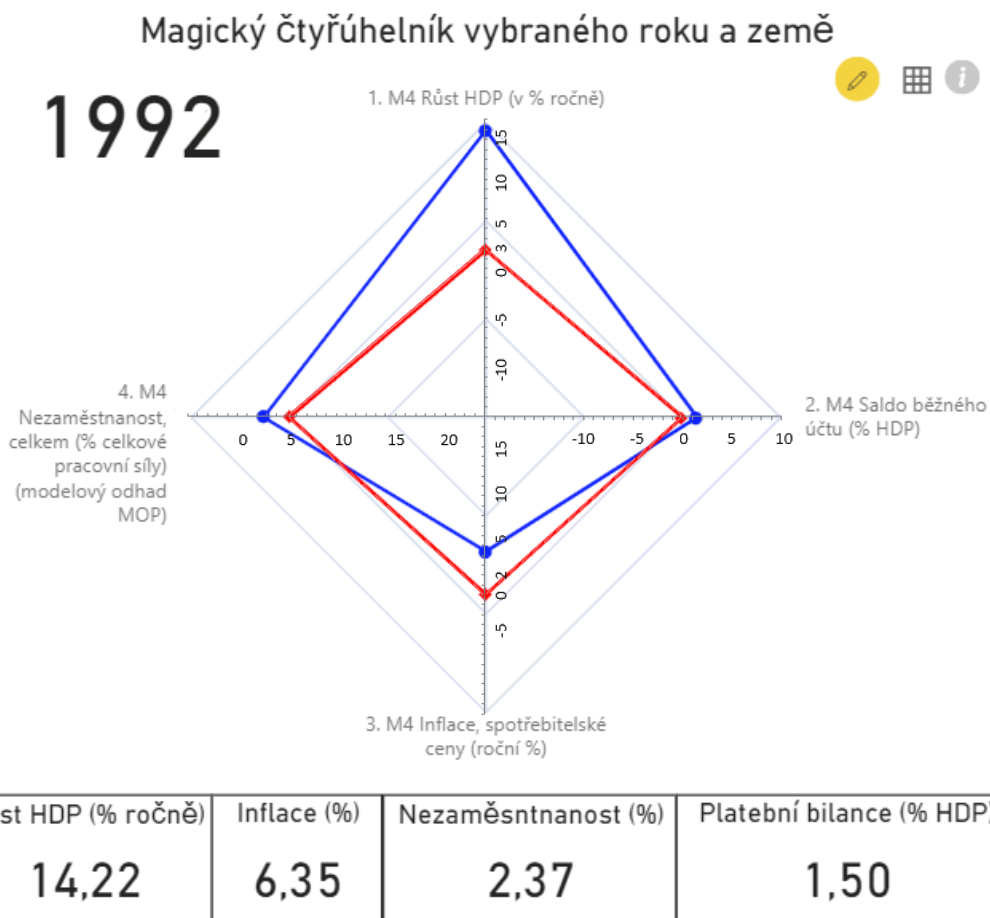
1991

Růst HDP (% ročně)	Inflace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
9,26	3,56	2,37	3,46

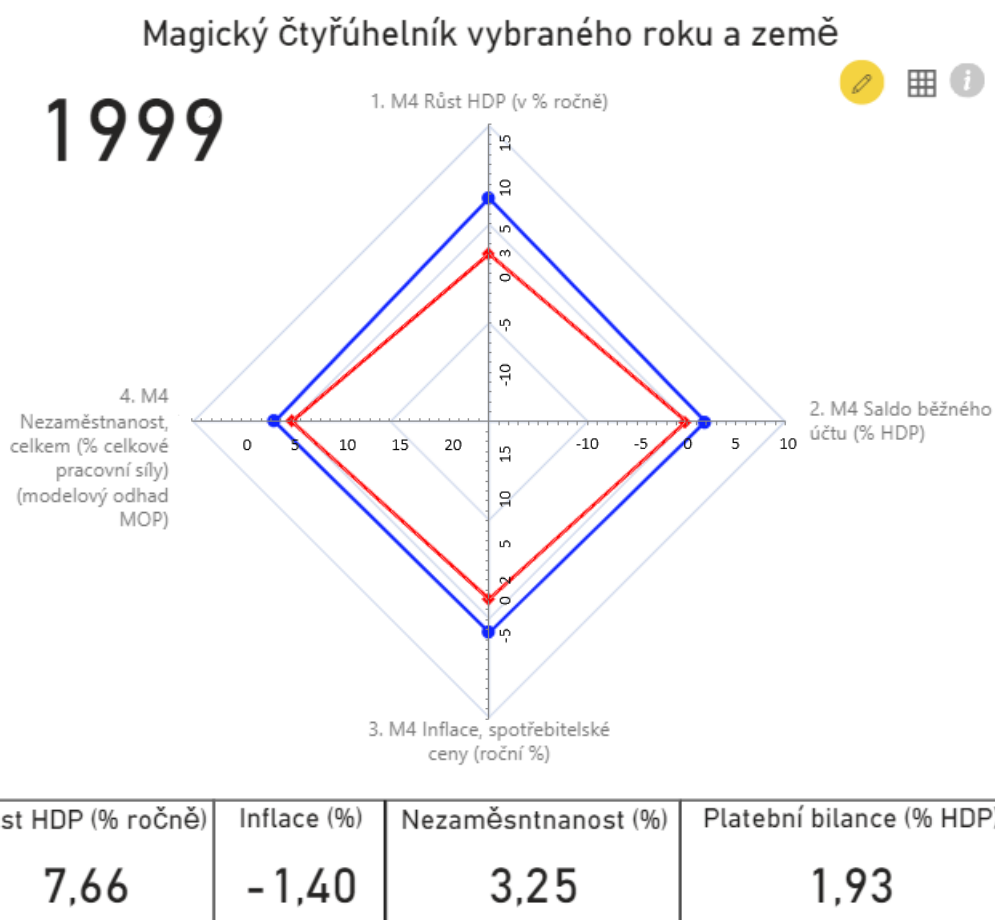
Obrázek 53: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1991 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 53 lze vidět magický čtyřúhelník Číny v roce 1991 (rok průměrného růstu HDP v období od roku 1978 do současnosti). Co by jiné země v roce 1991 považovaly za zázrak, byl pro Čínu jen průměrný rok. Při inflaci 3,56 % a nezaměstnanosti na úrovni 2,37 % se jednalo o období relativní prosperity. V roce 1991 již Čína naplno fungovala jako světová továrna, což vedlo k poměrně vysoké platební bilanci (3,46 %)

Obrázek 54: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1992 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 1992 (obrázek 54) na druhou stranu znamenal rok vskutku obrovského meziročního růstu HDP 14,22 %. To bylo zaviněno druhou vlnou nových hospodářských reforem (1992–2001), jež více uvolnily ruce Čínskému bankovnímu sektoru, který se postupně transformoval (jako celá čínská ekonomika) ze státem plánované ekonomiky na hybridní státně-tržní kapitalismus. Tato vlna uvolnění způsobila prudký nárůst inflace v roce 1992, avšak již v roce 1997 se inflace vrátila na 2,79 %. V období 1991–1993 zažilo saldo běžného účtu platební bilance sestupnou tendenci až do sedla v roce 1993 (-2,61 %). Od roku 1992 začala nezaměstnanost postupně růst. Toto tempo růstu pokračovalo až do roku 2000.

Obrázek 55: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1999 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

V roce 1999 (obrázek 55) se Čína dostala do dlouhodobého sedla, jež trvalo mezi lety 1992 až 2007. Tento nejnižší bod je stále velmi dobrým výsledkem v měřítku ostatních předních světových ekonomik. Inflace po předchozím vrcholu roku 1994 (24,26 %) dosáhla opačného extrému, a čínský jüan se tak propadl do deflace (-1,40 %). Společným rysem Číny a Japonska je, že ačkoliv mezi lety 1991 a 2003 míra nezaměstnanosti rostla, ke konci tohoto období se míra nezaměstnanosti držela hranice 5 %. Platební bilance ještě pokračovala v poklesu, jenž začal v roce 1997. Tento trend se začal obracet až v roce 2001, kdy se saldo běžného účtu platební bilance propadlo až na hodnotu 1,30 % HDP.

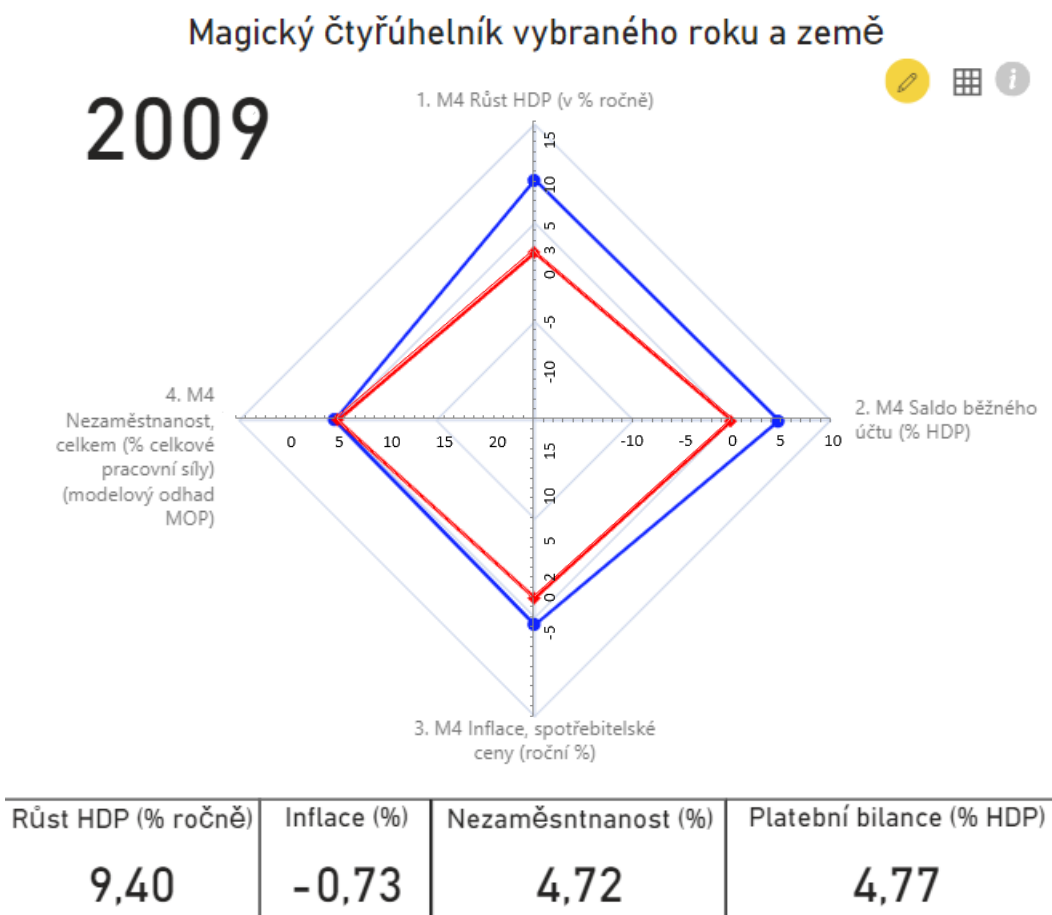

Růst HDP (% ročně)	Inlace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
14,23	4,82	4,35	9,95

Obrázek 56: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2007 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2007 (obrázek 56) byl pro Čínu nejlepším rokem ve sledovaném období v růstu HDP – v roce 2007 dosahovala hodnota růstu HDP hodnoty srovnatelné s rokem 1992. Čínské tempo růstu si meziročně (2007–2008) odepsalo 4,58 procentních bodů ze 14,23 % na 9,65 %. Ačkoliv se tak čínská ekonomika nedostala přímo do recese, i tak byla do značné míry touto krizí ovlivněna, zejména je-li vzat v potaz trend postupného poklesu tempa růstu HDP po roce 2010.

Rozmezí let 2007–2008 tvoří společně s rokem 2011 dva největší vrcholy inflace od roku 1996. V roce 2007 Čína dosáhla historického vrcholu salda běžného účtu platební bilance. Je možné se pouze dohadovat, jak vysoké úrovně by saldo běžného účtu platební bilance Číny dosáhlo, nebýt velké hospodářské krize 2008. Nezaměstnanost v roce 2007 následovala trend velice pomalého snižování – čínský pracovní trh na velkou hospodářskou krizi 2008 téměř nezareagoval. Nárůst od minima v roce 2007 po maximum v roce 2009 dosahoval v součtu pouze 0,37 %. Od roku 2003 po rok 2019 si Čína držela nezaměstnanost poblíž 4,50 %

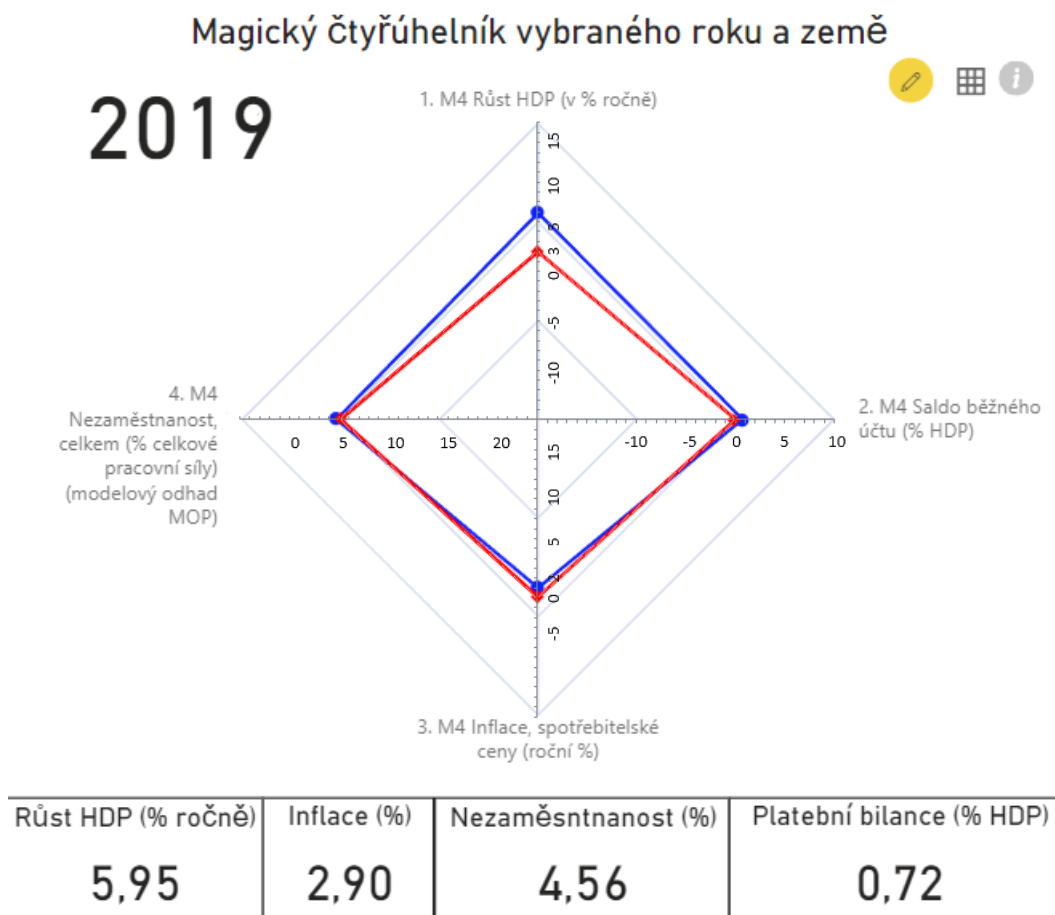
Obrázek 57: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 57 lze vidět, jak Čínská ekonomika bezpečně ustála krizový otřes z roku 2008. Dno tempa růstu HDP na úrovni 9,40 % daleko převyšovalo nejúspěšnější roky ostatních vybraných ekonomik ve sledovaném období.

Je-li vzato v potaz, že ostatní vybrané ekonomiky dosáhly neobvykle vysokého tempa růstu HDP jen po předchozím snížení HDP (což vysvětluje následný nárůst jen jako kompenzaci předchozí ztráty), je čínský výsledek o to zajímavější. Na druhou stranu je nutné mít na paměti, že Čína měla tou dobou stále prostor pro růst formou investic do zcela nové infrastruktury.

V roce 2009 se čínský jüan opět propadl do stavu deflace (podobně jako měny ostatních vybraných zemí), tento jev ale nebyl počátkem nového trendu, pouze okamžitou reakcí na velkou hospodářskou krizi 2008. Stran nezaměstnanosti byl rok 2009 nejvyšším rokem

v období 2003–2019, i přesto však výrazně nevybočoval z průměru tohoto období. Saldo běžného účtu platební bilance již v roce 2008 začalo prudce klesat a ustálilo se v roce 2011. Od roku 2011 do roku 2022 došlo k ustálení salda běžného účtu platební bilance mezi 1,53 % a 2,65 %

Obrázek 58: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2019 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2019 (obrázek 58) je výchozím rokem pro analýzu covidové krize. Růst HDP dosáhl historického minima 5,95 % a inflace dosáhla 2,90 %, což je nejvyšší hodnota od roku 2011, kdy inflace dosáhla 5,55 %. V rámci období 2012–2020 tak rok 2019 znamenal největší odchylku od průměrných 2 %. Nezaměstnanost se v roce 2019 nikterak významně nezměnila. Saldo běžného účtu platební bilance dosáhlo v předchozím roce (2018) dlouhodobého dna (0,17 % HDP), tento ukazatel naposledy dosáhl podobně nízké úrovně v roce 1995.

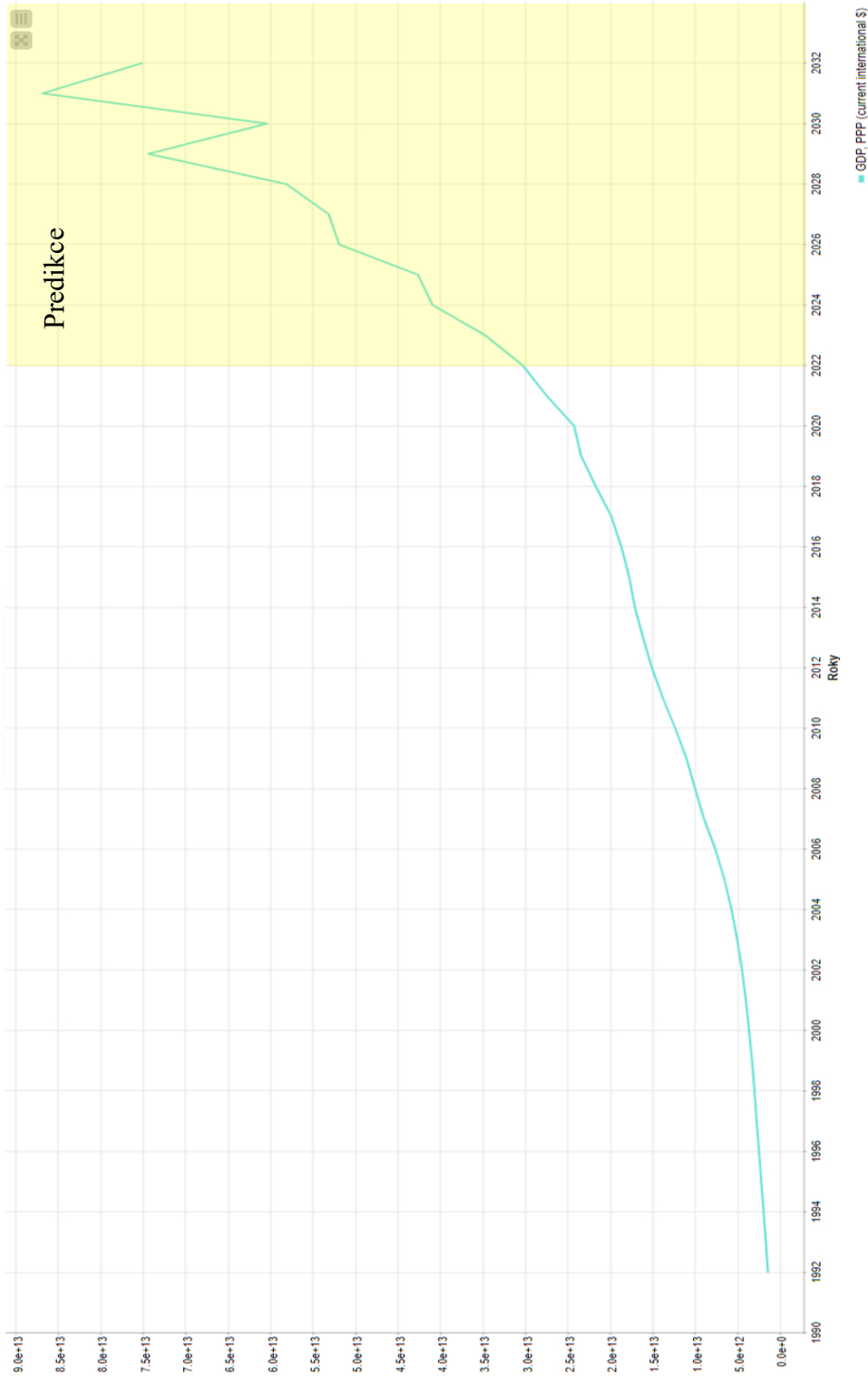

Růst HDP (% ročně)	Inlace (%)	Nezaměstnanost (%)	Platební bilance (% HDP)
2,24	2,42	5,00	1,69

Obrázek 59: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Rok 2020 (obrázek 59) znamenal pro Čínu nejnižší tempo růstu HDP ve sledovaném období, zároveň nezaměstnanost zaznamenala historicky vysokou úroveň (5 %). Inlace dosahovala úrovně 2,42 % a platební bilance se již nachází na pozvolné trajektorii růstu s meziročním nárůstem oproti roku 2019 o 0,97 procentního bodu. Rok 2021 pak zaznamenal prakticky totožné hodnoty salda běžného účtu platební bilance a inflace. V roce 2021 zaznamenala čínská ekonomika růst HDP na úrovni 8,45 %, a snížení nezaměstnanosti o 0,5 %. Rok 2022 pak přibližně zkopíroval stav magického čtyřúhelníku z roku 2020.

5.6.4 Makroekonomická predikce vývoje HDP pro Čínu

Obrázek 60: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro Čínu (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)

Na obrázku 60 lze vidět, že tento model poměrně věrohodně předpověděl vývoj Čínského HDP do roku 2029, následně tento model předvídá dva obrovské propady Čínského HDP. Takovýto vývoj by byl teoreticky možný, pokud by Komunistická strana Číny mezi lety 2028 a 2029 ztratila moc například v důsledku neúspěšné invaze na Taiwan.

6 NÁVRHY PRO ZLEPŠENÍ VYBRANÝCH GLOBÁLNÍCH EKONOMIK

Během analýzy ekonomik vybraných světových velmocí byly odhaleny problémy, které trápí všechny vybrané země – demografický úpadek, zelená transformace a riziko narušení logistických řetězců. Rovněž bylo odhaleno několik velkých problémů specifických pro vybrané země. K těmto problémům je v této kapitole představeno několik akčních návrhů na zlepšení. Hlavním cílem těchto opatření je snížit šanci výskytu budoucích krizí a rovněž snížit následky budoucích krizí. Vedlejším efektem těchto doporučení je lepší a udržitelnější růst v růstové fázi ekonomiky.

6.1 USA

Z provedených analýz vyplývá, že by se Spojené státy měly zaměřit na udržení a prohlubování svých aliancí. Podobně jako všechny ostatní vybrané země i Spojené státy mají obrovský demografický problém. Jako řešení je doporučeno spuštění programu rodinné podpory s cílem zvýšit počet dětí na jednu ženu na úroveň 2,1.

Americký Chip and Science Act a Inflation Reduction Act se na základě provedených analýz jsou vhodnou odpovědí na výzvy zelené transformace a narušení logistických řetězců. Z provedených analýz plyne, že další velké investice směřující k podpoře domácí ekonomiky již nejsou nutné.

Dalším doporučením získaným touto analýzou pro Spojené státy podobně jako u ostatních zemí je obnovit a podpořit výrobu elementů drahých zemin na území Spojených států. Aby Spojené státy předešly původu dvou předchozích velkých hospodářských krizí, je doporučeno pokračovat s přísnou regulací finančního trhu, pro ochranu před potenciální krizí způsobenou globální pandemií pak investování do výzkumu v oblasti biotechnologií a umělé inteligence (Google AlphaFold), jež mohou výrazně přispět nejen k rychlému návratu k růstu, ale zároveň mohou zamezit podobným krizím.

6.2 EU

Evropská unie by měla na základě provedených analýz především posílit svoji vojenskou pomoc Ukrajině, zajistit na Ukrajině mír a urychleně přijmout země na východní hranici EU do EU (Moldávií, Ukrajinu a Gruzii) zároveň je doporučeno na základě provedených analýz zvýšit aktivity přípravy ostatních zemí ke vstupu do EU. Po této úspěšné vlně přijetí nových

členů EU tak EU získá přístup k velkým nalezištím ropy a zemního plynu v Černém moři a na Donbasu. Tento plán je nejrychlejším řešením otázky závislosti EU na dovozu uhlovodíků. Cíle tohoto plánu, pokud na nich EU začne pracovat ihned, by se mohly být dosaženy kolem roku 2035.

Z vypracovaných analýz dále vyplývá, že alternativou tohoto plánu je plně přijmout zelenou transformaci včetně zvýšení investic do jaderné energetiky. EU má nyní díky novým nalezištím elementů drahých zemin v Norsku a Švédsku jedinečnou příležitost dohnat Čínu v domácí produkci všech potřebných komponentů pro zelenou transformaci (elektromotory, baterie, větrné a solární elektrárny).

Dalším nesporným výsledkem této analýzy je fakt, že by EU měla posílit ochranu vnějších hranic, a zamezit tak migraci ze zemí Afriky a blízkého východu. Analýza rovněž naznačuje, že by tím EU mohla do značné míry vyřešit i problém narůstajícího euroskepticismu a útěku voličů k extrémně pravicovým stranám.

Z analýzy rovněž vyplývá, že by EU měla zefektivnit tvorbu evropské legislativy, současný systém schvalování zákonů na evropské úrovni je příliš komplikovaný na to, aby dokázal pružně reagovat na měnící se světové podmínky.

6.3 Japonsko

Na základě provedené analýzy vyplývá nutnost posílit výdaje směřující na inovace, výzkum a vývoj. Takovéto zvýšení investic má potenciál vytvoření nových pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou a stimulovat tak ekonomický rozvoj.

Analýza potvrzuje, předchozí domněnky, že stabilizace měnového kurzu je zcela zásadní pro ekonomickou stabilitu. Japonsko by mělo vyvinout úsilí k stabilizaci měnového kurzu a snížení volatility japonského jenu.

Vzhledem ke konzervativní povaze japonského obyvatelstva na základě analýzy vyplývá, že řešením současné situace na pracovním trhu je postupná reforma pracovního trhu. Japonsko by mělo postupně reformovat svou pracovní kulturu a zajistit tak svým pracujícím obyvatelům správnou rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem. Omezení nadměrných přesčasů a zlepšení podmínek práce mohou vést k vyšší udržitelnější produktivitě a lepšímu fyzickému i mentálnímu zdraví pracovníků.

Z vypracované analýzy vyplývá, že dalším důležitým faktorem je ochrana životního prostředí. Japonsko by mělo investovat do udržitelných technologií, které sníží negativní

dopady ekonomických aktivit na životní prostředí. Investice do geotermálních a hydrotermálních elektráren se jeví jako velmi zajímavý způsob, jak může Japonsko využít jednu ze svých slabin a udělat z ní svou výhodu.

6.4 Čína

Zpracovaná analýza jednoznačně potvrdila provázanost světových ekonomik. Proto je jedním z návrhů zajistit hlubší propojení se světovými trhy skrze projekt nové hedvábné stezky. V rámci něhož by Čína měla usilovat o zlepšení vztahů s ostatními zeměmi, pokračovat v přechodu z diplomacie vlčího bojovníka k více přátelské diplomacii zaměřené na kooperaci. Stabilizace mezinárodních vztahů je rovněž klíčová pro ekonomickou stabilitu Číny. Čína by měla aktivně pracovat na zlepšení svých vztahů se sousedními zeměmi a dalšími mezinárodními partnery, aby podpořila otevřený a stabilní mezinárodní obchodní prostředí.

Analýza rovněž prokázala, že by Čína měla aktivněji pracovat na snížení stavu své korupce a podniknout kroky k omezení korupčních praktik ve vládních institucích a obchodní sféře. To by mohlo zvýšit důvěru investorů a podnikatelů v čínský trh a přilákat zahraniční investice.

Dalším potenciálně přínosným opatřením by na základě zpracovaných analýz mohlo být zavedení daně z nevyužitých bytových prostor, to by mohlo motivovat developery snížit ceny bytů. Tím by mohla Čína vyřešit obrovský nepoměr lidí, kteří vlastní bydlení chtějí, ale nemohou si jej dovolit k prázdným a nevyužitým bytům.

Vybrané analýzy prokázaly, že pro všechny země je důležité podporovat inovace a výzkum a vývoj. Pro Čínu by mělo být obzvlášť zajímavé zvýšit podporu investic do nových technologií jako procesorová architektura RISC-V kde Čína může podniknout podobnou taktiku jako v případě elektromobility (zatím co rivalové pracují na fundamentálně zastaralé technologii vyvíjet zcela novou efektivnější technologii). Domácí umělá inteligence a produkce pokročilých mikročipů, které musí v současné době dovážet z potencionálně nepřátelských zemí jsou dalšími odvětvími kde na základě provedené analýzy Čína musí přidat na investicích. Ačkoliv má Čína v oblasti obnovitelných zdrojů energie náskok oproti ostatním (jak prokázala i tato analýza), je důležité neusnout na vavřínech. Podpora inovací může posílit konkurenceschopnost čínských firem na světovém trhu a přispět k udržitelnému ekonomickému rozvoji.

ZÁVĚR

Ekonomiky Spojených států, Evropské unie, Číny a Japonska vytváří komplexní síť vzájemných závislostí, jež tvoří podstatnou část světové ekonomiky. Globalizace v posledních letech utrpěla ztráty. I přesto je však důležité pokračovat v ekonomické kooperaci, neboť jediné vzájemná závislost může zajistit dlouhodobý mír a stabilitu. Zkušenosti posledních let ale ukázaly, že mír není možné brát jako samozřejmost. Období mírové dividendy od pádu sovětského svazu skončilo ruskou invazí na Ukrajinu. Na druhé straně zeměkoule hrozí obrovský konflikt vyvolaný Čínskou invazí na Taiwan.

Problematika hospodářských cyklů byla analyzována z kvantitativní i kvalitativní stránky. V rámci PESTE analýzy byly zjištěny zásadní faktory ovlivňující hospodářské cykly vybraných zemí, které pak byly rozklíčovány do SWOT matice.

Bylo zjištěno, že zásadní výzvy všech vybraných ekonomik jsou zelená transformace a s ní spojená výroba baterií, elektromotorů a nízkouhlíkových elektráren (solární, větrné a jaderné elektrárny), zvýšení vojenské produkce pro zajištění míru a stability, demografický úpadek, jehož následek musejí státy řešit zvyšováním produktivity práce, imigrací nebo podporou rodin, a narůstající rizika spojená s globalizací.

Proto dnes více než kdy jindy platí, že všechny vybrané státy by měly doufat v nejlepší a připravit se na nejhorší.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; SEVEROVÁ, Lucie a STARÁ, Dana. Makroekonomie: makroekonomický přehled. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. CIA – world fact book. Online. Central Intelligence Agency website. 2024. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/china/> [cit. 2024-04-28].

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. CIA – world fact book. Online. Central Intelligence Agency website. 2024. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-states/> [cit. 2024-04-28].

CNB. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Sestava 1117 - "1a – Příjmy a výdaje vládních institucí (S.13)" (mil. CZK). Online. ČNB ARAD. 2024. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/arad/#/cs/sets> [cit. 2024-02-22].

CNN. Norway discovers huge trove of metals, minerals and rare earths on its seabed. CNN. CNN [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2023/01/30/business/norway-minerals-seabed-deep-sea-mining-climate-intl/index.html>

DUTTA, Tanushree, Ki-Hyun KIM, Minori UCHIMIYA, Eilhann E. KWON, Byong-Hun JEON, Akash DEEP a Seong-Taek YUN. Global demand for rare earth resources and strategies for green mining. Environmental Research [online]. 2016, 150, 182-190 [cit. 2024-05-10]. ISSN 00139351. Dostupné z: doi:10.1016/j.envres.2016.05.052

ECONOMICS EXPLAINED. How The Economy Of Japan Could Predict The Next Decade. In: Youtube [online]. 2022 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rag4pHU7fcU>

EUROSTAT. Ageing Europe - statistics on working and moving into retirement. EUROSTAT statistics explained [online]. 2024 [cit. 2024-04-30]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=449635>

EUROSTAT. Fertility statistics. EUROSTAT statistics explained [online]. 2024 [cit. 2024-04-30]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics

EUROSTAT. European Union and euro area balance of payments – quarterly data. Data browser [online]. 2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_eu6_q_custom_11211633/default/table?lang=en

FLYNN, Dennis Owen a Arturo GIRALDEZ. Cycles of Silver: Global Economic Unity through the Mid-Eighteenth Century. *Journal of World History* [online]. 2002, 13(2), 391-427 [cit. 2024-05-08]. ISSN 1527-8050. Dostupné z: doi:10.1353/jwh.2002.0035

HOW CHINA BECAME THE WORLD'S LEADER ON RENEWABLE ENERGY. *YaleEnvironment360* [online]. 2024 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://e360.yale.edu/features/china-renewable-energy>

INDEX VNÍMÁNÍ KORUPCE. TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency.org [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

KOROTAYEV, Andrey V a TSIREL, Sergey V. A Spectral Analysis of World GDP Dynamics: Kondratieff Waves, Kuznets Swings, Juglar and Kitchin Cycles in Global Economic Development, and the 2008–2009 Economic Crisis. *Online. Structure and Dynamics: eJournal of Anthropological and Related Sciences*. 2010, roč. 4, č. 1. ISSN 1554-3374. Dostupné z: <https://doi.org/10.5070/SD941003306> [cit. 2024-04-20].

LEMONDE. Belgium's ports drowning under glut of Chinese electric cars: 'Some are parked here for a year, sometimes more'. *Lemonde.fr* [online]. 2024 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/economy/article/2024/05/04/belgium-s-ports-drowning-under-glut-of-chinese-electric-cars-some-are-parked-here-for-a-year-sometimes-a-year-and-a-half_6670373_19.html

LEMONDE. Challenges for Russia and China Test a 'No-Limits' Friendship. *NY Times* [online]. 2022 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/09/13/world/asia/china-russia-xi-putin.html>

LEMONDE. Challenges for Russia and China Test a 'No-Limits' Friendship. *NY Times* [online]. 2022 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/09/13/world/asia/china-russia-xi-putin.html>

MENG, Xin, Nancy QIAN a Pierre YARED. The Institutional Causes of China's Great Famine, 1959-1961 [online]. 2015, 1-23 [cit. 2024-05-08]. Dostupné z: https://www.kellogg.northwestern.edu/faculty/qian/resources/MPQY_FINAL.pdf

MIT TECHNOLOGY REVIEW. 2022's seismic shift in US tech policy will change how we innovate. Online. MIT Technology Review. 2024. Dostupné z: <https://www.technologyreview.com/2023/01/09/1064735/us-tech-policy-changing-innovation/> [cit. 2024-04-28].

NEW YORK TIMES. China's Electric Cars Keep Improving, a Worry for Rivals Elsewhere. NY Times [online]. 2024 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2024/05/01/business/china-electric-vehicles.html>

NEW YORK TIMES. China Is on Edge as Fallout From Its Real Estate Crisis Spreads. NY Times [online]. 2023 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/central/docview/2853676330/72A64C7193B84A78PQ/1?accountid=15518&sourcetype=Newspapers>

NEW YORK TIMES. Engineering a Deception: What Led to Volkswagen's Diesel Scandal. NY Times [online]. 2017 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2017/business/volkswagen-diesel-emissions-timeline.html>

OECD. OECD Producer price indices (PPI). Online. OECD. 2024. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/producer-price-indices-ppi.htm> [cit. 2024-03-21].

OECD. OECD – Business confidence index chart. Online. OECD. 2024. Dostupné z: <https://data.oecd.org/leadind/business-confidence-index-bci.htm#indicator-chart> [cit. 2024-04-28].

OECD. OECD - Composite leading indicator chart. Online. OECD. 2024. Dostupné z: <https://data.oecd.org/leadind/composite-leading-indicator-cli.htm#indicator-chart> [cit. 2024-04-28].

OFFICIAL WEBSITE OF THE GOVERNMENT OF JAPAN [online]. 2024 [cit. 2024-05-11]. Dostupné z: <https://www.japan.go.jp/>

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. OECD – Consumer confidence index chart. Online. OECD 2024. Dostupné z:

<https://data.oecd.org/leadind/consumer-confidence-index-cci.htm#indicator-chart> [cit. 2024-04-28].

ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES. OPEC Basket Price. Online. OPEC. 2024. Dostupné z: https://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm [cit. 2024-04-28].

ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES. OPEC Basket Price. Online. OPEC. 2024. Dostupné z: https://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm [cit. 2024-04-28].

PESTLEANALYSIS. What is PESTLE Analysis? Online. PESTLEanalysis.com. 2024. Dostupné z: https://pestleanalysis.com/what-is-pestle-analysis/#What_is_a_PESTLE_Analysis_used_for_and_why_is_it_important [cit. 2024-04-28].

POLITICAL SYSTEM OF THE EUROPEAN UNION. In: Wikimedia Commons [online]. 2024 [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Political_System_of_the_European_Union.svg#/media/File:Political_System_of_the_European_Union.svg

REUTERS. Czech Finance Ministry proposes 2024 state budget with \$11.3 billion deficit. REUTERS [online]. 2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/europe/czech-finance-ministry-proposes-2024-state-budget-with-113-bln-deficit-2023-09-01/>

REUTERS. Sweden's LKAB finds Europe's biggest deposit of rare earth metals. REUTERS [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/markets/commodities/swedens-lkab-finds-europes-biggest-deposit-rare-earth-metals-2023-01-12/>

SLATE. The Four Types of Economies And The Global Imbalances. SLATE.com [online]. 2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://slate.com/business/2012/04/the-four-types-of-economies-and-the-global-imbalances.html>

SOUTH CHINA MORNING POST. China's illegal 'white monkey' foreign models paid to bare skin and be gawked at as marketing prop. South China Morning Post [online]. 2019 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.scmp.com/lifestyle/fashion-beauty/article/2183105/chinas-illegal-white-monkey-foreign-models-paid-bare-skin>

THE ASSET PRICE BUBBLE AND MONETARY POLICY: JAPAN'S EXPERIENCE IN THE LATE 1980S AND THE LESSONS. MONETARY AND ECONOMIC STUDIES [online]. 2001, 2001, 1-14 [cit. 2024-05-06]. Dostupné z: <https://www.imes.boj.or.jp/research/papers/english/me19-s1-14.pdf>

THE MARITIME SILK ROAD IN SOUTH-EAST ASIA. SouthWorld [online]. 2019 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.southworld.net/the-maritime-silk-road-in-south-east-asia/>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Index vnímání korupce. TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency.org [online]. 2023 [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

VLČEK, Josef. Ekonomie a ekonomika. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 9788075521903.

VW GROUP. Model ID 3. Volkswagen CZ [online]. 2024 [cit. 2024-04-30]. Dostupné z: <https://www.volkswagen.cz/modely/id3/id3>

WORLD BANK. DataBankWorld Development Indicators. World Bank data [online]. 2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. Global Innovation Index report. Online. WIPO. 2024. Dostupné z: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf> [cit. 2024-04-28].

Z2DATA. Where Are All the New Semiconductor Fabs in North America & Europe? Z2DATA [online]. 2023 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://www.z2data.com/insights/new-semiconductor-fabs-in-north-america-europe>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AD	agregátní poptávka
AS	agregátní nabídka
AS	agregátní nabídka
C	spotřeba domácností
Ca	autonomní spotřeba
CPI	index spotřebitelských cen
cY	indukovaná spotřeba
ČLR	Čínská lidová republika
EU	Evropská unie
GII	globální index inovací
HDI	index lidského rozvoje
HDP	hrubý domácí produkt
HNP	hrubý národní produkt
I	investice
IP	plánované investice
IS	investičně úsporní křivka
IU	neplánované investice
LM	preferenze likvidity – nabídka peněz
LPI	index logistického výkonu
LRAS	dlouhodobá agregátní nabídka
Nom.	nominální
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PESTE	politicko-ekonomicko-socio-kulturní-technologicko-environmentální analýza
PPI	index cen výrobců
Real.	reálný

SRAS krátkodobá agregátní nabídka

SWOT silné stránky, slabiny, příležitosti a hrozby

Y reálný HDP / důchod

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Keynesyánsko/Samuelsonský kříž (vlastní zpracování)	17
Obrázek 2: Rovnovážný produkt ve dvousektorové ekonomice (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 97).....	19
Obrázek 3: Multiplikační efekt – zvýšení investičních výdajů (vlastní zpracování podle Vlčka, 2016, s. 119)	20
Obrázek 4: Určení rovnovážného produktu v třísektorové ekonomice (vlastní zpracování podle Soukupa et al., 2022, s. 97).....	21
Obrázek 5: Krátkodobá (SRAS) a dlouhodobá (LRAS) křivka agregátní nabídky (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 73; Goodwin et al., 2019, s. 469, 480)	24
Obrázek 6: Křivka agregátní poptávky (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 357; Goodwin et al., 2019, s. 469).....	24
Obrázek 7: Recesní mezera (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 80; Brčáka et al., 2020, s. 158)	25
Obrázek 8: Inflační mezera (vlastní zpracování podle Jurečky a Macháčka, 2023, s. 80; Brčáka et al., 2020, s. 159)	25
Obrázek 9: křivky IS, LM a BP při fixním kurzu (vlastní zpracování podle Soukup et al., 2022, s. 228).....	26
Obrázek 10: Fáze hospodářských cyklu (vlastní zpracování podle Arnold, 2023, s. 167–168)	34
Obrázek 11: Vennův diagram tvarů hospodářských cyklů (vlastní zpracování)	37
Obrázek 12: Diagram zaměstnanosti (vlastní zpracování)	45
Obrázek 13: Porovnání HDP vybraných ekonomik (vlastní zpracování podle World bank; 2024)	52
Obrázek 14: Růst HDP, 1991–2022, USA, EU, Čína Japonsko (WORLD BANK, 2024) .	53
Obrázek 15: index životní úrovně (HDI); 1991–2022; USA, EU, Čína, Japonsko (World Bank, 2024).....	54
Obrázek 16: kompozitní předstihový indikátor – Composite leading indicator (OECD, 2024)	55
Obrázek 17: Index důvěry v byznysu – Business confidence index (OECD, 2024)	55
Obrázek 18: Index spotřebitelské důvěry – Consumer confidence index (OECD, 2024) ...	56
Obrázek 19: Populační pyramida, USA, 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	58
Obrázek 20: SWOT matice USA (vlastní zpracování).....	60
Obrázek 21: Magický čtyřúhelník USA v roce 2001 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	62
Obrázek 22: Magický čtyřúhelník USA v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	63

Obrázek 23: Magický čtyřúhelník USA v roce 2018 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	64
Obrázek 24: Magický čtyřúhelník USA v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	65
Obrázek 25: Magický čtyřúhelník USA v roce 2021 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	66
Obrázek 26: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro USA (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	67
Obrázek 27: Jednoduchý model fungování EU (vlastní zpracování podle 111Alleskönner Wikimedia Commons, 2024)	69
Obrázek 28: Rozložení politických stran v Evropském parlamentu (Wikimedia Commons, 2024)	70
Obrázek 29: Populační pyramida EU v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	71
Obrázek 30: Celková plodnost v zemích EU v roce 2022 (Eurostat, 2024)	72
Obrázek 31: SWOT matice EU (vlastní zpracování)	74
Obrázek 32: Magický čtyřúhelník EU v roce 1993 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	76
Obrázek 33: Magický čtyřúhelník EU v roce 2000 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	77
Obrázek 34: Magický čtyřúhelník EU v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	78
Obrázek 35: Magický čtyřúhelník EU v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024; Eurostat, 2024)	79
Obrázek 36: Magický čtyřúhelník EU v roce 2021 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024; Eurostat, 2024)	80
Obrázek 37: Makroekonomická predikce vývoje HDP EU v letech 2023–2033 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	81
Obrázek 38: Populační pyramida Japonska v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	84
Obrázek 39: SWOT matice Japonska (vlastní zpracování)	85
Obrázek 40: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1991 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	87
Obrázek 41: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1993 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	88
Obrázek 42: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1996 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	89
Obrázek 43: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 1998 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	90
Obrázek 44: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2000 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024)	91

Obrázek 45: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2002 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	92
Obrázek 46: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	93
Obrázek 47: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2010 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	94
Obrázek 48: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2017 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	95
Obrázek 49: Magický čtyřúhelník Japonska v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	96
Obrázek 50: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro Japonsko (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	97
Obrázek 51: Populační pyramida Číny v letech 2000 a 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	101
Obrázek 52: SWOT matice Číny (vlastní zpracování).....	102
Obrázek 53: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1991 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	104
Obrázek 54: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1992 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	105
Obrázek 55: Magický čtyřúhelník Číny v roce 1999 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	106
Obrázek 56: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2007 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	107
Obrázek 57: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2009 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	108
Obrázek 58: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2019 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	109
Obrázek 59: Magický čtyřúhelník Číny v roce 2020 (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	110
Obrázek 60: Makroekonomická predikce vývoje HDP v letech 2023–2033 pro Čínu (vlastní zpracování podle World Bank, 2024).....	111

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Teorie absolutních výhod (vlastní zpracování)	29
Tabulka 2: Teorie komparativních výhod (vlastní zpracování).....	30
Tabulka 3: Typy hospodářských cyklů podle periodicity (vlastní zpracování).....	35
Tabulka 4: Příklad nedostatku nominálního HDP Vliv změny ceny výrobku na nominální HDP (vlastní zpracování podle Arnold et al., 2023, s. 166).....	40
Tabulka 5: Příklad výpočtu HDP součtem přidaných hodnot (Jurečka a Macháček, 2023, s. 120).....	42
Tabulka 6: Rozložení moci v japonském parlamentu (vlastní zpracování podle japan.go, 2024).....	82

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: USA

Příloha P II: EU

Příloha P III: Japonsko

Příloha P IV: Čína (ČLR)

Příloha P V: postup v programu KNIME

Příloha P VI: Ukázka funkcionality interaktivní sestavy v Power BI

PŘÍLOHA P I: USA

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	-0,10826	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1992	3,522441	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1993	2,751781	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1994	4,028793	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1995	2,684217	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1996	3,772565	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1997	4,447175	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1998	4,481394	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
1999	4,794499	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2000	4,077159	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2001	0,954339	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2002	1,695943	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2003	2,796209	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2004	3,852553	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2005	3,48322	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2006	2,782811	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2007	2,010508	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2008	0,122188	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2009	-2,59989	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2010	2,708857	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2011	1,549895	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2012	2,280688	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2013	1,841875	1. Růst HDP (v % ročně)	United States

2014	2,287776	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2015	2,70637	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2016	1,667472	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2017	2,241921	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2018	2,945385	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2019	2,294439	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2020	-2,7678	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2021	5,945485	1. Růst HDP (v % ročně)	United States
2022	2,061593	1. Růst HDP (v % ročně)	United States

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	0,046297	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1992	-0,79145	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1993	-1,23616	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1994	-1,66925	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1995	-1,48645	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1996	-1,54497	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1997	-1,64061	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1998	-2,37274	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
1999	-2,97598	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2000	-3,92089	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2001	-3,72407	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2002	-4,17334	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2003	-4,55898	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2004	-5,20485	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States

2005	-5,74598	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2006	-5,91102	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2007	-5,08873	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2008	-4,71586	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2009	-2,62284	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2010	-2,87064	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2011	-2,91862	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2012	-2,57237	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2013	-2,01538	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2014	-2,10806	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2015	-2,24347	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2016	-2,11937	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2017	-1,88739	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2018	-2,14216	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2019	-2,06608	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2020	-2,83538	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2021	-3,56616	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States
2022	-3,81575	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	United States

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	4,234964	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1992	3,02882	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1993	2,951657	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1994	2,607442	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1995	2,80542	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States

1996	2,931204	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1997	2,33769	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1998	1,552279	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
1999	2,188027	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2000	3,376857	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2001	2,826171	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2002	1,586032	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2003	2,270095	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2004	2,677237	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2005	3,392747	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2006	3,225944	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2007	2,852672	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2008	3,8391	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2009	-0,35555	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2010	1,640043	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2011	3,156842	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2012	2,069337	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2013	1,464833	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2014	1,622223	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2015	0,118627	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2016	1,261583	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2017	2,13011	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2018	2,442583	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2019	1,81221	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2020	1,233584	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States

2021	4,697859	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States
2022	8,0028	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	United States

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	6,8	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1992	7,5	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1993	6,9	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1994	6,12	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1995	5,65	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1996	5,45	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1997	5	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1998	4,51	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
1999	4,22	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2000	3,99	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2001	4,73	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2002	5,78	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2003	5,99	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2004	5,53	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2005	5,08	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2006	4,62	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2007	4,62	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2008	5,78	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2009	9,25	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2010	9,63	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2011	8,95	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States

2012	8,07	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2013	7,37	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2014	6,17	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2015	5,28	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2016	4,87	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2017	4,36	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2018	3,9	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2019	3,67	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2020	8,05	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2021	5,35	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States
2022	3,611	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	United States

PŘÍLOHA P II: EU

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	1,858888	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1992	1,160113	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1993	-0,57368	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1994	2,652356	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1995	2,663071	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1996	1,881582	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1997	2,653602	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1998	3,011096	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
1999	2,949148	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2000	3,900842	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2001	2,176064	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2002	1,111048	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2003	0,908369	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2004	2,592787	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2005	1,925003	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2006	3,493907	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2007	3,155581	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2008	0,640739	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2009	-4,34835	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2010	2,225064	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2011	1,893525	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2012	-0,69994	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2013	-0,08384	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2014	1,597496	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2015	2,307069	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2016	1,977188	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2017	2,838503	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2018	2,065958	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2019	1,80688	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2020	-5,67234	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2021	5,468607	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union
2022	3,540267	1. Růst HDP (v % ročně)	European Union

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1992		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1993		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1994		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1995		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1996		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1997		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union

1998		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
1999		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2000		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2001		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2002		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2003		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2004		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2005		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2006		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2007		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2008		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2009		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2010		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2011		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2012		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2013		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2014		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2015		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2016		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2017		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2018		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2019		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2020		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2021		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2022		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2013	0,57174	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2014	0,573457	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2015	0,549042	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2016	0,508667	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2017	0,450389	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2018	0,532258	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2019	0,667066	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2020	0,8938	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2021	0,586318	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union
2022	-2,90329	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	European Union

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	5,484744	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1992	6,217375	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1993	4,854167	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1994	4,718414	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union

1995	4,426646	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1996	3,558846	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1997	3,112078	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1998	2,415518	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
1999	2,157179	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2000	3,150767	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2001	3,373968	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2002	2,424437	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2003	2,091998	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2004	2,286217	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2005	2,487697	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2006	2,666315	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2007	2,510666	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2008	4,164972	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2009	0,839262	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2010	1,531123	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2011	3,289449	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2012	2,662842	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2013	1,219993	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2014	0,199344	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2015	-0,06164	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2016	0,183335	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2017	1,429107	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2018	1,738609	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2019	1,630523	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union

2020	0,476499	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2021	2,554507	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union
2022	8,833699	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	European Union

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	8,518165	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1992	9,21999	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1993	10,81521	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1994	11,50169	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1995	11,05994	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1996	11,09398	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1997	10,87057	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1998	10,44214	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
1999	10,18042	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2000	9,830655	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2001	9,196404	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2002	9,538563	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2003	9,639375	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2004	9,874628	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2005	9,566712	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2006	8,622362	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2007	7,447039	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2008	7,201691	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2009	9,121365	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2010	9,794719	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2011	9,831282	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union

2012	10,79788	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2013	11,31737	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2014	10,83641	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2015	10,01804	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2016	9,104987	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2017	8,123024	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2018	7,253803	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2019	6,67981	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2020	7,054819	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2021	7,001428	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union
2022	6,090949	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	European Union

PŘÍLOHA P III: JAPONSKO

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	3,523357	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1992	0,900586	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1993	-0,45922	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1994	1,083383	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1995	2,631	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1996	3,133871	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1997	0,981229	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1998	-1,27033	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
1999	-0,33393	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2000	2,764648	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2001	0,386103	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2002	0,041962	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2003	1,535125	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2004	2,186116	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2005	1,803901	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2006	1,37235	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2007	1,483969	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2008	-1,22429	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2009	-5,69324	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2010	4,097918	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2011	0,02381	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2012	1,374751	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2013	2,0051	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan

2014	0,296206	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2015	1,560627	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2016	0,753827	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2017	1,675332	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2018	0,643391	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2019	-0,40217	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2020	-4,2786	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2021	2,142487	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan
2022	1,028625	1. Růst HDP (v % ročně)	Japan

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1992		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1993		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1994		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1995		2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1996	1,401353	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1997	2,124807	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1998	2,798313	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
1999	2,461753	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2000	2,630455	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2001	1,970872	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2002	2,602566	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2003	3,083938	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2004	3,719384	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan

2005	3,521141	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2006	3,795862	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2007	4,623302	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2008	2,782942	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2009	2,754096	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2010	3,835479	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2011	2,079153	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2012	0,958443	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2013	0,889785	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2014	0,742322	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2015	3,07028	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2016	3,938091	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2017	4,12037	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2018	3,516618	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2019	3,450766	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2020	2,971582	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2021	3,938728	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan
2022	2,149848	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	Japan

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	3,251438	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1992	1,760283	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1993	1,243046	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1994	0,695458	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1995	-0,1279	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan

1996	0,1366	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1997	1,747805	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1998	0,661974	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
1999	-0,3413	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2000	-0,67658	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2001	-0,74006	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2002	-0,92349	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2003	-0,25654	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2004	-0,00857	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2005	-0,28295	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2006	0,249355	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2007	0,060039	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2008	1,380079	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2009	-1,35284	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2010	-0,72824	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2011	-0,27246	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2012	-0,04406	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2013	0,335038	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2014	2,759227	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2015	0,79528	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2016	-0,12726	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2017	0,4842	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2018	0,989095	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2019	0,468776	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2020	-0,025	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan

2021	-0,23335	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan
2022	2,497703	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	Japan

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	2,1	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1992	2,2	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1993	2,5	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1994	2,9	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1995	3,2	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1996	3,4	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1997	3,4	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1998	4,1	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
1999	4,7	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2000	4,75	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2001	5,02	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2002	5,39	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2003	5,25	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2004	4,73	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2005	4,45	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2006	4,19	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2007	3,89	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2008	4	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2009	5,07	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2010	5,1	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2011	4,55	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan

2012	4,36	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2013	4,04	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2014	3,59	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2015	3,39	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2016	3,13	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2017	2,82	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2018	2,47	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2019	2,35	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2020	2,8	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2021	2,8	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan
2022	2,641	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	Japan

PŘÍLOHA P IV: ČÍNA (ČLR)

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	9,262786	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1992	14,22453	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1993	13,88373	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1994	13,03681	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1995	10,95395	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1996	9,922557	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1997	9,23678	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1998	7,845952	1. Růst HDP (v % ročně)	China
1999	7,661652	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2000	8,490093	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2001	8,335733	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2002	9,133631	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2003	10,03803	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2004	10,11362	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2005	11,39459	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2006	12,72096	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2007	14,23086	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2008	9,650679	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2009	9,398726	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2010	10,63587	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2011	9,550832	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2012	7,863736	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2013	7,76615	1. Růst HDP (v % ročně)	China

2014	7,425764	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2015	7,041329	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2016	6,848762	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2017	6,947201	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2018	6,749774	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2019	5,950501	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2020	2,238638	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2021	8,447478	1. Růst HDP (v % ročně)	China
2022	2,990805	1. Růst HDP (v % ročně)	China

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	3,4619	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1992	1,499359	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1993	-2,61034	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1994	1,224124	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1995	0,220344	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1996	0,838553	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1997	3,843898	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1998	3,058323	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
1999	1,930055	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2000	1,69387	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2001	1,299163	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2002	2,408746	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2003	2,593031	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2004	3,525766	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China

2005	5,790933	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2006	8,424166	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2007	9,94789	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2008	9,154064	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2009	4,768156	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2010	3,906734	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2011	1,802237	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2012	2,524462	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2013	1,548554	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2014	2,253294	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2015	2,649011	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2016	1,7033	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2017	1,532645	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2018	0,173667	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2019	0,720659	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2020	1,694172	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2021	1,980228	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China
2022	2,237107	2. Saldo běžného účtu (% HDP)	China

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	3,556686	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1992	6,353981	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1993	14,61008	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1994	24,25699	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1995	16,79123	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China

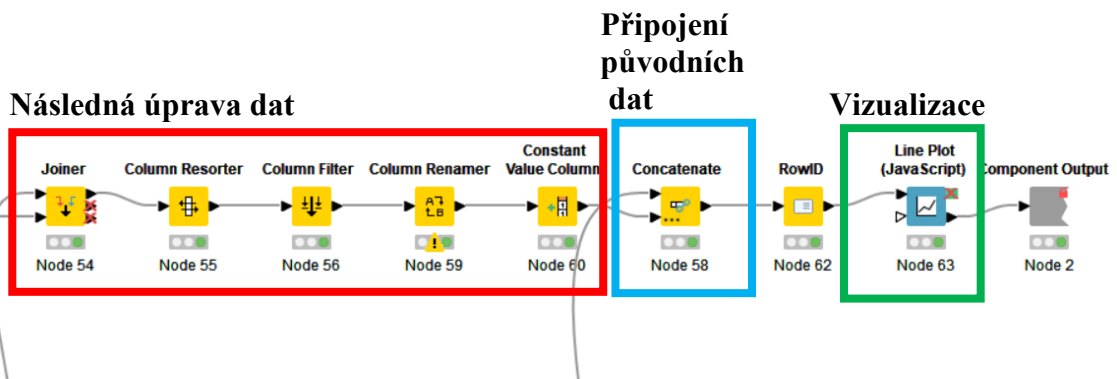
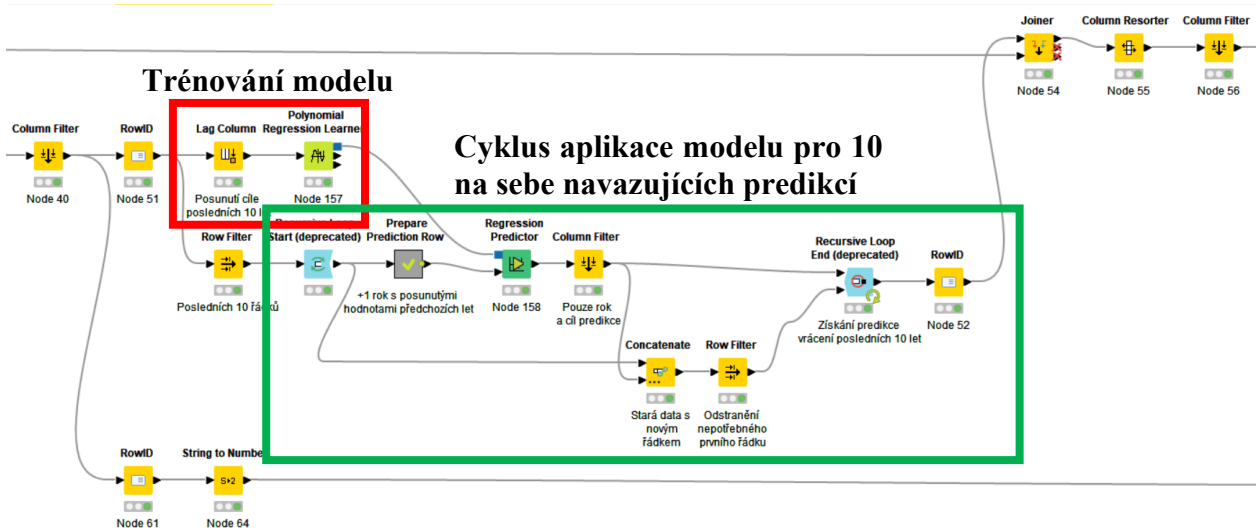
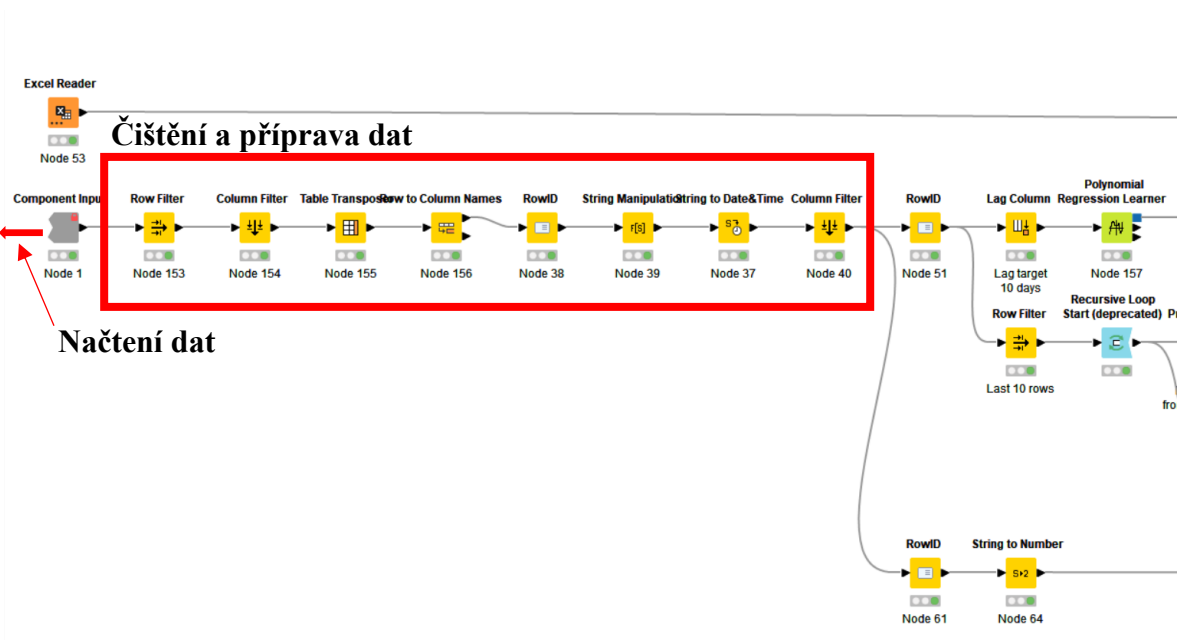
1996	8,31316	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1997	2,786465	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1998	-0,77319	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
1999	-1,40147	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2000	0,347811	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2001	0,719126	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2002	-0,73197	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2003	1,127603	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2004	3,824637	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2005	1,776414	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2006	1,649431	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2007	4,816768	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2008	5,925251	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2009	-0,72817	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2010	3,175325	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2011	5,553899	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2012	2,619524	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2013	2,62105	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2014	1,921642	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2015	1,437024	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2016	2,000002	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2017	1,593136	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2018	2,07479	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2019	2,899234	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2020	2,419422	3. Inlace, spotřebitelské ceny (roční %)	China

2021	0,981015	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China
2022	1,973576	3. Inflace, spotřebitelské ceny (roční %)	China

Roky	Hodnoty	Indikátor	Název země
1991	2,37	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1992	2,37	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1993	2,69	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1994	2,9	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1995	3	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1996	3,12	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1997	3,23	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1998	3,24	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
1999	3,25	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2000	3,26	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2001	3,8	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2002	4,24	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2003	4,58	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2004	4,49	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2005	4,52	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2006	4,43	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2007	4,35	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2008	4,59	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2009	4,72	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2010	4,53	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2011	4,55	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China

2012	4,58	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2013	4,6	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2014	4,63	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2015	4,65	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2016	4,56	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2017	4,47	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2018	4,31	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2019	4,56	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2020	5	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2021	4,55	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China
2022	4,886	4. Nezaměstnanost, celkem (% celkové pracovní síly) (modelový odhad MOP)	China

PŘÍLOHA P V: POSTUP V PROGRAMU KNIME

PŘÍLOHA P VI: UKÁZKA FUNKCIONALITY INTERAKTIVNÍ SESTAVY V POWER BI

